

GLASUL BISERICII

REVISTA OFICIALĂ A SFINTEI MITROPOLII A UNGRO-VLAHIEI

11

NOIEMBRIE

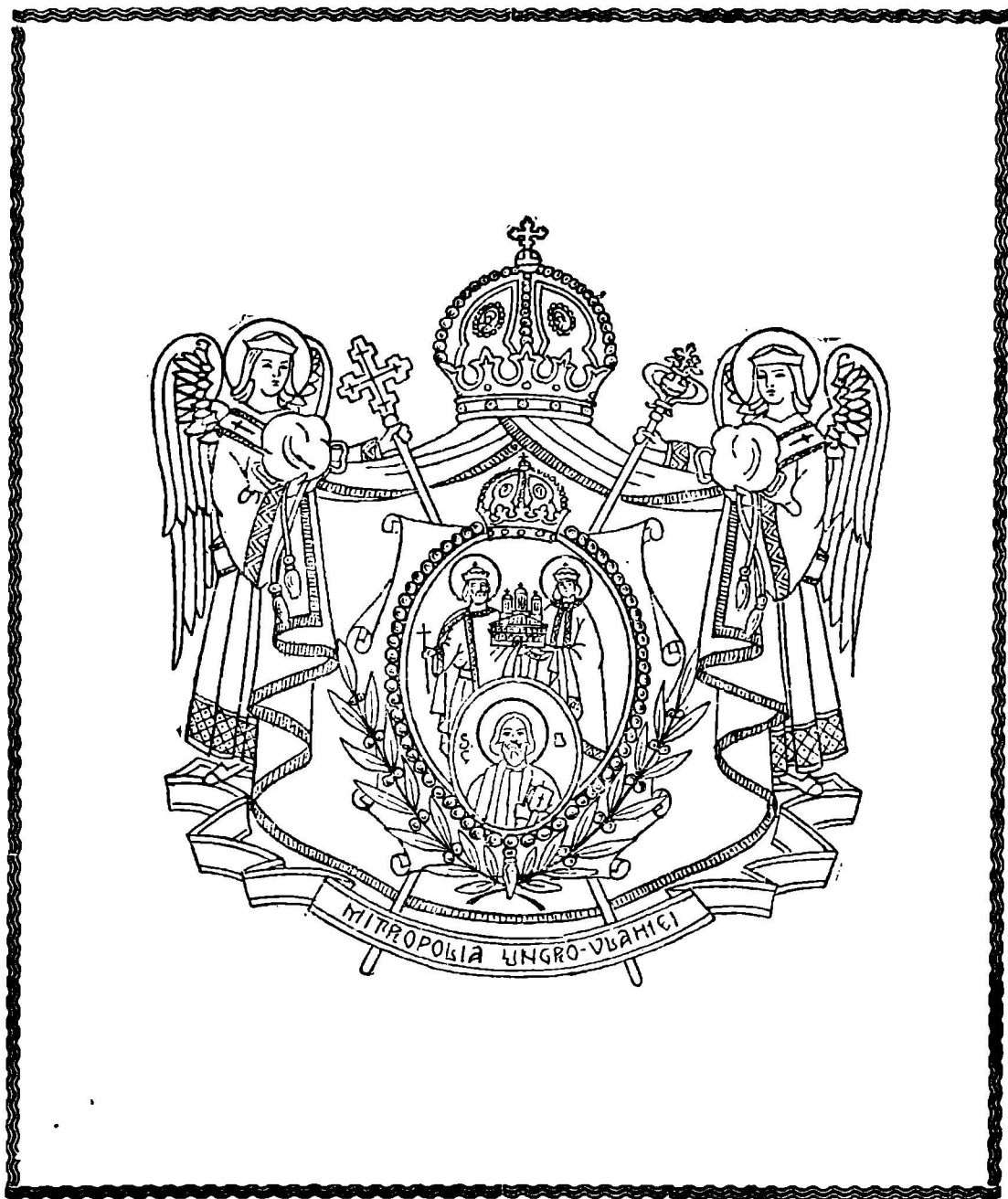
ANUL XV

1956

GLASUL BISERICII

REVISTA OFICIALĂ A SFINTEI MITROPOLII A UNGRO-VLAHIEI

APARE LUNAR SUB CONDUCEREA UNUI COMITET DE REDACȚIE

Redacția și Ad-ția : Sectorul Social-Cultural al Arhiepiscopiei Bucureștilor
Str. Patriarhiei Nr. 21 — Raionul Nicolae Bălcescu.

COMITETUL DE REDACȚIE

Președinte: P. F. JUSTINIAN, Mitropolitul Ungro-Vlahiei și Patriarhul României.

Vice-Președinți: P. S. ANTIM, Episcopul Buzăului
P. S. CHESARIE, Episcopul Dunării de Jos.

Membri: P. S. THEOCTIST, Episcop Vicar; P. C. Pr. AL. IONESCU, Vicar al Mitropoliei; P. C. Pr. M. BOGOIU, Vicarul Eparhiei Buzăului; P. C. Arhim. IERONIM MOTOC, Vicarul Eparhiei Dunării de Jos.

Redactor responsabil: P. G. Pr. Petre F. Alexandru, Consilier Administrativ al Mitropoliei.

ÎNDRUMĂRI PASTORALE SCHIȚE ȘI PREDICI

LA DUMINICA XXV-a DUPĂ RUSALII

Pericopa evanghelică citită astăzi la Sfânta Liturghie improspătează minților și inimilor noastre pilda semănătorului milostiv, atât de cunoscută creștinilor noștri, pildă care nu înțelegează a ne da o splendidă lecție de iubirea aproapelui și o definiție clară asupra noțiunii aproapelui nostru.

Departe de a însemna o searbădă repetire a unor lucruri cunoscute, ce pot deveni astfel banale, înfățișarea an de an, a unei istorisiri evanghelice este de cel mai real folos pentru suiețele creștinilor și umple de fiecare dată inimile noastre pururea dornice de noutăți, de aroma și parfumul veșnic proaspete, pe care numai Evanghelia Domnului Hristos este în stare să le dăruiască din belșug. Într-adevăr, poate oare cineva într-o viață de om să epuizeze sensurile adinci ale învățaturii evanghelice? Și nu găsește oare, cel ce este deprins să zăbovească cu mintea și inima pe paginile dumnezeieștei Scripturi, lucruri mereu noi? Permanenta sa actualitate și bogăția fără sfârșit a învățaturii Domnului, veșnicia și continua sa proștejime, sint numai cîteva din caracteristicile și atributele de mult stabilite ale acestui nesecat tezaur de inspirație și pentru păstori și pentru turmă. De asemenea, departe de a rezolva numai problema religioasă a sufletului omenesc, Evanghelia poate fi izvor de inspirație pentru deslegarea multor altor probleme ce se pun acestui suflet, ea este constituția limpede și nemuritoare, pe care orice om ar trebui s-o dăltuiască în inima sa, pentru a o avea mereu în fața minții și în timpul activității sale.

Socotesc că nu este fără folos a reimprospăta, în scurte cuvinte, în memoria tuturor, parabola de astăzi, pentru ca încă odată ascultînd-o, să pătrundă mai adinc în inima noastră, căci acesteia mai ales se adresează ea.

Un legiuitor vine la Domnul Hristos și ispitindu-L îi întreabă ce să facă să moștenească viața de veci. Domnul îi spune: «În lege ce este scris?», iar el răspunde: «Să iubești pe Domnul Dumnezeu tău ... și pe aproapele tău, ca pe tine însuși». «Bine ai răspuns, mergi și fă și tu așa și vei fi viu», îi zice Domnul. Voind însă a se lămuri asupra unei întrebări launtrice care îl stăpânea de multa vreme, sau voind din nou să ispitească pe Mântuitorul, legiuitorul îl întreabă iarăși pe Iisus Domnul: «Și cine este aproapele meu?» Drept răspuns, Mântuitorul îi spune parabola aceea. Un om oarecare pe drumul dintre Ierusalim și Ierihon cade pe muna umărilor. Aceștia îi jenuiesc, îl bat, îl rănesc, îl lasă mai mult mort decât viu și pleacă. Un preot al Legii Vechi trece pe lângă el, îl vede rănit în șanțul de arătura, grăbit fiind însă, merge mai departe, fără să-i dea vreun ajutor. La el face un levit, om al templului iudeu. Trece însă un samaritean, un locuitor din Samaria, un necunoscut, un străin și aproape pagin pentru evrei. Văzând pe cel rănit, acestuia îi se face mila de el, îi curăță și îi leaga ranele, îl duce la un han din apropiere, îl dă în seama gazetarilor pe care o roaga să-l îngrijească, el oierindu-se a suporta toate cheltuielile în vreme în cursul doarei și merge mai departe, după ce a asigurat viața unui muribund pe care nu-l cunoștea. Și Mântuitorul întreabă apoi pe legiuitorul nostru: «Care din cei trei care au trecut pe lângă ei, ți se pare a fi tot aproapele celui ce căzuse între tilharii?» Iar acesta răspunzând «Cel ce a iacut milă cu dînsul», Domnul Hristos încheie: «Mergi și fă și tu asemenea».

Binecredincioși creștini, pentru omenirea ce trăia sub imperiul Vechiului Testament, era un bun cîștigat învățătura, că pentru a te mîntui, trebuia să iubești pe Dumnezeu cu toată ființa ta, cu toată pasiunea de care erai capabil, iar pe aproapele tău ca însuși pe tine. Nimeni mai clar pentru a indica măsura iubirii pe care i-o datorau aproapelui credinciosii Legii Vechi, căci cum poți iubi pe cineva mai mult decât te iubești pe tine însuși? Un singur lucru nu preciza Legea Veche, la o singură întrebare nu răspundea și anume: Cine este aproapele nostru? Pentru mîntea credinciosului Vechiului Testament, aproapele era socotit cel de un neam: cu el, cel de o lege cu el, cel ce i-a făcut bine vreodată, prietenul său, cunoscutul său. În pilda samariteanului milostiv însă, Domnul Hristos lămurind pe învățătorul de lege, care venise să se lămurească el însuși asupra acestei întrebări sau să-l ispitească pe Domnul, —lămurește lumea tuturor veacurilor asupra acestei întrebări: «Cine este aproapele meu?»

Pe cel căzut între tilharii nu l-a salvat de moartea sigură, nici preotul și nici levitul Vechiului Testament, care nu-l cunoșteau și nici nu-i erau prieteni și care deci nu se socoteau obligați de lege să-l ajute, ci un samaritean, un om de altă lege, care nici el nu-l văzuse vreodată pe cel plin de răni din groapa în care-l aruncaseră tilharii, dar în care sentimentul de milă și omenie s-a trezit imediat, cînd a văzut în primejdie pe un om, o ființă care avea chipul și asemănarea sa.

Purtarea străinului acestuia care într-o zi pe drumul dintre Ierusalim și Ierihon, scoate din primejdie pe un alt străin, pe care el nu-l văzuse niciodată, — dînd urmare sentimentului de milă și rațiunii că cel în primejdie de moarte ESTE UN OM ca și el, indiferent de legea și neamul din care face parte, — purtarea aceasta devine un dreptar și o poruncă morală pentru toată omenirea, îndreptar și poruncă ridicate la rangul de principiu moral universal: *aproapele nostru este orice om*, în care trebuie să

vedem un frate pe care trebuie să-l iubim în măsura în care ne iubim pe noi înșine. Orice ființă omenească, creiată și înzestrată de Dumnezeu cu suflet nemuritor este fiu al lui Dumnezeu și frate al nostru. Și cine poate să fie aproapele tău, mai apropiat de tine, decît un frate? Iată prin urmare, că mințea omenească ne duce la această concluzie: aproapele nostru este orice om, de orice neam, de orice condiție socială, de orice religie.

Învățătura aceasta este bunul cel mai de preț al creștinismului, este noutatea morală care a revoluționat lumea veche, este completarea divinei învățături, cu care formează esența și dumnezeirea creștinismului: aceea de a iubi pînă și pe vrăjmașul nostru. Iar pilda samariteanului milostiv rămîne prima exemplificare a aplicării practice a acestui dumnezeesc de înalt principiu moral creștin.

Binecredincioși creștini, toate aceste sublimе învățături evanghelice formează tezaurul de bunuri spirituale și morale, cu care a fost împrietărită lumea de către Fiul lui Dumnezeu. Dacă ea ar fi cunoscut această bogăție și dacă ar fi trăit întocmai această învățatură, dacă toți oamenii s-ar fi nevoit să-și îndrepte pașii vieții pe calea trăirii învățaturii evanghelice, Doamnel, de cite necazuri și suferințe ar li fost scutiți! Dacă omenirea ar fi înțeles că în fața lui Dumnezeu nu există «nici iudeu, nici elin» sau păgîni, nici rob, nici slobod, că toți sîntem frați și fii ai Aceluiași Părințe, că nu există rase deosebite ori superioare și că nu trebuie să existe nici clase privilegiate, dacă lumea ar li voit să înțeleagă că aproapele nostru, deci fratele nostru, este orice om, de orice neam și rasă și că toți, fiind egali în fața lui Dumnezeu, sîntem egali și în fața vieții, la care toți avem drept în mod egal, de cite suferințe n-ar li fost cruțată această omenire și la cit progres moral și social n-ar li ajuns!

Biserica noastră, care cunoaște adevărul și realitățile, se străduiește să facă pe fiii săi să cunoască și să trăiască, să practice, învățătura creștină, căci după această trăire a învățaturii Domnului și mai ales a virtuții dragostei, ne vom cunoaște că sîntem fii ai lui Dumnezeu. «Prin aceasta vă va cunoaște pe voi lumea că sînteți fii ai lui Dumnezeu, de veți avea dragostea între voi», zice Mîntuitorul. Iar această dragoste creștină nu poate fi verificată, decît prin manifestările ei.

A spune că ești creștin, că iubești pe aproapele și totuși treci pe lîngă un cerșetor, care într-adevăr merită mila ta, și nu răspunzi rugămintii lui, spui un neadevăr, nu ești stăpînit de iubirea și mila creștină.

A spune că ești creștin și nu iei apărarea celui năpăstuit pe nedrept, mult-puținul tău pentru cei în nevoi, în zadar te numești creștin. A spune că esti creștin și totuși, treci pe lîngă o neputință a fratelui tău, de orice fel, pe lîngă un bolnav, pe lîngă o familie ce trăiește în mizerie, pe lîngă un copil desculț în miez de iarnă, care plînge pe stradă și nu-l întrebî de ce, pe lîngă un bătrîn care se jeluie că nu are ce minca, pe lîngă casa vecinului tău pe care-l știi de vreme îndelungată bolnav și fără sprijin, fără ca tu să intri să cercetezi, să ajuți, să încurajezi, să dai din ce poți cu inima slobodă, — nu este adevărat că ai simțit vreodată în tine tremurîndu-ti sufletul din cauza iubirii ce o porți altora, la vederea mizeriei și nevoiei apropielui tău.

A spune că ești creștin și nu iei apărarea celui năpăstuit pe nedrept, sau treci nepăsător pe lîngă un frate al tău care are nevoie de cuvîntul tău, de sfatul tău, de lumina ta, este o neînțelegere a numelui de creștin, sau o sfidare a învățaturii pe care o cunoști, te socotești adept al ei și n-o respectî.

Iată deci, binecredincioși creștini, ce însemnează iubire creștină pusă în practică, ce însemnează a iubi pe aproapele tău. Însemnează a te vedea tu pe tine în nevoile lui, în mizeriile lui, în neputința lui. Însemnează a-ți pune mereu întrebarea: «Dacă aș fi eu în locul lui, cum m-ași simți?» Însemnează deci a te purta cu el, cu aproapele tău, în orice situație la fel cum ai dori tu să se poarte altul cu tine, dacă ai fi în locul lui. Când reușești să te transpui mental în situația delicată ori dificilă a aproapelui tău, care-ți intinde mina, care-ți cere ajutorul, care zace bolnav în casă pe un pat de scinduri, fără asistența unui suflet iubitor care se uită nepuțințios la casa de copii pe care o are și căreia nepuținând să-i aducă piinea cea de toate zilele, o vede alunecând în ghiarele păcatului, sau boalei, sau morții, atunci când reușești să faci acest lucru, deja ai făcut un pas pe calea desăvirșirii creștine.

Am citit cândva cum un tânăr reușea să produca mila și compătimirea altei persoane pentru el, — scontând prin aceasta altceva — gândindu-se la moartea lui. Se vedea întinș acest tânăr pe catafalc, inconjurat de durerea celor rămași, de durerea mai ales a mamei sale. Iudată lacrimile îi veneau în ochi și plînsul îi podidea. Și plîngea real și de-a binelea moartea lui, pe care și-o vedea și și-o închipuia în toate drămuirile. Ce bine ar fi pentru noi, iubiiți frați, dacă am încerca să ne imaginăm la vederea unui tablou în care fratele nostru, aproapele nostru, are nevoie de noi, să ne imaginăm că noi înșine am fi în locul lui! Ce minunat prilej am avea noi, ca să ne pătrundem de sentimentul iubirii aproapelui și cu aceasta, ce minunat prilej am avea să ne recunoască Domnul Hristos ca niște adevărați fii ai lui Dumnezeu. Și avem atâtea ocazii să facem binele. Viața ne oferă la fiecare pas atâtea prilejuri, în care posibilitatea de a face binele, de a exterioriza dragostea noastră față de aproapele, depinde numai de bunăvoința noastră, încît putem fi invidiați chiar de lumea slintilor. Căci, după cum spunea cineva, slinții trăiesc prin fațetele lor, din binele ce și l-au agonisit aici pe pămînt, nepuținînd acolo să mai adauge nimic la șirul bunurilor sufletești cîștigate de ei pe pămînt. Pe cînd noi putem, în orice moment, să ne mărim necontenit tezaurul nostru de fapte bune.

Samaritean milostiv putem fi deci oricine și oricînd. Într-o vreme cînd legea morală scrisă nu obliga pe un credincios să ajute decît pe cel ce îi era prieten, un samaritean, un păgîn aproape, urmînd legi morale din sufletul său, «făcîndu-i-se», se oprește din drum și dă tot ajutorul de care era capabil unui bolnav dintr-un șanț, care se vedea bine de la distanță că nu era dintr-un neam cu el. Astăzi, cînd legea morală predicată de Biserica în care ne-am bolezat și din care facem parte, ne este tuturor cunoscută și cînd știm că ea ne obligă să iubim pe aproapele nostru nu numai teoretic, ci practic, — aproape care este orice ființă ce se numește om, — se cuvine să o urmăm, știînd că îndeplinirea ei face din nou nu numai niște ființe perfect umane, pline de distincție sufletească, dar face din noi îngeri în trup omenesc.

Binecredincioși creștini, legea iubirii aproapelui este temeliala edificîului vieții noastre veșnice. Ea și cu legea iubirii de Dumnezeu. Acestea, într-adevăr, sînt cele mai de seamă porunci ale legii creștine. Dar, cum întreabă Sf. Ioan Apostolul și Evanghelistul, cum poți spune că iubești pe Dumnezeu, pe care nu-l vezi, cînd pe aproapele tău, pe care-l vezi nu-l iubești? Iată deci un indiciu, că cine nu iubește pe aproapele nu iubește nici pe Dumnezeu, rîu este creștin. Și cum poți spune că iubești pe aproa-

pele, cînd prin faptele tale nu-ți manifestezi iubirea față de el, prin fapte deci, nu prin vorbe?

Binecredincioși creștini, Biserica pe care o iubiți, pe care o cercețați și care vă invită la mintuire, la viața veșnică, în schimbul unei trăiri creștine aici pe pămînt, vă deschide larg calea posibilităților pentru mintuire. Incepeți de aici: Iubiți și ajutați pe aproapele cu gîndul curat creștin că faceți o faptă buna, care în taină se va înscrie lingă numele vostru în ceruri. Făcînd aceasta, sinteți fiecare un alt samaritean milostiv, care vă veți împartăși la rîndu-vă din bucuriile Dumnezeuului milostivirilor.

Să rugăm pe Dumnezeu care ne-a deschis mintea spre a înțelege logica și rostul parabolei de astăzi, să ne deschidă și inima cu care prindem toate vibrațiile de durere ale aproapelui nostru, pe care, cu această inimă plină de emoții și vibrații puternice, să-l iubim ca pe noi înșine.

Ajută Doamne dorinței și eforturilor tuturor celor ce se străduiesc alături de Biserica Ta, ca toți fiii Tăi, imprăștiati pe tot pămîntul, care toți sînt zidirea Ta, să trăiască în lumea visală de noi și dorită de Tine. AMIN.

Pr. P. I. ALEXANDRU

LA INTRAREA IN BISERICĂ A MAICII DOMNULUI

«Astăzi.. în Biserica lui Dumnezeu luminat Fecioara se arată și pre Hristos tuturor mai-nainte îl vestește». (Din Troparul Intrării în Biserică a Maicii Domnului).

Strălucește astăzi în inimile noastre zi de bucurie și praznic sfînt. Prin hotărîrea atotputernicului Dumnezeu, Sfînta Fecioară Maria a fost rînduită să fie Maica cea după trup a Domnului și Dumnezeului nostru Iisus Hristos.

În Biserica noastră Ortodoxa, nimbul de slințenie al Sfintei Fecioare Maria strălucește mai pre sus decît nimbul tuturor Sfinților, căci ea este mai cinstită decît Heruvimii și mai mărită fără de asemănare decît Serafimii. Pentru această înaltă și negrăită vrednicie arătată de Dumnezeu Sfintei Fecioare Maria, Biserica Ortodoxă a rînduit în cinstea ei patru mari sărbători peste an. Sărbătoarea de astăzi o cunoaștem sub numele de «Intrarea în Biserică a Maicii Domnului». Se numește așa pentru faptul că aceea care este mai înainte de naștere Fecioară și după naștere Fecioară, în Biserica cea Slîntă se aduce.

Este bine de aceea să cunoaștem și noi creștinii de azi rostul și semnificația acestei sărbători, pentru ca viața noastră să crească și să sporească în slințenie, să devină mai curată, mai îmbunătățită, mai apropiată de Dumnezeu.

Să ne mutăm acum firul gîndurilor noastre de la cele prezente la cele petrecute în zilele apropiate de intruparea Domnului Hristos. Vedem parcă în cetatea Nazaretului, din Galileea, chipurile a doi bătrîni, Ioachim

și Ana, care-și petrec zilele într-o atmosferă de pace, de liniște cucernică și rugăciune. Cunoscuseră multe lucruri frumoase din viață, se bucurau de o sănătate deplină și aveau îndestulare din roadele pământului pentru ca să fie mulțumiți. Dar viața lor liniștită și luminoasă era tulburată de umbra unei tristețe: n-aveau copii. Deși bătrini, ei stăruiau totuși în rugăciuni ca Domnul să ridice ocara numelui lor între rudeniile și semenii lor. Căci la iudei însemna mare necinste pentru familia care nu avea copii, căreia i se stingea spița neamului. Rugăciunea lor către Dumnezeu era caldă și puternică, și-i vedem deseori rămânând într-o altitudine de contemplație, increzători în bunătatea negrăită a lui Dumnezeu.

Era un obicei vechi la iudei ca pruncul cel întâi născut să se incline la Casa Domnului, la templul din Ierusalim. Bătrînii Ioachim și Ana făgăduiră în taină înaintea Domnului că de li se va dăruia o odraslă, băiat sau fată, să fie incredințată Domnului la templul din Ierusalim.

Dumnezeu a ascultat rugăciunile celor doi bătrini, iar Ana a născut o pruncă pe care au numit-o Maria sau Miriam. Acest nume mai fusese purtat în trecut la ebrei de sora lui Moise și Aaron, care se numise Miriam (Exod, XV, 20). Fruct al unui pintece neroditor, Maria a odrăslit ca un trandafir în zăpezile vârstei înghețate a părinților ei.

Insemnările numelui Maria sau Miriam sînt multe. Cea mai cunoscută însemnare este aceea de «*Stăpîină*» sau «*Doamnă*»; Maria mai înseamnă și «*cea plină de dar*», pentru că ea avea să fie Maica vieții, mama cea după trup a Domnului Hristos, prin care ni s-a dăruit nouă oameni-harul și adevărul; Maria sau Miriam mai înseamnă și «*luceașărul dimineții*», așa precum i se cîntă la slujba Acatistului: «*Bucură-Te luceașărul dimineții cel prea luminos, care singură ai purtat pre soarele Hristos*» (Acatistul Bunevestiri, Slava odei a treia). După alții, numele de Maria sau Miriam mai înseamnă și «*steaua sau luceașărul mării*», numire devenită populară din timpul Fer. Ieronim (De nominibus hebraicis. De Exodo, Migne, P. L. XXIII, col. 833 și De Matthaeo, ibidem, col. 886). Această numire a devenit cunoscută și la noi romîni datorită în deosebi marelui poet Eminescu, care începe una din poeziile sale prin versurile: «*Rugămu-ne-ndurărilor, Luceașărului mărilor...*».

După naștere, prunca Maria a petrecut trei ani în liniștea casei părintești. În viața monotonă și tristă a bătrînilor Ioachim și Ana, Maria, răsărită ca un «*crin între vițeale*» (Cînt. Cînt. II, 1), aduse veselie și speranță. Nespusă era bucuria părinților, — cine dintre noi nu se bucură de seninătatea și nevinovăția ochilor unui copil, — încît și ei puteau spune ca înțeleptul Solomon: «*Flori pe cîmp s-au arătat și a sosit vremea cîntării, în țarină glas de turturea se aude...*» (Cînt. Cînt. II, 12).

După trei ani, prunca Maria trebui să părăsească liniștea netulburată de griji a căminului părintesc. La această vîrstă fragedă, cînd copilul este mai drăgălaș, iar prin ginășia și voioșia lui lirescă poate să deștească frunța îngrijorată a părinților, alungindu-le supărarea și apăsarea de pe inimă, bătrînii părinți s-au lipsit de această bucurie omenească și au dus pe prunca Maria, potrivit făgăduinței făcute, spre a fi închinată templului din Ierusalim. În mintea lor, ca părinți, se mîngiau poate de pe acum cu speranța că într-o zi va fi și ea mamă, ridicînd cîntea neamului lor printre celelalte familii ale lui Israel. Dar nu șiau că în vatra părintească, la umbra finicilor și sicomorilor, va alerga într-o zi însuși

Fiul lui Dumnezeu, copilul Iisus, înzestrat cu un farmec deosebit și imbrăcat într-o lumină care venea de dincolo de zările acestei vieți. La templul din Ierusalim, Maria fu incredințată arhierelui Zaharia, ca prunca să viețuiască în legea cea sfântă. Acest moment îl sărbătorește azi în deosebi Biserica lui Hristos, intrarea în Biserică a Sfintei Fecioare și *pregătirea ei din timp pentru a putea deveni tabernacolul Dumnezeului celui viu, a Domnului Hristos.*

Pe unii ne-ar împinge poate curiozitatea să mai aflăm cum a petrecut Sfânta Fecioară anii copilăriei sale la templul din Ierusalim. Invăța-lul iudeu Iosif Flaviu ne spune că pe lângă templul din Ierusalim se construiseră imobile cu trei caturi în care se aflau locuințele pentru personalul slujitor al templului, leviți, preoți și arhierii. Tot aici se mai aflau locuințe separate pentru văduvele consacrate serviciului religios și pentru fecioarele închinat templului (*Antiquitates Iudaicae*, lib. VIII, cap. 33). În mijlocul acestor persoane consacrate templului a viețuit și Sfânta Fecioară sub supravegherea preoților, rugându-se neîncetat, citind Sfânta Scriptură și lucrând cu mâinile în orele sale libere.

Către vîrstă de 14-15 ani, după legea iudaică, fecioarele consacrate puteau să părăsească templul și să meargă în familiile cărora aparțineau, spre a se căsători, ca și celelate fecioare.

Sfânta Fecioară Maria, însă, făcu cunoscut arhierilor și preoților că părinții ei de la naștere au închinat-o lui Dumnezeu, iar acum, devenită mare, ea însăși a făcut făgăduință lui Dumnezeu de a trăi toată viața în sîntă și curată feciorie. Pentru păstrarea nevătămată a făgăduinței sale, ea a fost logodită cu rudenia sa, bătrînul și dreptul Iosif, trecut de optzeci de ani, cunoscut pentru viața lui sîntă.

Dumnezeu a plăsmuit pe Sfânta Fecioară nu numai cu frumusețe trupească, ci mai ales a împodobit-o cu frumusețea nepieritoare a sufletului, curățind-o de păcate și pregătind-o din pruncie să fie vas primitor al darurilor Sfîntului Duh. I-a luminat mințea, pentru a o face capabilă să primească cunoștința adevărului; i-a încălzit simțirea cu focul dragostei dumnezeiești; i-a aprins voința de dorirea și săvîrșirea binelui. Prin revărsarea harului și puterii Sfîntului Duh, Dumnezeu a pregătit-o treptat și sufleteste pentru a o face cel mai curat templu al Dumnezeului celui intrupat. De aceea și pictorii se întrec în a ne zugrăvi chipul Sfintei Fecioare în trăsăturile cele mai frumoase, cele mai distinse, vrednice de Maica lui Dumnezeu.

Taina cea din veac ascunsă începe de astăzi să se descopere. În această alegere a Sfintei Fecioare de a fi mama cea după trup a Domnului nostru Iisus Hristos s-a arătat bunăvoința și iubirea lui Dumnezeu pentru oameni.

Patriarhii, dreptii și profetii Vechiului Testament, se rugau neîncetat ca din templul cerului să coboare în templul pămîntului Fiul lui Dumnezeu, ca să izbăvească omenirea din stăpînirea diavolului și a păcatului. «*Păstorul lui Israel... arată-Te, se ruga proorocul David. Cei ce sezi pe Heruimi, deșteaptă puterea Ta... și vino ca să ne mintuiești ne noi. Rădică-ne iar, Dumnezeule; arată-ne fața Ta și ne vom mintui... Pînă cînd Te vei minia ne rugăciunea poporului Tău ?*» (Ps. LXXX. 1-4).

Sfânta Fecioară Maria s-a făcut pod care ne trece de la cele pămîntesti la cele cerești, scara lui Iacob pe care se suiau și coborau Ingerii. Nespuse și neîntrecute de frumoase sînt laudele care se aduc Sfintei Fecioare Maria în cîntările Bisericii noastre. Ea este numită grădina desfă-

tării, locașul bucuriei, luceafărul zorilor, rază zilei, veselia tuturor neamurilor, învățătoarea credincioșilor, cunoștința harului, bucuria celor pămîntești și a celor cerești, îndrăznirea muritorilor către Dumnezeu, tămiia rugăciunii, călcarea rățacirii și amăgirii diavolești, căderea demonilor, limanul sufletelor, curățirea a toată lumea, acoperămîntul lumii cel mai înalt deșit cerul, începătura renașterii, deschiderea ușilor paradisiului, cheia împărăției lui Hristos, tronul Atotțitorului, palatul împăratului tuturor, ușa muntuirii, comoara curăției, chipul și lauda fecioarei, buna educatoare a fecioarelor, nădejdea cea neclintită a mamelor, ocrotitoarea celor în strimtoare, podoaba aleasă a sufletelor credincioșilor, lauda preoților și a tuturor slujitorilor lui Hristos, rai însuflețit care a rodit pe pomul vieții, pe Hristos, crinul cel cu bun miros, care umple de mireasmă pe cei credincioși, Stăpîna lumii, Prea Curată și pururea Fecioară Maria, Maica Dumnăzeului nostru.

Pe aceasta, văzînd-o în descoperirea dumnezească înțeleptul Solomon, o salută prin cuvintele: «*Cine este aceasta care se iese cu zorile?*» (Cînt. Cînt. I, 14). «*Cine-i aceasta... ce strălucește ca zarea și ca luna-i de frumoasă, ca soarele-i de luminoasă...?*» (Cînt. Cînt. VI, 10).

Intrarea în Biserică a dumnezeestei Fecioare cea plină de har este indoită: una văzută, cea de pe pămînt, care s-a făcut în templul din Ierusalim; alta nevăzută, aceea din Biserică triumfătoare, unde Sfînta Fecioară se allă în fruntea cetelor Sîntilor, a Ingerilor și Arhanghelilor, a Hervedimilor și Serafinilor. Cea dintii a umplut de slavă templul lui Solomon; cea de a doua umple de slavă cerul, templul cel nefăcut de mină al lui Dumnezeu.

Domnul Hristos a arătat o dragoste deosebită copiilor și ne-a spus că mare grijă trebuie să avem de ei: «*Luați seama, zice El, să nu disprețuiți pe vreunul din aceștia mici; căci zic vouă că ingerii lor în ceruri văd pururea fața Tatălui Meu, care este în ceruri*» (Matei, XVIII, 10).

Cartea sîntă îndeamnă cu blîndețe pe copii: «*Ascultă, fiule, învățătura tatălui tău și nu lepăda îndrumările maicii tale*». (Pilde, I, 8). Pe îngă aceasta, le recomandă ca învățăturile cele bune care aduc bună-tatea și credinciosia, să le scrie fiecare «*pe tablăta inimii sale*». (Pilde, III, 3). Să nu disprețuiească învățătura cea bună a părinților, căci «*șfă-tul este o candetă, încețatură o lumină*» (Pilde, VI, 23). Dumnezeu do-rește ca noi toți, părinți și copii, să devenim aleșii Săi prea iubiți, îm-brăcîndu-ne cu «*milosuvirile îndurării, cu bună-tate, cu smerenie, cu blin-dețe, cu îndelungată răbdare, îngăduindu-ne unul pe altul și iertînd unul altuia...* după cum Hristos v-a iertat vouă, spune Sfîntul Pavel, aseme-nea iertați și voi. Iar peste acestea toate, îmbrăcați-vă cu iubire, care este legătura desăvîrșirii. Și pacea lui Hristos, întru care ați fost chemați ca să fiți un singur trup, să stăpînească în inimile voastre», (Coloseni, III, 12-15).

Să avem încredere în puterea și bună-tatea lui Dumnezeu. Pe cei ce împlinesc legea Domnului, așa cum au împlinit-o bătrîni și dreptii Ioachim și Ana cu prunca lor Maria, Dumnezeu nu-i părăsește, nici pe ei, nici pe copiii lor. «*Tînăr am fost și am îmbătrînit, dar n-am văzut pe cel drept părăsit, nici pe urmașii lui cerșind piine*», ni se spune în Sfînta Scriptură (Ps. XXXIV, 25).

Sfîntă și Prea Curată Fecioară Maria, care ai intrat astăzi în Bise-rica cea sfîntă a Domnului, pregătindu-ți trupul și sufletul spre a fi vas

curat al Dumnezeului celui intrupat, Tu singura din toate femeile lumii care Te-ai învrednicit de cinstea cea negrăită de a fi Maica Domnului nostru, fii solitoarea cea bună și du rugăciunile noastre la Fiul Tău și Dumnezeul nostru. Roagă-L să reverse cu îndurare asupra noastră și asupra copiilor noștri milele sale cele bogate, ca noi toți să petrecem această viață trecătoare în iubire unii față de alții, în curăție, în liniște și pace, în sfințenie. Iar după împlinirea datoriei noastre în această viață, să ne bucurăm și de bunurile sale cele cerești, în împărăția Sa cea veșnică. AMIN.

Asistent Diacon I. RAMUREANU

LA DUMINICA XXX-a DUPĂ RUSALII

Sfânta Evanghelie, care s-a citit astăzi, ne spune că într-o zi s-a apropiat un tinăr de Mintuitorul și l-a rugat să-i răspundă la o mare întrebare: «Invățătorule bune, a zis tinărul, ce să fac să moștenesc viața veșnică». Tinărul s-a apropiat nu cu gând ascuns și viclean, nici cu gând de ispitire, ca să-L prindă în cuvânt pe Mintuitorul, cum zadarnic încercău unii. Tinărul pusese întrebarea fiind frământat de un gând adinc, de un gând mare, care trebuie să stea la inima fiecărui credincios, gândul la viața și fericirea veșnică.

Viața veșnică este doar ținta noastră cea mai înaltă și pentru dobândirea ei nici un preț nu-i prea mare.

Mintuitorul i-a arătat tinărului din Evanghelie că împlinirea poruncilor dumnezeiești este calea care duce la fericire, la viața veșnică.

«De voiești să intri în viață, ține poruncile» a răspuns Mintuitorul.

«Să nu fii desrăinat, să nu ucizi, să nu furi, să nu mărturisești mărturie mincinoasă, să cinstești pe tatăl și pe mama ta».

Prin «viața veșnică», iubiți creștini, înțelegem, în primul rînd, viața cea fericită după moarte sau după înviere.

Dar această viață începe încă aici pe pămînt pentru toți aceia care se simt aproape de Dumnezeu, se simt împăcați cu El.

Viața veșnică începe chiar în clipa cînd crezi cu adevărat în Iisus Hristos, îl iubești pe El și păzești poruncii Lui și-ți rînduiești viața după voia Lui cea sfîntă.

Viața veșnică se cuprinde în starea sufletească pe care o simte credinciosul care are conștiința curată și nepătată cu fapte rele.

Viața veșnică aceasia este: să cunoaștem pe singurul, adevăratul Dumnezeu și pe Domnul Iisus Hristos (Ioan 17, 3), să credem în El, să ne închinăm Lui, să slujim Lui, să-l avem în inima noastră ca pe o comoară neprețuită, ca pe un izvor de nesecată bucurie atotcuprinzătoare și însuflețire în viață.

Mintuitorul prin răspunsul Său, dat tinărului din Sfînta Evanghelie, ne-a arătat și nouă că împlinirea poruncilor dumnezeiești, adică a celor 10 porunci, date de Dumnezeu pe muntele Sinai, prin robul său Moise,

este calea cea firească pentru dobândirea vieții veșnice, dar, în același timp este condiția fericirii noastre pămîntești.

În cuvîntul nostru vom arăta însemnătatea poruncilor dumnezeiești pentru viața omenească, pornind de la răspunsul Mintuitorului.

Trăim într-un veac, în care știința, arta, literatura, dreptul, filozofia și peste tot civilizația și cultura omenească se află într-un stadiu de progres și înconținți se urcă pe culmi tot mai înalte.

Cu toate acestea cele zece porunci dumnezeiești nu și-au pierdut actualitatea și valoarea lor, deși s-au scurs aproape 3500 de ani, de cînd ele au fost fixate în scris.

Da, noi repetăm și vom repeta mereu că observarea celor zece porunci dumnezeiești este și va fi un mijloc strălucit pentru asigurarea unei vieți pașnice și fericite, un leac pentru alinarea multor neajursuri din sinul societății omenești.

Cînd Dumnezeu a zidit lumea, El a fixat tuturilor făpturilor Sale anumite legi, după care se mișcă și se dezvoltă și din care rezultă toată ordinea, armonia și frumusețea universului. Oare putea omul, cea mai aleasă creatură a lui Dumnezeu pe pămînt să rămînă lipsit de un îndreptar pentru viață din partea Creatorului său? Fără îndoială că nu!

După cum un părinte bun, care-și trimite fiul în țări străine, îi dă o seamă de sfaturi și îndrumări asupra purtărilor sale pentru tot timpul cît va lipsi de acasă, așa și Dumnezeu a pus în inima omului, în conștiința sa, legea morală care să-i fie călăuză pe căile vieții.

Prin darea celor zece porunci pe muntele Sinai, Dumnezeu a poruncit doar lui Moise să fixeze în scris un mănunchi de reguli care, înainte de a fi săpate pe cele 12 table de piatră, El le-a săpat în inima omului încă de la creațiune.

De aceea cele zece porunci n-au fost date numai pentru poporul biblic al Vechiului Testament și pentru lumea veche, ci ele sînt pietre de temelie fixe pentru societatea omenească din toate timpurile.

Primele patru porunci stabilesc datoriile omului față de unul, singurul și adevăratul Dumnezeu, arată cultul ce-I datorăm și oprește închinarea la idoli, adică la dumnezei închipuiți. După șase zile de muncă, se rînduiește o zi de odihnă.

Porunca cincea impune cinstita și respectul datorat părinților «Să nu ucizi», zice porunca șasea și prin aceasta se ia în secul viața, cel mai scump dar primit de la Creator. «Să nu fii desrînat» poruncește Dumnezeu în porunca a șaptea, spre a ne asigura o viață curată, cinstită și sănătoasă, în marginile credincioșiei vieții conjugale și ale buneii cuviințe.

Porunca a opta: «oprirea furtului» și porunca a zecea «oprirea poftii averii aproapelui» iau în secul roadele muncii cinstite și ale economiei, adică bunurile materiale cîștigate în chip cinstit și care-i sînt necesare vieții. Porunca a noua: «Să nu mărturisești strîmb», rînduiește domnia adevărului în raporturile dintre oameni.

Pe scurt cele zece porunci accentuiază unitatea și spiritualitatea lui Dumnezeu și pune înclinarea către El în fruntea tuturilor datoriilor morale, precum și sfințenia gîndului (porunca 9-a și a 10-a) și orînduiesc legăturile dintre oameni, care rămîn neclintite pînă astăzi. Poruncile dumnezeiești formează stîlpii puternici, coloanele sfinte pe care se sprijină binele și fericirea omului și garantează ordinea socială.

Valoarea cea mare a celor zece porunci se explică prin faptul că ele sînt oglinda legii naturale, adică corespund conștiinței omenești.

Cît de mult bine ar decurge în lume din respectarea și pazirea poruncilor dumnezeești!

Cum s-ar schimba în bine raporturile dintre oameni, dacă poruncile lui Dumnezeu ar călăuzi viața fiecărui om! Să ne inchipuim că toți oamenii s-ar hotărî să respecte și să observe în totul poruncile lui Dumnezeu.

Deodată oamenii ar deveni mai buni, mai blinzi, nu s-ar mai certa, n-ar înjura, n-ar fi ațit de nervoși, ca de obicei. De ce? Fiindcă fiecare ar vedea în semenul său un frate care se închină aceluiași Dumnezeu, Părintele cel bun al tuturor, Rugăciunea din inimă către Părintele ceresc i-ar umplea de liniște și pace adîncă.

Între părinți și copii ar fi numai bună înțelegere și armonie. Dintr-o dată nu s-ar mai pomeni de ucideri, de omoruri, s-ar pune capăt războaielor, vărsărilor de sînge, cu alte cuvinte ar fi respectată porunca a șasea: «Să nu ucizi».

Ar dispărea dintr-o dată certurile dintre soț și soție, s-ar pune capăt divorțurilor și adulterului, căci s-ar aplica porunca a șaptea. Nimeni n-ar mai minți, n-ar înșela, nu s-ar atinge de bunul străin, fiindcă însăși pofta lăcomiei ar fi smulsă din inima omului, așa cum cere porunca noua și a zecea.

Cîtă binecuvîntare s-ar revărsa într-adevăr în lume, dacă s-ar pune în funcțiune pretutindeni poruncile dumnezeești! Observarea lor ne-ar scuti de multe rele și neajunsuri.

Iubiți creștini, ați observat vreodată malurile unui riu? Ele au funcțiunea de a menține apele în matca lor și a le mina liniștite spre mare.

Astfel de rol împlinesc și poruncile dumnezeești în lume. Ele opresc săvîrșirea pornirilor rele din natura omenească și ne călăuzesc viața în albia disciplinei morale spre oceanul nemărginit al veșniciei. Cînd apele ies din malurile lor, se risipesc prin smîrcuri, se afundă în mocirle și fac prăpăd în cale.

Poruncile dumnezeești, iubiți creștini, nu înseamnă siluire, robire, ci dimpotrivă înseamnă libertate, eliberarea de sub jugul patimilor, din lanțurile pornirilor și poftelor celor rele.

Poruncile Domnului sînt izvor de putere: puterea de a se avînta spre înălțimile cerului.

Ele sînt scara prin care ne urcăm tot mai sus pe calea desăvîrșirii.

Dar oare este de ajuns numai să cunoaștem legea Domnului? Nu. Legea Domnului trebuie să fie ținută și împlinită zi de zi în viața noastră. Mintuitorul a zis:

«Cine are și ține poruncile mele, acela mă iubește, iar cel ce mă iubește pe mine, va fi iubit de Tatăl meu (Ioan, 14, 21).

Iar Sf. Apostol Pavel tîlmăcește zicînd: «Să nu lîi desfrînat, să nu furi, să nu faci o mărturie mincinoasă, să nu poltești și orice altă poruncă mai poate fi, se cuprinde în porunca aceasta: să iubești pe aproapele tău ca înșuși pe tine». Dragostea nu face rău aproapelui, dragostea este împlinirea legii» (Romani XIII, 9-10).

Creștinul adevărat își arată credința sa în faptele sale bune, în lucrarea sa rodnică de fiecare zi, în umblarea în legea Domnului (Ps. 118, 1).

Să ne străduim, așa dar fraților, ca să împlinim poruncile lui Dumnezeu din iubire către El și către aproapele nostru, în toate împrejurările. Să învățăm și pe copiii noștri să cunoască înțelesul lor cel adînc, ca să le fie îndreptar pe căile vieții.

Sa rugam pe Parintele nostru ceresc sa ne daruiasca puterea harului Sau, ca sa implinim voia lui cea sfinta si poruncile cele datatoare de viață, spre a speri binele, fericirea si pacea pe pamint. Pacea dupa care suspina milioane de suflete chinuite, pacea pentru care se framinta lumea intregă, pacea pentru apararea, mentinerea si inlarierea careia se caută cele mai bune mijloace, pacea idealul cel scump al Evangheliei si Testamentul lasat nouă de Mintuitorul este condiția fericirii și dobândirii vieții veșnice.

Lui se cuvine mărirea, cinstea și închinaciunea Tatălui și Fiului și Sfintului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor, amin!

Pr. Prof. VLADIMIR PRELIPCEANU,

LA DUMINICA XVI DUPĂ RUSALII

«Eine slugă bună și credincioasă: peste puține ai fost pus, peste multe te voi pune. Intră întru bucuria Domnului tău!»
(Matei, 25, 21).

Dacă credința este poarta sufletului nostru, prin care primim înăuntrul nostru învățătura Domnului și Mintuitorului Iisus Hristos, pe care Sfânta noastră Biserică neconștient ne-o propovăduiește, apoi numai atunci ne putem mîngia cu nădejdea că am izbutit ceva, cînd învățătura aceasta a rodit în sufletele noastre lăptă creștină.

Toată grija noastră, toată strădania noastră de zi cu zi, tot gîndul nostru lăuntric, toată preocuparea noastră de fiecare clipă trebuie să fie îndreptate către aducerea la îndeplinire a învățăturilor pe care ni le propovăduiește Sfânta noastră Biserică, deoarece numai ea este povăzuitoarea și îndrumătoarea noastră pe calea mîntuirii, numai ea ne ajută să înțelegem rostul vieții noastre pămîntești în lumina adevărată, numai ea ne deschide ușile către împărăția cea veșnică a cerurilor, numai ea ne face din fii ai veacului acestuia copii ai lui Dumnezeu. De am pune la inimă de fiecare dată numai cite ceva din ceea ce ne propovăduiește Biserica creștină; de ne-am aduce aminte în fiecare zi să îndeplinim numai cite ceva din ceea ce ne învață ea; de nu am lăsa să vină noaptea peste truda și oboselile zilei noastre fără ca să ne cercetăm faptele și să vedem în ce măsură am îndeplinit vreo taptă creștinească, în cursul zilei, ar fi un lucru cit se poate de bun pentru viața noastră sufletească și am dovedi, cu aceasta, că sintem cu adevărat creștini.

Căci creștinismul nu înseamnă numai credință: credință au și demonii. Dar ceea ce nu au demonii și ceea ce trebuie să avem noi, din ce în ce mai din abundență, este fapta creștinească. Nu este lucru ușor să fie cineva creștin, dar este mare lucru să încerce să fie, căci atunci viața lui va avea sens și va înțelege lucrurile cu totul altfel. Va înțelege ce va să zică solidaritatea creștinească; va înțelege ce va să zică dragoste creștinească; va înțelege de ce nu se cade să trăiască doar pentru sine, va în-

telege de ce este necesara jertia pentru mai binele tuturor. Și, mai presus de toate, va recolta din toate strădaniile sale creștinești atita mulțumire și atita împăcare, încit va fi în stare să se aștepte a se găsi în orice clipa înaintea nemitarnicului Judecător, gata să dea socoteală de faptele sale.

Minunata parabolă a talanților, pe care ne-a lăsat-o Mintuitorul Hristos în Sfinta Evanghelie, ne ajută cum nu se poate mai bine să înțelegem datoria noastră de a fi activi în viață, de a nu ascunde sub vâlul cel gros al nepăsării darurile pe care ni le-a dat Dumnezeu, de a le cultiva spre binele și folosul comun și a le înfățișa, în felul acesta, înmulțite atunci cind Dreptul Judecător se va arăta pe norii cerului ca să ceară fiecăruia socoteală de ce a făcut în viață și să răsplătească fiecăruia după faptele lui.

Cu toate că parabola aceasta a Domnului este îndeajuns de cunoscută, pentru improspătarea memoiei o redăm în scurt.

Un om, care avea avere multă și slugi multe în serviciul său, pornește la drum îndelungat. Mai înainte de a se îndepărta dintru ale sale, el cheamă însă pe câțiva dintre servitorii săi și le împarte averea lui mobilă, care se ridica la însemnata sumă de opt talanți, adică de peste 200 kilograme de aur. Unuia dintre servitori i-a dat cinci talanți, adică vreo sută treizeci de kilograme de aur; altuia doi talanți, adică vreo cincizeci și două de kilograme de aur și altuia un singur talant, adică douăzeci și șase kilograme de aur. Fiecăruia după puterea lui, zice Sfinta Evanghelie.

Ce nu se putea face cu o cantitate atât de însemnată de aur? Și într-adevăr, primii doi servitori se avintă în comerț și în scurtă vreme își dublează capitalul, pe care îl primiseră. Cel de-al treilea însă, neînțelegând scopul cu care i se dăduse suma de 26 kilograme de aur și fiind leneș din fire, nu întreprinde nimic, ci doar ascunde aurul, ca să-l ferească de hoții care i l-ar fi putut răpi. Și iată că după mult timp stăpînul se întoarce și primul lucru pe care îl face este să ceară socoteală slujitorilor ce au făcut cu banii încredințați. Cel dintîi în loc de cinci talanți îi aduce zece; cel de-al doilea în loc de doi talanți îi aduce patru. Stăpînul se umple de bucurie văzînd că încrederea pe care a pus-o în slujitorii săi a fost bine întemeiată și zice atît celui dintîi, cit și celui al doilea: «Bine, slugă bună și credincioasă; peste puține ai fost pus, peste multe te voi pune. Intră întru Bucuria Domnului tău!» Cînd vine rîndul celui de-al treilea slujitor, acesta îi aduce înapoi numai talantul pe care-l primise, zicînd: «Doamne, te-am știut că ești un om aspru; că seceri de unde n-ai semănat și aduni de unde n-ai risipit. Și temîndu-mă, m-am dus de am ascuns talantul tău în pămînt. Deci, iată talantul tău!» S-ar părea că fapta celui de-al treilea slujitor, este corectă. Sf. Evanghelie nu spune nicăieri ca stăpînul plecînd a încredințat slujitorilor săi talanții spre fructificare. Dar faptu! că stăpînul plecînd în călătorie împarte averea lui nu în trei părți egale, ci potrivit cu puterile fiecăruia dintre servii săi, este o dovada categorică despre scopul cu care le-a încredințat averea. De aceea nunia stăpînului este pe deplin justificată: «Serv rău și leneș! Ai știut că secer de unde n-am semănat și că adun de unde n-am risipit. Se cădea, deci, ca tu să fi dat talantul meu zarafilor și întorcîndu-mă eu aș fi luat acum dobîndă. Luați, deci de la el talantul și-l dați celui ce are zece talanți... iar pe servitorul cel netrebnic aruncați-l întru întunerecul cel mai din afară; acolo va fi plîngere și scrișnirea dinților».

Din parabola aceasta rezultă cu toată claritatea că talații pe care stăpînul îi încredințează slujitorilor la pîccare, sînt darurile pe care Dumnezeu le împarte din vistieria Lui oamenilor, ca aceștia să le cultive, să le sporească și apoi să se înlațiseze cu ele înaintea Lui Dumnezeu la dreapta Judecatorului. Căci talații înmulțiți prin strădaniile lor de care cei doi slujitori, la înapoierea acestuia nu sînt luați înapoi de la el, ci rămîn proprietatea celor ce s-au străduit și i-au înmulțit: «Luăți, deci, de la el talații și dați-l celui ce are zece talații».

Fiecare dintre noi avem anumite talente, anumite aplicații, anumite înclinații spre lucruri bune și folositoare. Sporirea acestora, care nu sînt altceva decît darurile pe care Dumnezeu ni le dă încă de la naștere, este o datorie dintre cele mai de seamă, iar înmulțirea aceasta a lor constituie adevăratul izvor al progresului omenesc și al mergerii din bine în mai bine. Iată, deci, cum creștinismul sprijină progresul. Iată teoria lui simplă dar totodată de o adîncime nespuse de mare cu privire la progres. Credinciosul care nu caută să-și sporească darurile pe care i le-a dat Dumnezeu, și sporindu-le să le ofere ca jertfă bine plăcută lui Dumnezeu, prin punerea lor la dispoziția semenilor din viața aceasta nu este un creștin adevărat și cuvintele cu care va fi el întâmpinat la Dreapta Judecatorului vor fi acelea de «Bine slugă bună și credincioasă», ci acelea de «Slugă vicleană și leneș!»

Parabola talațiilor a constituit întotdeauna un subiect de predilecție pentru sufletul creștinesc cel însetat după adevăr și dornic de a face fapte care să îl arate bine plăcut lui Dumnezeu. În literatura bisericească întîlnim un fel de continuare a parabolei acesteia, care ne ajută să înțelegem și mai bine felul cum trebuie să folosim darurile pe care ni le dă Dumnezeu în viața aceasta și cum trebuie ca să ne purtăm pentru ca să dobîndim în viața de dincolo răsplata cuvenită. Pentru frumusețea ei redăm în întregime această istorioară.

«Un om bogat, care savîrșea nenumărate fapte bune a voit odată să facă fericit pe unul dintre servitorii săi. I-a dat libertate și i-a îngăduit să-și facă o corabie mare, să o umple cu tot felul de mărfuri prețioase, după care i-a zis: «Du-te, călătorește pe mare, în țări îndepărtate, vinde lucrurile acestea și tot câștigul care va rezulta de pe urma lor, să fie al tău». Servitorul a pornit la drum, dar după puțină vreme de plutire pe mare s-a ridicat o furtună puternică, care a lovit de o stîncă corabia lui, ce s-a sfărîmat. Mărfurile prețioase s-au înecat în mare și odată cu ele toți însoțitorii săi de drum au dispărut în valuri. Doar el singur a izbutit să ajungă pe coasta unei insule din apropiere.

«Înțometat, gol și fără niciun ajutor a început să umble în locul acela plin de disperare și să se vîcărească de soarta lui. Cînd deodată a văzut în depărtare un oraș din care mulțime multă de locuitori plini de strigăte și de veselie se îndreptau spre el. Bine-ai venit, împăratul nostru — strigară către el, după care l-au așezat într-un car mareț și l-au condus în cetate. Au ajuns astfel la palatul împărătesc, unde l-au îmbrăcat în porfiră împărătească și i-au pus coroană pe cap, așezîndu-l pe un tron de aur. Cei mai însemnați dintre cetățeni au venit în jurul lui și îngenunchind înaintea lui, i-au depus în numele întregului popor, jurămîntul lor.

«Noul împărat a socotit la început toată această putere a lui ca un vis frumos, pînă cînd durata îndelungată a fericirii lui nu l-a mai lăsat să șovăe, făcîndu-l să înțeleagă că această întimplare minunată era nu-

mai adevărul curat. -- «Nu înțeleg, își zicea în sine, cum un străin goi a încetat în așa fel ochii poporului acestuia curios, încit să iaca din el împarat al lor. Ei nu cunosc cine sint, nu cercetează de unde vin și în au și așezat pe tronul lor împărătesc. Ciudat de tot este obiceiul locului acestuia!

«În felul acesta se gindea și devenise atit de curios să afle cauza ridicării lui la un asemenea rang, încit a îndraznit să întrebe odata pe unu dintre cei mai aleși bărbați ai curții lui cu privire la dezlegarea enigmei acesteia, zicindu-i: «Slujitorul meu, ia spune-mi pentru ce m-ați pus împarat al vostru? Cum a-ți puut să știți ca am sosit în insula voastră? Și ce se va întâmpla pină în cele din urmă cu mine?» «Doamne, i-a răspuns slujitorul, insula aceasta este locuită de duhuri. Ele au rugat de vreme îndelungată pe Atotputernicul Dumnezeu, ca în fiecare an să le trimită pe cine unul dintre nu lui Adam, adica un om, ca să împărătească asupra lor. Atotputernicul a primit cu plăcere această rugăciune a lor și în fiecare an, de ziua aceasta, îngăduie să vina în locul acestia ai lor cite un om. Deci, locuitorii însuiei cu voie bună și cu veselie îi ies în întâmpinare, după cum ai văzut și recunosc în el pe împăratul lor. Dar după trecere de un an, la vremea hotărîtă, acestia încealează de a mai fi împarat, și se iau podoabele împaratești și este îmbrăcat din nou cu o îmbrăcăminte umilă. Slujitorii lui îl conduc cu forța la țarm și-l urcă pe o corabie care este pregătită în vederea acestui scop, care-l duce într-o insulă. Insula aceasta este pustie și nelocuită. Oricine scurtă vreme a fost un împarat puternic, ajunge acolo gol, negăsind nici supuși, nici prieteni. Nimeni nu ia parte la nefericirea lui. Și el trebuie să petreacă în insula aceea pustie viață amărită și plină de durere, dacă nu a petrecut cu înțelepciune anul lui în mijlocul nostru. După plecarea vechiului împărat poporul întilnește pe cel nou, pe care Promia Celui Atotputernic îl trimite în fiecare an fără nici o excepție și în același fel și cu aceeași bucurie îl primește și pe acesta ca și pe cel de mai înainte. Aceasta, Domnule, este legea cea veșnică a împărăției acesteia, pe care nici un împărat în timpul împărăției lui nu poate să o desființeze».

«Dar înaintașii mei pe tronul acesta nu au cunoscut scurtimea împărăției lor?», a întrebat împăratul.

«Nimeni dintre ei, a răspuns slujitorul nu a fost care să nu cunoască legea aceasta a scurtimei împărăției lui. Dar toți, întocmai ca unul singur, s-au lăsat încintați de strălucirea care înconjura tronul lor; au uitat viitorul trist care îl aștepta și au petrecut anul lor în chip prostesc. Atunci s-au lăsat îmbătați de plăcerea fericirii lor; aceștia nu au cutezat să se gindească la insula pustie, de teamă ca să nu-și tulbure plăcerea bucuriei prezente și întocmai ca niște oameni beți au trecut din veselie în veselie, pină cind vremea lor a sosit și au fost aruncați în corabie.

«Cind a venit ziua nenorocită, atunci au început cu toții să se tînguiască, și să suspine pentru că s-au lăsat înșelați. Dar era prea tîrziu și cu cruzime au fost dați chinurilor care îi așteptau și de caie, prin înfrînare nu au voit să se ferească».

«Povestea aceasta a slujitorului a umplut de teamă pe împărat și s-a îngrozit de nenorocirea împărăților dinaintea lui, dorindu-și din toată inima să evite soarta crudă a lor. Vedea cu groază cum trecuseră citeva săptămîni din scurta lui împărăție de un an și simțea că trebuia să profite cu atit mai mult de zilele rămase. «Slujitorule înțelept, a zis el atunci ce-l puse în cunoștință de cele întîmplate cu înaintașii săi, mi-ai a-

rătai care este soarta ce mă așteaptă și scurtimea puterii mele împărătești. Rogu-te mai spune-mi ce trebuie să fac ca să evit nenorocirea întâmplată înaintașilor mei?

«Adu-ți aminte, Doamnă, i-a răspuns duhul, că gol ai venit în insula noastră, și tot astfel gol vei pleca, și nu te vei mai întoarce niciodată. Singurul mijloc de a scăpa de lipsurile care te amenință în locul acela al exilului este că să faci insula aceea roditoare și să o locuiești mai dinainte cu oamenii. Lucrul acesta ți-l îngăduiesc legile noastre, iar locuitorii noștri îți sînt îndeauns de ascultători ca să se ducă acolo unde vei avea să-i trimiți. Trimite, deci, acolo mulțime de lucrători și da-le poruncă să transforme țarinile neproductive în pămînturi fertile; clădește cetate și grinare și umple-le cu tot ceea ce este trebuitor vieții. Cu un cuvînt, pregătește-ți o nouă împărăție, ai cărei locuitori după plecarea ta de aici te vor prîmi cu multă bucurie. Dar grăbește-te! Nu lăsa să treacă nici măcar o clipă fără ca să o folosești. Caci vremea este scurtă și cu cît vei lucra mai mult pentru clădirea viitoarei tale locuințe de acolo, cu atît petrecerea ta acolo va fi mai plăcută. Gîndește-te că anul trece ca și ziua de mîine și folosește-te de libertatea ta, ca un om înțelept care vrea să evite nenorocirea lui. De vei uita sfatul meu, sau vei neglija și te vei arăta plin de lenevire atunci vei fi pierdut și soarta ta va fi o suferință fără de sfîrșit».

«Împăratul era un om înțelept și cuvintele slujitorului său au dat cugetului său îndemn puternic către faptă. A trimis îndată locuitorii pe insula cea pustie, iar aceștia au plecat plini de bucurie și s-au apucat îndată de lucru. Insula a început să se împodobească și mai înainte de a trece șase luni s-a ridicat acolo o cetate plină de livezi înfloritoare. Dar împăratul nici așa nu a potolit rîvna lui. Trimitea acolo mereu noi locuitori, iar cei ce plecau erau deopotrivă de veseli ca și cei dinaintea lor, de vreme ce mergeau într-un loc atît de frumos de locuit, unde aveau să se întâlnească cu prietenii și cu rudele lor.

«În cele din urmă sfîrșitul anului se apropie. Împărații, înaintașii lui se îngrozeau de clipa aceasta, în care aveau să-și depună puterea lor trecătoare. Dar el aștepta clipa aceasta cu dor, deoarece avea să se ducă într-un loc pe care, prin activitatea lui înțeleaptă îl transformase în locuința veșnică. În fine a sosit și ziua hotărîită. Împăratul a fost rapit din palatul său, i s-au zmiuls coroana și îmbrăcămintea și a fost condus la corabă hotărîită de mai înainte, ca să fie dus în locul știut. Dar de îndată ce a fost coborît pe coasta noii insule, locuitorii de acolo i-au ieșit întru întîmpinare cu multă bucurie și cînsă și i-au așezat pe cap în loc de coroana împărătească pe care o purtase mai înainte și a cărei putere nu fusese decît de un an, cununa de flori nevesteșite. Cel atotputernic a cînsit înțelepciunea lui și i-a dat stăpînirea supușilor lui așezându-l împărat veșnic al lor».

Tilcul acestei istorioare nu este greu de aflat. Bogatul care săvîrșese tot felul de fapte bune este Dumnezeu. Servitorul pe care stăpînul său îl trimite cu încărcătură bogată de marfă să neguțătorească în țări străine este omul. Ajungerea lui gol pe insula cea ciudată înseamnă nașterea lui. Locuitorii de aici care-i ies cu bucurie întru întîmpinare sînt părinții lui Sfetnicul înțelept este înțelepciunea, talantul acesta pe care Bunul Dumnezeu îl dăruiește din destul tuturor, dar pe care numai puțini, foarte puțini știu să îl înmulțească. Anul de împărăție înseamnă calea noastră prin viața pămîntească, iar insula în care împăratul trebuie să se ducă

după scurta lui împărăție, este viața de veci. Lucrătorii pe care împăra-
tul i-a trimis de mai înainte acolo sînt iaptele cele bune ale omului. Ce-
care nu au ascultat glasul înțelepciunii și nu și-au trimis mai înainte lu-
cratori în insulă sînt oamenii care în viața aceasta se dedau la toi feiul
de plăceri și uită cu desăvîrșire de clipa morții, ei își duc mai departe o
viață veșnică de chin și de suferință. Numai oamenii care dau ascultare
glasului înțelepciunii, numai aceia care știu să înrebuințeze toate îor-
țele și toate posibilitățile pe care le au în această viață pentru ca să im-
bogățească talantul pe care l-a primit de la Dumnezeu și să-l transforme
în iapte de dragoste creștină pentru ajutorarea semenilor lor, pentru îm-
puținarea mizeriei din lume și pentru înlăturarea suferinței semenilor
lor, numai aceia se vor învrednici la judecata de apoi de glasul Dreptului
Judecător care le va zice: «De ați făcut unele ca acestea unuia dînr-a-
cești frați mai mici ai Mei, Mie mi-ați făcut» (Matei 25, 40). și «Bine slu-
gă bună și credincioasă peste puține ai fost pus, peste multe te voi pune.
Intră întru bucuria Domnului tău!».

Dar parabola talanților își mai are tilcul său nu numai în ceea ce
privește fapta creștină, ci și în ceea ce privește munca noastră cantitati-
vă și calitativă în cadrul ocupațiilor noastre zilnice, în cadrul activi-
tății noastre în sinul societății din care facem parte. A nu ascunde talan-
tul în pămînt, ca sluga cea rea și leneșă din parabolă, ci a-l înmulți în-
tocmai ca cel ce a primit cinci talanți și ca cel ce a primit doi talanți este
o îndatorire de o importanță socială deosebit de mare care își găsește mo-
tivarea adîncă în voința lui Dumnezeu ca toți să fim activi, ca toți să
dăm societății cît putem mai mult, ca toți să oierim semenilor noștri din
colectivitatea omenească tot ce putem mai bun. Parabola talanților con-
stituie un stimulent atît pentru credinciosul creștin de pe ogoare, cît și
pentru cel din fabrici și uzine, pentru toți aceia care constituie factori ac-
tivi de propășire socială și de progres.

«Bine slugă bună și credincioasă; peste puține ai fost pus, peste
multe te voi pune. Intră întru bucuria Domnului tău!» Iată sentința
Dreptului Judecător după care au tinjît generații și generații de credin-
eroși conștienți, după care au dorit sfinții Bisericii, în nădejdea căreia
s-au pristăvit din viață mucenicii credinței creștine și pentru care și-au dat
viața mărturisitorii Bisericii.

Fie, deci, ca și noi să ne învrednicim de ea la Dreapta Judecată ca
să putem slăvi deapururi pe Dumnezeu cel închinat în trei fețe: Tatăl, Fiul
și Sîntul Duh, căruia se cuvine laudă și cinste în vecii vecilor. Amin.

Preotul OLIMP N. CACIULA

LA DUMINICA XXVIII-a DUPĂ RUSALII

În tot timpul viețuirii Sale pe pământ ca om, Domnul nostru Iisus Hristos a trait în mijlocul oamenilor, împărtaşind cu ei bucurile și ne-cazurile obișnuite ale acestei vieți. Îl găsim, însoțind pe Sfința Sa maica, primire nuntașii veselnici din Căna Galileii; Îl vedem prinziind cu vame-șii și pacatoșii în casa lui Zacheu; Îl întinim de cele mai multe ori în mijlocul mulțimilor țara nuntiar, oriunde și oricând gasia prietaj potrivit pen-tru a hrăni sulețele lor lianunde de dreptate și insetate după învațătura cea minuitoare.

Dar țata că, «într-o zi de simbătă, — precum ne spune sîntul evan-ghelist Luca (XIV, 1 și urm.). — Mîntuitorul a intrat în casa unuia dintre frunțașii țariseilor, ca sa prinzeasca». Iisus în casa unui țariseu? Iisus mîncînd în casa unuia dintre vrajmașii Săi de moarte? Aproape ca nici nu ne vine sa credem. Căci, într-adevar, Fiul Omului n-a avut alți protivnici și vrajmași mai înverșunați decît țariseii aceia mîndri, egoiști, disprețuitori și țarjarnici, care țaceau parte din proupendada neamului ales. De aceea, chiar sîntul evanghelist are grija sa ne și înștiin-țeze imediat că, și de aciã dată, «țariseii îl pindeau de aproape». Totuși, cîmar aci, ca pretutinderi și totdeauna, Mîntuitorul și-a îndeplinit che-marea și a propovăduit celor ce prinzeau cu Dînsul. Cuvintele Săle sim-ple, adînci și pornice din adîncul unui suflet țara răuțate, țara ascunzi-șuri și țara prițana, au nușcat țina și inurile greoate și imbuibate de grasime ale luminațiilor oaspeți, încit unul dintre ei, mai entuziasmat, a ridicat țlasul și a graț: «țerice de cel ce va prinzi în împărația lui Dum-nezeu!» Atunci mîntuitorul, ca să arate cine sînt cei ce vor avea țericirea sa prinzeasca în împărația lui Dumnezeu, a rosit țida pe care ați auzit-o ceundu-se la Sfința Evanghelie de aci și pe care — cu ajutorul Cei de sus — vom încerca sa o țamurim acum, verset cu verset.

«Un om oarecare a țăcut cînd mare și a poțtit pe mulți»

Ați bāgat de seamă cu cită mulțumire și pace în suflet se așează omul la cîndă, aciã la masa de seara, după alergarea și frămîntarea unei zile de muncă? De aceea potțirea cuiwa la cîndă a fost din totdeauna și este țuca și aci un semn de cînstă, de atenție și de dragoste țafă de cel poțtit, pentru că așa ceva nu-i poate țace decît bucurie și plăcere. Iar omul care a gătîț cîndă este însuși Dumnezeu cel bun și mare, Părintele nostru al tu-turor, Care ne voiește numai binele. Cînda pregătîț de El era țericirea mîntuirii din păcat și din suferință, țericire la care El poțtise *pe mulți*, adică pe toți oamenii, ca unul Care voiește ca toți oamenii să se mîntuiască și să vină la cunoșunța adevărului (1 Tim., II, 4). Cînda aceasta era «împărația lui Dumnezeu», despre care de atîtea ori vorbește Mîntuito-rul, adică o lume a dreptății, a țrățietății, a iubirii și a pacii între oameni și țopoare, pe care Dumnezeu voia să o întemeieze pe pămînt, după mo-delul celei din ceruri. Iar casa în care trebuia să aibă loc cînda era Bise-rica creștină, întemeiată de însuși Fiul Său, coborît din slava Dumnezeii și din crugurile cerești pentru pregătirea acestei cine, adică pentru iz-băvirea lumii. Casa aceasta a fost de la început croiță largă și încapă-toare, încit să cuprîndă într-însa toate neamurile de pe pămînt, pe toți cei dornici de mîntuire.

Dar cei ce trebuiau să șadă în frunlea mesei la această cină a Domnului erau evreii, și în primul rând conducătorii și învățătorii lor, cărturarii, fariseii și învățătorii Legii. Aceștia avuseseră deosebita cinste de a li fost chemați cei dintii la slăvitul ospăț pregătit cu atita dragoste, cu atita osteneală și cu atita jertfă de către Fiul lui Dumnezeu însuși, pentru bucuria și fericirea tuturor oamenilor și noroadelor. Ei se bucuraseră, încă de la începutul lor ca neam, de o deosebită atenție și purtare de grijă din partea lui Dumnezeu; fusaseră vestiți cu mult înainte de ceasul cinei, pentru ca la vremea cuvenită să nu poată avea cuvint de scuză și refuz. Dumnezeu a trimis la ei pe slujitorii Săi, adică pe prooroci, ca să-i vestească din cind în cind și le-a trimis chiar poftire scrisă, care este Legea Veche.

«Iar la ceasul cinei — zice mai departe Sfinta Evanghelie — a trimis pe slujitorul său ca să spună celor chemați: veniți, că iată gata sint toate!» În adevăr, atunci cind a fost plinirea vremii, Dumnezeu a trimis oaspeților pe cel din urmă vestitor al Său: pe sfintul Ioan Botezătorul și Înainte-Mergătorul Domnului, care să le aducă aminte de vechea lor chemare și să-i pregătească pentru întimpinarea și primirea după cuviință a lui Mesia, Care venise deja pe pămînt, pentru mîntuirea lor. «Pocățiți-vă, căci s-a apropiat împărăția cerurilor... și faceți roade vrednice de pocăință!», propoveduia Ioan în pustia Iordanului. Sau, cu alte cuvinte. Ceasul cinei este aproape, îmbrăcați straie vrednice de slava gazdei și lăsați toată grija cea lumească, pentru ca să puteți sta cu El la masă!

Dar ce au făcut cei poftiți? — În loc să primească bucuoși pe Acela care era așteptarea lui Israil mai intii și a neamurilor mai pe urmă, *«ei au început toți într-un glas să se lanedes»*, precum spune Sfinta Evanghelie. Coborise în miilocol lor însuși Fiul lui Dumnezeu, pentru ca cu dragostea și milostivirea Sa cea mare să-i scoată din întuncrecul păcatului, al necunoștinței și al suferințelor de tot felul și să le arate calea spre mîntuire, spre bine și fericire. Iar ei, în loc să-L întimpine cu iubire, cu bucurie și cu recunoștință, ca pe un binefăcător, și-au văzut fiecare de ale sale, preferind să trăiască și mai departe în întunerecul păcatelor și al grijilor mărunte de tot felul. Ce îndărătnicie și nerecunoștință mai mare decit aceasta? «El între ai Săi a venit și ai Săi pe dînsul nu l-au primit» (Ioan I, 11). Magii din îndepărtatul răsărit veniseră să aducă la picioarele dumnezeiescului Prunc din ieslea Vitieiernului prinosul de închinare al păgînatății, al neamurilor, pe cind fiii lui Israil nu l-au îngăduit nici cel puțin să se nască într-una din casele lor. Disprețuit și urit în patria Sa. Blindul Mîntuitor, care venise «pentru oile cele pierdute ale casei lui Israil», n-avea nici unde să-și plece capul, precum singur spune. Iar ei, ca și cum si-ar fi astupat urechile, au rămas surzi la glasul Celui ce a propoveduit «în pustiu».

Dar cum încercau ei să se scuze în fata vestitorilor cinei? — *«Mi-am cumnărat mosie și trebuie să mă duc s-o vad»*, a răspuns cel dintii dintre cei chemati. Si ca acesta vor fi răspuns multi, atunci ca și acum; sint toti acei ce și-au pus întreg sufletul și toată nădeidea lor în pămînt, în ogorul pe care vor să-l vadă cit mai intins, deci în avutia lor, mică sau mare. Ochii acestora nu se mai deslînesc de pe lutul pe care li se pare că îl stăpînesc, pentru ca să-i mai ridice către ceruri, către Stăpînul a toate. Sint asemenea tinărului bogat din Evanghelie, care «a plecat întristat, căci avea agonisită multă», atunci cind Mîntuitorul i-a spus că nu va putea

căpăta desăvîrșirea decît cu prețul lepădării sale de avuție. Cugetul unora ca aceștia este așa de întunecat de patima avuției, încît în orbirea lor disprețuiesc, pentru ea, glasul celor ce îi cheamă la bunul cel mai de preț, al fericirii veșnice.

— *Mi-am cumpărat cinci perechi de boi și vreau să-i încerc, — rogu-te să mă ierți!*» s-a scuzat altul dintre invitații la marea cină. Acesta și alții alții ca dînsul sînt atît de nechibzuți încît se lipsesc de fericirea cinii celei dumnezeiești pentru dobitoacele lor și pentru tot ielul de lucruri de puțin preț, de care se grijesc mai mult decît de mîntuirea sufletului lor. Nimicurile mărunte ale vieții de toate zilele îi prind în rețeaua lor, coborîndu-le și lipindu-le inima mai mult de lăpturile cele necuvîntătoare decît de Cel ce a făcut toate.

Ce altceva ar mai fi putut împiedica pe oamenii noștri să răspundă la cinstita chemare ce li se făcea? — *«Tocmai acum m-am însurat și nu pot veni»*, a zis al treilea, către vestitorul cinei. Pofta cea trupească și desfrînarea, pentru care lumea a fost înecată cu potop de ape (vezi cartea Facerii, cap. 6 și 7) iar Sodoma și Gomora cu foc și pucioasă, reține și pe acesta lîngă femeia sa. Mulțimea cea mare a celor ce fac ca dînsul caută totdeauna dulceața păcătoasă a dezmierdării simțurilor; patimile de tot soiul și îndeosebi nelegiuirea curviei îi stăpînesc așa de tare, încît nu mai au timpul necesar să se gîndească și la mîntuirea sufletelor lor. Tina poftelor spurcate, în care se tăvălesc, îi atrage ca noroiul pe rîmători.

Și altele multe vor fi fost pricinile care au împiedicat pe oaspeți să răspundă la chemarea de cinste ce li se făcea. *«Iar slujitorul a venit și a spus domnului său acestea»*, zice mai departe Sfînta Evanghelie. Cu durere a ascultat stăpînul veștile aduse de trimisul său și va fi plîns, ca Mîntuitorul, în preajma răsțignirii Sale: *«Ierusalime, Ierusalimel, care omori pe proroci și cu pietre ucizi pe cei trimiși la tine, de cite ori n-am vrut să adun pe lîii tăi, precum adună pasărea puii ei sub aripi, dar nu ați vrut!...»* (Matei XXIII, 27). N-ați văzut înșivă ce rău îi pare unei gazde atunci cînd musalirii poștiți nu vin la masă, disprețuind astfel osteneala, cheltuiala și dragostea gazdei față de ei? Gestul nepolitic al unor astfel de oameni constituie o ofensă și o jignire pentru gazdă. N-are ea dreptul să se minie și să se supere, mai ales atunci cînd musafirii n-au avut motive serioase pentru a lipsi?

Înțelegem deci mîhnirea și supărarea stăpînului cinei din pilda rostită de Mîntuitorul: *«Atunci, miniîndu-se stăpînul casei, a rostit către slujitor: Ieși degrabă pe străzile și ulițele cetății și adu aici pe săraci și beteși și orbi și ologi»*. Nerecunoștința și orbirea neamului ales au miniat pe Domnul Dumnezeu, cum era și firesc; căci conducătorii de atunci ai evreilor, fariseii, cărturarii și învățătorii Legii, nu numai că au rămas nepăsători la glasul prorocilor și al lui Mesia însuși, dar i-au și prigonit și i-au ucis: sfîntului Ioan Botezătorul i-au tăiat capul la cererea desfrînatei Irodiada, pe Mîntuitorul L-au răsțignit pe cruce între doi tîlhari, pe ucenicii Săi iubiți i-au întemnițat și i-au prigonit; au ucis cu pietre pe Sfîntul Ștefan arhidiaconul, care se ruga pentru iertarea lor în clipa morții și apoi pe Sfîntul Iacob, episcopul Ierusalimului.

Singele nevinovat al acestora și îndărătnicia evreilor au întors fața lui Dumnezeu de la ei și au îndreptat-o către celelalte neamuri, către păgînii de atunci. *«Vouă vi se cădea să vă grăim mai înții cuvîntul lui Dumnezeu, dar de vreme ce îl lepădați și nevrednici vă judecați pe voi înșivă de viața cea veșnică, iată ne întorcem către neamuri, căci așa*

ne-a poruncit nouă Domnul...», îi muștră sfântul apostol Pavel pe evrei (Fapte XIII, 48). Dacă cei cu mintea luminată, ca fariseii și cărturarii, cei cu trupul întreg și sănătos, cei bogați și aleși nu vin la cina mea, a zis Domnul trimișilor Săi, îndreptați-vă spre săracii, orbii și ologii de care sînt pline ulițele cetății și care vor veni negreși. Dacă cei chemați și numărați, dacă cunoscătorii Legii nu răspund, adresați-vă celor nechematși, care sînt nenumărați și care abia așteaptă chemarea voastră. Dacă fariseii, cărturarii și mai marii poporului disprețuiesc vestea voastră cea bună, grăiți vameșilor, păcătoșilor, celor simpli și neștiutori, celor lipsiți și suferinzi, care au fost ținuți în întuneric și în umbră, dar al căror suflet e dornic de lumină, de mai bine și de mintuire! Dacă cei tăiați-împrejur și cunoscători ai Legii nu ascultă cuvîntul Evangheliei mele, îndreptați-vă către samarinenii și păgînii cei disprețuiți și ocoliți, către «neamuri», către elinii și «barbarii» cei din afara Legii, către închinătorii la idoli și la stele și cu ei voi umple sala cinei, adică Biserica pe care voi internea-o pe pămînt.

— «Dar, vă spun, nici unul din acei oameni care au fost poțitiți nu vor gusta din cina mea!», continuă stăpînul cinei. Ce au cîștigat deci cei care de bună voie s-au lipsit de bucuria și fericirea cinei celei dumnezeiești? — Pentru un strop de lumească și trecătoare desfătare au pierdut lucrul cel mai de preț: părășia la ospățul împărăției lui Dumnezeu, slava celor vesnice, mîntuirea sufletului. Au repetat fapta nesocotită a strămoșului lor Esau, care pentru un blid de linte și-a pierdut dreptul de întîinăscut (vezi Facerea XXV, 27-34). Osînda celor ce au răspuns și răspund cu nepăsare și cu refuz la chemarea spre bine și fericire ce li-o face Dumnezeu neîncetat, a fost rostită lămurit de Insuși Acela Care este Stăpînul a tot binele și al fericirii oamenilor: ei nu vor intra în împărăția lui Dumnezeu și nu vor gusta nici din fericirea cinei celei de sus, pe care din veac a gălit-o Mîntuitorul aleșilor Săi și despre care le vorbește sfinților Săi ucenici, atunci cînd le spune: «Iată eu voi găti vouă împărăție, ca să mînceați și să beți întru împărăția mea, la cina mea» (Luca XXII, 29-30).

Dacă Mîntuitorul S-ar mai pogori pe pămînt în zilele noastre, și ar mai rosti încă odată pilda aceasta, prin ea n-ar mai muștra pe fariseii și cărturarii neamului ales din timpul Său, ci pe noi, creștinii de azi, care li purtăm numele și facem parte, numai de formă, din Biserica Lui, dar care fușim de El prin faptele noastre. Într-adevăr, fraților, nu ne chiamă El la cina dumnezeiască a Sfintei Împărășanii, la «Ospățul Stăpînului», prin glasul clonotelor, în fiecare sărbătoare? Nu trimite El la noi pe sluuitorii Săi sfințiți, ca să ne aducă amînte neîncetat de chemarea ce ni s-a lăcut chiar de la botez și de datorîile noastre de creștinii? Dar, uitați-vă bine, cîți din cei poțitiți la Ospățul Stăpînului răspund astăzi chemării ce li se face neîncetat? Cîți din cei ce au devenit «neam ales și preotie înnărătească» prin botez, sînt într-adevăr vrednici de a purta numele lui Hristos și de a lua parte la cina dumnezeiască a Sfintei Împărășanii? Sînt mai ales astăzi adevărate cuvîntele de dureroasă constatare făcută de Mîntuitorul că mulți au fost chemați dar puțini aleși (Matei XXII, 14). Ca și evreii din vremea Mîntuitorului, cei mai mulți din creștinii noștri de azi se scuză că nu pot veni la Cină, pentru că sînt ocupați, fiecare în felul lui: unii cu grija pentru săturarea pîntecelui, alții cu dulceața odihnei și a trîndăviei, alții cu desfătările trupesti și dezmiardările înșelătoare ale simțurilor, și așa mai departe. Iar casa sfîntă a Cinei — Biserica

Domnului — rămâne uneori deșartă în zile de sărbătoare. Misionarii creștini, vestitorii cuvînutului dumnezeiesc, propoveditorii Evangheliei se îndreaptă acum către «neamuri», către închinătorii la idoli, către popoarele necreștine din alte părți ale lumii, care aud acum pentru prima oară cuvîntul Evangheliei și care îl primesc și îl păzesc cu mai multă bucurie și dragoste decît noi. Cu aceștia va umple Dumnezeu locurile rămase goale prin absența noastră din sala cîinei fericirii celei veșnice.

Plecînd de aici, să spunem deci și celor care, pentru pricina binecuvîntate sau nu, ocolesc casa Domnului: «Veniți la cină... Căci loc mai este!» (Luca XIV, 22). Veniți să întîmpinăm pe Hristos, a Căruia naștere cu trupul pentru mîntuirea noastră o vom sărbători în curînd! Veniți să ne astîmpărăm foamea și setea sufletului cu învățătura Celui ce a propoveduit iubirea, dreptatea și pacea între oameni! Veniți să ne săturăm trupul și sufletul cu hrana cea mai sfîntă și cea mai de preț pe care a pus-o Dumnezeu la îndemîna noastră: Trupul și Sîngele Domnului din Sfînta Împărtașanie!

Să nu lipsim niciunul de la această dumnezeiască Cină!... Ci mai virtos să aducem la ea și pe alții, pregătindu-ne din vreme pentru a lua parte cu vrednicie la ospățul sărbătorec al Crăciunului și împărtașindu-ne cu Sfîntul Trup și Sînge la sfîrșitul postului! Ca gustînd cu vrednicie din ospățul cel de aici al Sfîntei Împărtașanii, să putem cîna cu Domnul și în împărăția Lui ce va să fie. Căci cei primiți la acea cină cerească nu vor fi cei poftitori de bucate bune și de vin ales, ci toți cei ce «îlămînzesc și însetoșează de dreptate», luptînd pentru realizarea ei în lumea aceasta, cei ce se vor face vrednici de ea prin viața lor curată și prin nevoințele lor în lupta cu păcatul, cu răutatea și cu nedreptățile de tot felul, care întunecă și amărăsc viața omului pe pămînt.

Deie deci Domnul să fim și noi dintre aceia despre care glasul anonim de la ospățul fariseului a spus: «Fericii cei ce vor prinzi în împărăția lui Dumnezeu!» Amin.

Pr. Prof. ENI BRANIȘTE

INDREPTAREA CALENDARULUI

«Fraților, de va rătăci cineva dintre voi de la adevăr, și-l va întoarce cineva, să știe că, cel ce a întors pe păcătos de la rătăcirea căii lui, va mîntui un suflet de la moarte, și va acoperi mulțime de păcate.
(Iacob V. 19-20)

Din cuprinsul Sîntelor Evanghelii, ce se citește în cursul anului, cit și din cea de azi, ați auzit că, sînt boale trupești, sînt și boale sulețești. Iar una din boalele sulețești, care, dăinuiește vreme de peste trei zeci de ani, la unii din credincioșii noștri, este neașculțare de Biserică, cu privire la ținerea sărbătorilor, ca urmare a îndreptării calendarului, îndrep-

tare ce s-a făcut, prin hotărîrea Sfîntului Sinod al Bisericii Ortodoxe Romîne în anul 1924.

E drept că, aproape toată suflarea Rominească, a dat ascultare hotărîrilor Sfîntului Sinod, cu privire la îndreptarea calendarului.

De aceea, în cea mai mare parte a țării, nici nu se pomenește de calendaristi. Iar d-voastră, care aveți rude în alte părți ale țării, sau aveți fii la armată și vă vedeți cu ei din cînd în cînd, știți lucrul acesta.

Oamenii, își caută de suflet, și se conformează învățaturii apostolului care zice:

«Ascultați de păstorii voștri, că ei privighează și-și vor da seamă de sufletele voastre» (Evrei 13, 17).

Cu toate acestea, un număr cu totul mic, și care se găsește presărat pe ici pe colo, mai ales în părțile Dobrogei, și în unele centre din Moldova, tot mai stăruie cu îndărătnicie, împotrivindu-se adevărului. Acești singuratici Creștini, pare că s-ar socoti ei însși streini sau stingheri în biserica satului lor. E drept, nu s-au rupt de Credința părinților noștri, dar, pe lângă sărbătorile rînduite de Biserică, mai tin și de cele rînduite după calculul lor. Sf. Impărtășanie. Sf. Anaforă, Aghezele și alte slujbe, pare că le-ar fura de la preoții noștri.

Sf. Posturi, Sf. Paști, sînt calculate, după mintea lor, și ținute după sfatul unui mosneag de la marginea satului, care, zice el, are sus la grindă, cartea rînduirii sărbătorilor, pe toți anii, pînă la sfîrșitul lumii, călîcind astfel, Canonul, care zice:

«Anatema să fie ce-l ce-si va face singur zile legate din zile deslegate și din zile deslegate, zile legate».

Cei care poartă vina acestor stări de lucruri, sînt unii călugări, care, pentru anumite greșeli grave, au fost alungați de prin minăstiri.

Și neavînd alt rost pe lume, în loc să se pocăiască și să fie primiți din nou în minăstiri, s-au ridicat împotriva calendarului îndreptat, trăgînd din acestea, numai foloase materiale.

Dar, vinovati de neascultare, sînt și acei credincioși care, se lasă amăgiti de asemenea călugări, fără rînduială, căci Sf. Scriptură, spune:

«Cercetați duhurile de sînt de la Dumnezeu sau de la oameni» (I. Ioan, IV, 1).

La marginea satului d-voastră, am întîlnit un băiețaș, care păștea niște oite. Il chema Gheorghită.

— Ce faci tu aici Gheorghită? L-am întrebat eu.

— Pasc oile părinte.

— Gheorghită l-am întrebat eu. Dacă seara cînd aduci oile spre sat, o oaie, nu vrea să mearcă unde le duci tu pe celelalte și rămîne pe cîmp, singură, — ce se întîmplă cu ea?

— Păi ce să se întîmple, mi-a răspuns Gheorghită, o minincă lupul. Răspunsul lui Gheorghită este adevărat. Adevărul acesta este. La fel iubiți credincioși, se întîmplă și cu un creștin — oaie duhovnicească, ce nu se ține de cîrd, și nu ascultă de păstorul său.

O minincă lupul, adică satana, care după cuvîntul Sf. Scripturi, «ca un leu aleargă încolo și încoace, căutînd pe cine să înghită».

Dar pentru ca lucrurile să nu se întîmple după voia satanei, vom căuta ca azi, pe cît ne îngăduie timpul, să aducem din nou o lămurire asupra îndreptării calendarului.

— Ce este un calendar?

Ceea ce este metrul pentru măsurătoarea lungimilor, cintarul pentru măsurătoarea greutateilor, litrul pentru lichide, sau ceasul pentru zile, cu ceasuri, minute și secunde, aceea este calendarul pentru măsurătoarea timpului, care împărțește vremea în zile, luni și ani, în care oamenii își potrivesc sărbătorile din ele.

Calendarul, care nu se schimbă și nu dă greș nici o dată, este cel ceresc, cu soarele și luna de pe el. În decursul vremurilor, astronomii care se ocupă cu studierea corpurilor cerești, au căutat să copieze calendarul ceresc, și să-l aștearnă pe hirtie, numindu-l calendarul pămîntesc, după care ne orinduim noi viața, și să ne așezăm și sărbătorile în el.

Și nu numai noi, ci și evreii cu legea lor, mahomedanii cu a lor, catolicii cu a lor, indienii cu a lor, și așa m. d.

Astfel, unii au alcătuit calendarul, orientîndu-se după... lună, alții după... soare, alții și după lună și după soare. Astfel de calendare, s-au numit: lunare, solare sau luni — solare.

Dar, după multe încercări, cel mai bun calendar de pe vremea aceea, a fost calendarul iulian, după care ne-am condus și noi pînă la îndreptarea sa. Acest calendar, avea 365 de zile, 5 ceasuri, 48 minute 48 secunde. Iar pentru că aceste ceasuri și minute în patru ani, dau și ele o zi și o noapte, la fiecare al 4-lea an, se mai adaugă o zi, la sfîrșitul lunii februarie și astfel anul acesta se face de 366 de zile, numindu-se bisect. Așa dar calendarul iulian, după care ne-am condus noi, a fost calendar, făcut de un păgin, de astronomul egiptean Sosigene, la porunca Impăratului Iuliu Cezar și el tot păgin.

În cinstea lui, s-a numit calendarul iulian, alcătuit cu 46 ani, înainte de Mintuitorul. Dar, cum știința astronomică, nu era perfecționată, în vremea aceea, nu s-a putut copia exact calendarul ceresc, ci, acesta pămîntesc, a fost mai mare cu 48 minute, 48 secunde.

Iar minutele acestea adunate, în 128 de ani, dădeau naștere la o zi, la 1280 de ani, cu 10 zile, și așa mai departe.

Să nu uităm că, învățații astronomi, ca să poată cănăta o ocolindă cit mai exactă a calendarului ceresc, au căutat să afle un punct fix și neschimbător. Acest punct fix și neschimbător, este punctul de unde pleacă soarele, în cursul unui an, cu anotimpurile, cu lunile și zilele și se întoarce înapoi la același punct fix de unde a plecat.

Care este acest punct? Este punctul cînd este egală ziua cu noaptea, numit echinocliul de primăvară ce cade la 21 martie.

Cînd Sfintii Părinți de la Niceea s-au adunat în Sinod și au discutat multe chestiuni în legătură cu credința și cu data Pastelor, au descoperit că, deia calendarul nostru pămîntesc rămăsese în urmă cu 3 zile.

Ei au făcut această îndreptare, dar calendarul a rămas mereu în urmă, cu o zi la 128 de ani, încît, în anul 1582, diferența între calendarul ceresc și anul nostru calendaristic, a ajuns la 10 zile.

Pentru îndreptarea acestei greșeli. Papa Grigore al XIII-lea, a făcut apel la știința vestitului astronom — Luigi Lilio și au suprimat cele 10 zile întirziate, făcînd astfel, o îndreptare pentru viitor care, totuși la 4000 de ani, va da o zi diferență, între calendarul cerului și anul nostru calendaristic.

De la sine inteles că, această îndreptare a fost mai bună decît toate cele făcute pînă atunci. Acestui calendar îndreptat, i s-au și dat numele de calendarul Gregorian, după numele Papei.

Amintim aici că, Papa Grigore al XIII-lea, a invitat și Biserica Ortodoxă de Răsărit, să îndrepte cu acest prilej, Calendarul său.

Biserica noastră a Răsăritului însă, pentru motivul că era apăsată greu sub turci și sub alte popoare și se găsea în minoritate, neputându-și spune cuvântul liber, apoi și pentru faptul că credincioșii noștri Ortodocși să nu cirtească, că ne-am luat după catolici, a refuzat atunci să facă îndreptarea calendarului, așteptând vremuri mai prielnice, care au și sosit la vremea lor.

Acest moment binecuvîntat de Dumnezeu a sosit în anul 1923, cînd s-a ținut la Constantinopol o conferință a Bisericilor Ortodoxe și care, au constatat că nu se mai poate merge așa, cu calendarul.

Diferența ajunsese acum la 13 zile. Dacă am fi mers tot așa înainte, peste alți vre-o mie și șase sute de ani, se mai adăugau încă ale 13 zile, deci aproape o lună.

Cu timpul, am fi ajuns astiel ca, sărbătorile de primăvară să intre în cele de vară în toamnă și așa mai departe.

Am fi ajuns astfel, ca Floriile, de pildă, să nu le sărbătorim cu stil-pări sau salcie înmugurită, seriful învierii, ci le am fi sărbătorit vara, cu crengi și fructe în ele, coapte, ca cireșe, caise, mere, care nu mai închiuiesc nimic. La fel și cu celelalte sărbători.

Bisericile Ortodoxe, în consfătuirea lor, de la Constantinopol, cu ajutorul progresul științei astronomice, care acum se perfecționase mult, a hotărît îndreptarea, prin suprimarea celor 13 zile și a dispus ca: fiecare biserică, să pună în practică această hotărîre, cînd fiecare, va găsi momentul potrivit în țara sa.

Cu acest prilej, Patriarhia de Alexandria, Biserica Greciei, Biserica Serbiei, Patriarhia din Constantinopol, Biserica Ortodoxă Poloneză, Mănăstirile din Sf. Munte al Athosului, precum și Biserica Ortodoxă Română, au notărit să facă îndreptarea, așa cum o avem și noi azi.

Această îndreptare, este cea mai bună, din cîte s-au făcut pînă acum.

Din cele înșirate pînă aici, cred că d-voastră ați înțeles destul de bine, că toate calendarele alcătuite sau îndreptate pînă acum, au fost făcute de păgîni, iar îndreptarea din 1582 făcută de catolici.

Cu toate acestea, noi nu ne-am stricat cîu nimica credința noastră ortodoxă. Ceea ce înseamnă că, sărbătorile și credința noastră, n-au nimic cu calendarul, așa după cum cerneala stă în călîmară, și are numai rolul de vas adăpostitor, la fel sărbătorile, stau în călîndar, fiecare plasate la timpul lor.

Este lucrul de mare mirare, dar, cum unii credincioși, n-au zis nimic cînd aveam un călîndar făcut de păgîni, și se găsesc tocmai acum, să cirtească, cînd e îndreptat de biserica noastră a Răsăritului, fiind opera Ortodoxiei. Creștinii, care au o asemenea atitudine, se aseamănă unui om, care-și duce o boală cronică și grea, în trupul său, dar se deprinsese cu ea. După ce a fost operat, și i s-a scos răutatea din corp, și-l mai jenează puțin locul unde a fost cusut, el a uitat că aceasta nu e nimic, față cu răutatea ce avea în corpul său.

Apoi, călîndarul, nu este o chestiune de credință. Au la Sinodul de la Niceea printre articolele de credință ce alcătuiesc Crezul, ce-l spunem și noi azi în biserică, auzim spunîndu-se:

«Cred și intru unul Sf. Călîndar?» — Dar, măcar din sinaxarele ce auziți spunîndu-se și despre Sfinți, care au pătimit pentru călîndar?

Sau, așa cum se vorbește despre Sf. Cruce, Sfintele Icoane, Sf. Ana-
loră, Sf. Antimis, Sf. Masă, Sf. Evanghelie, Sf. Poțir și alte lucruri, stin-
țite, cite se găsesc în biserică, ați auzit d-voastră din bătrini spunându-se
și despre Sf. calendar?

Sau în rîndul pălmitoilor, cînd zicem la rugăciune: Sf. Mucenice
Pantelimoane, sau Gheorghe, Dimitrie, sau Cuvioasa Maică Paraschiva,
roagă-te lui Dumnezeu pentru noi; — s-au auzit vre-odată din bătrini spu-
nîndu-se și: Sf. Calendar roagă-te pentru mîntuirea noastră?

Condițiile esențiale ale mîntuirii sufletesti, sînt fixate în scurt, de
însăși Domnul Hristos, tînărului, care vine la El și-l. întrebă, ce să facă
să moștenească viața de veci?

— Știi poruncile îl întrebă Mintuitorul?

— Care? întrebă tînărul.

— «Să nu ucizi, să nu desfrînezi, să nu juri strîmb, să-ți cîstești pă-
rinții?» — Mă rog, judecați singuri, dacă calendarul ar fi avut un rol
mîntuitor în viața sufletescă a omului, nu l-ar fi arătat tînărului Domnul
Hristos printre celelalte condiții ale mîntuirii?

Dar așa, nici pomenit de el, nici Domnul Hristos, nici Sf. Apostoli,
nici Sfinții Scriitori ai Sf. Scripturi, nici Sf. Părinți, și nici urmașii lor.
Și Sf. Apostoli, au ținut în anul 50, un sinod la Ierusalim, tot pentru tur-
burări sufletesti: «Fiind că am auzit că unii plecați dintre noi, fără vrea
însărcinare din partea noastră, v-au turburat prin vorbirile lor și v-au
zdruncinat sufletele...» — Ceea ce fac călugării și alți adepți ai stilis-
mufui.

Iată ce hotărăște acest sinod al Sf. Apostoli.

«Căci s-a părut nimerit Duhului Sfînt și nouă, să nu mai punem peste
voi nici o altă greutate de cît ceea ce trebuie, adică să vă feriți de lucru-
rile jertfite idolilor, de sînge, de dăbîtoacele zugrumate și de desfrînare,
lucruri de care, dacă vă veți păzi, va fi bine de voi. (Fapt. 15-29).

Să judece fiecare, dacă calendarul ar fi avut un rost în mîntuirea
noastră sufletescă, n-ar fi fost și el amintit aici, ca să fie păzit sau res-
pectat? — Așa — nici pomină,

Iată! văd acolo pe peretele bisericei, că aveți Icoana Sf. Ilie.

Te rog pe d-ta frate, dă-o puțin mai la dreapta cu un lat de mînă.
Priviți acum: S-a atins acum Sfințenia Icoanei? Sau s-a schimbat prăz-
nuirea Sf. Ilie? Dar să mergem mai departe. Te rog pe d-ta tinere, să iei
această icoană de pe peretele din stînga și s-o așezi pe cel din dreapta.
Priviți acum! — Ne rugăm: Sf. Proorocule Ilie, roagă-te lui Dumnezeu
pentru noi. Ei bine, am schimbat noi prin aceasta legea? Inchinarea? —
Nici de cum. — Dacă însă e vorba să ținem morțiș numai la ce am apucat,
apoi frate, te întreb pe tine: de ce te duci la doctor, de ce te sui în tramvai
sau în tren, vapor sau avion?

De ce bați o telegramă la nevoie, de ce ți-ai făcut car și căruță de
fier? De ce? De ce nu rînuiești la ce a fost odată, la plug de lemn?

Dar la urma urmii, vă văd aici oameni de toate vîrstele, ați făcut ar-
mată, alții răsboi, sau unii aveți servicii, pe la diferite instituții.

Judecați singuri, oare fiecare se poate amesteca acolo unde nu are
pregătirea și nu se pricepe?

Oare Biserica noastră care se conduce de Sf. Sinod în frunte cu Înalt
Prea Fericitul Patiarh, — Oameni bătrîni cu bărbile la briu, nu au ei

grija și căderea pentru mintuirea sufletelor Credincioșilor? — Oare nu se gîndesc și ei la mintuirea sufletelor lor?

Căci au vîrsta înaintată 60-70 de ani. Să nu se gîndească oare că au de dat seama înaintea lui Dumnezeu? Cum ar putea ei, să ducă în eroare pe credincioși? Nu cumva însă păcătuim noi cînd nu le dăm ascultare? — Un proverb vechi spune: apa la matcă și omul la teapă. Fiecare acolo unde este chemat. Sf. Sinod împreună cu Patriarhul conduce Biserica, iar noi sîntem datori să ascultăm. — Altfel, se face turburare.

Iată, eu sînt preotul D-voastră. Inchipuiți-vă că, într-o bună zi, îmi vine în minte, să iau meseria doctorului. Imbrac un halat alb, iau un cuțit în mîină și mă așez la masa de operație, să operez bolnavii. Ce ce va alege de bolnavii intrați pe mina mea, nu mai spun la nimeni, gîndească fiecare. Sau mă urc pe locomotivă sau pe vapor, dau mecanicul sau pe căpitan la o parte și mă fac eu mecanic. — Ce se poate alege, de acel tren sau vapor cu călători, gîndească iarăși fiecare. — Prin urmare, fiecare la rostul și la pregătirea lui. — Cită dreptate are deci Sf. Ioan Gură de aur cînd spune: «Ce te faci tu cap, picior fiind? Ce te faci tu păstor, oaie fiind?»

Din acestea, se poate vedea, că Domnul Hristos a lăsat în Biserica sa, ordine și disciplină. A lăsat o ierarhie conducătoare și credincioșii sînt dator să asculte: «Ascultați de mai marii voștri, că ei privighează și vor da seama, de sufletele voastre». (Evr., 13, 17).

Iar mai departe, acelaș slăvit apostol spune: «De aceea cine se împotrivesc rînduielei puse de Dumnezeu și cei ce se împotrivesc își vor lua osînda» (Rom. 13-2).

Tot așa de apăsător ne spune și Sf. Evanghelie de la Matei:

«Iar cine nu ascultă de Biserică, să fie ca un păgîn și Vameș». (Mat. 18-17).

După cum am amintit și mai înainte, adevărații vinovați în chestiunea calendarului, sînt călugării certați cu morala, și alungați de prin minăsfiri. Căci însăși Sf. Scriptură spune:

«Vai de cel ce se smîntește, dar mai vai de acela, prin care vine smînteala» (Mat. 18-7). Ei au pus vrajbă între o parte de credincioși și între Biserica cea adevărată.

a) Ei spun că, din cauza celor 13 zile suprimate, nu se mai aprinde Sf. Lumină la Ierusalim.

b) că preoții și episcopii au fost caterisiți de Sf. Părinți pentru schimbarea calendarului;

c) Că îndreptarea calendarului însemnează că: ne-am dat cu catolicii pentru bani;

d) Că Sf. Părinți de la Niceea, au fixat sărbătorile pentru toți anii, pînă la sfîrșitul lumii și că nu mai era nevoie de îndreptare;

e) Că biserica a călcat canoanele;

f) Că hotărîrea Sinodului de la Niceea ar fi să nu se serbeze Paștele înaintea iudeilor;

g) Că noi ne-am fi despărțit de Patriarhia de Constantinopol;

h) Că merele se coc la Sf. Ilie pe stil vechi ¹⁾.

1. Adevărata Ortodoxie și Calendarul, pag. 4-5.

Toate cele enumerate mai sus, n-au nici un temei istoric. Căci cu privire la Sf. Lumina, dela 1924 incoace, multe grupuri de credincioși, sute și iar sute, în lunte cu Preoți, Episcopi și Mîitropoliți, care au slujit la Sf. Mormint, au văzut cu ochii lor, că Sf. Lumină se aprinde atunci, cînd se săvîrșește Sf. Slujbă a Invierei, la Sf. Paște.

Judecați apoi singuri, cum aveau sa caterisească Sf. Părinți, pe Preoți și Episcopii din zilele noastre, cînd ei au trăit cu mii de ani înainte²⁾?

Iar la acuzația necnibzută, că ne-am fi dat cu catolicii, ce sa mai vorbim, caci a-ți auzit că ei și-au indreptat căendarul lor la 1582, numit calendarul gregorian, iar ca mărturie, vă arăt acest căendar catolic, comparați-l cu unul ortodox, și veți vedea următoarele deosebiri: (aici preotul are la îndemină două căendare, unul catolic și altul ortodox. Preotul va indica din popor pe cineva, să citească comparativ de pildă, sărbători: pomenind pe Sf. Remigin, Tereza de Lisieux, Bruno, Brigitta, Eduard, Edviga, Evarist sau Cordula, de pe căendarul catolic din luna octombrie și comparîndu-i cu Sf. din aceeași lună din căendarul nostru. Auzind, se vor simți isbiți de acest contrast isbitor).

Iar dacă Sf. Părinți de la Niceea, au fixat sărbătorile pentru toți anii, iată ce citim în — Pidalion tilcuirea can. 7 apostolic:

Dar se întîmplă uneori ca aceste regule și anume a putea să se calce, din cauza mișcării neregulate a lunii și Blastar afirmă că, după trei sute de ani urmează să se serbeze Paștele Iudeilor cu două zile după luna plină, în zi de Duminică.

Aceste două zile, care prisosesc din neregula aceasta, trec uneori peste Duminica întâia care se întîmplă după luna plină a lui martie, în care noi serbăm Stîlpările și tocmai în acea viitoare face Pasha.

Din această abatere, nu se face nici o călcare de lege, după cum arată și Ioan Hrisostom: «Scumpătatea timpului și paza zilelor, Biserica lui Hristos nu știe».

Și mai deparle:

«Că Dumnezeu nu poartă grijă pentru paza vremilor și a zilelor, ci pentru pacea și unirea tuturor»³⁾.

Iar dacă ne-am despărțit de Patriarhia de Constantinopol, cum putea să se întîmple așa, cînd chiar acolo s-a ținut consfătuirea în 1923, la care a aderat și respectiva Patriarhie, pînă în zilele noastre: «Că merele se coc la Sf. Ilie pe stil vechi».

Poate oare pentru un creștin să aibă o legătură cu credința?

Dacă merele se coceau la Sf. Ilie pe stil vechi, acum 70-80 ani, se poate dar, căendarul a rămas în urmă de 1600 de ani și atunci, cine ne mai poate spune și mai ales garanta, că se coceau tot la Sf. Ilie? (Toma Culcea).

Inchei, cele ce am avut de spus cu privire la căendar.

Dar nu cred, să se găsească creștin, care, să nu se cutermure la gîndul cum fac ei slujbă, fără biserică — sfințită, fără St. Moaște, fără Sf. Antimis, fără Sf. Mir la Botez? — De aici se poate vedea că ei sînt furi de cele sfinte și dacă nu se gîndesc la sufletele lor cum se vor gîndi la al creștinilor pe care-i amăgesc.

Biserica noastră, vă lămurește că chestiunea căendarului a fost și este chestie de știință, de la început și pînă azi. Nu are nimic a face cu

2. Calendarul îndreptat este cel bun. Toma Culcea, Buc. 1937. (Tilcuire).

3. Idem op. citat.

4. Pidalionul de Arhim. Zosima Tărlă și Har. Popescu. Buc. 1933, pag. 31.

Credința. Să ascultăm de Biserică, ca să ne asigurăm mîntuirea. Să nu ținem două rinduri de sărbători, că mare păcat savîrșim, singuri cădem în anatemă. Apoi, aducem o mare pagubă însăși gospodăriei noastre, a satului și țării întregi.

Să nu dăm crezare duhului viclean al răzvrătirii, ci să urmăm învățătura Sf. Apostol Pavel care zice: «Așa dar fraților, rămîneți tari și țineți învățăturile pe care le-ați primit, fie prin viu grai, fie prin epistola noastră. — Insuși Domnul nostru Iisus Hristos și Dumnezeu, Tatăl nostru, care ne-a dat prin harul său o mîngiere veșnică și o bună nădejde, sa vă mîngie inimile și să vă întărească în orice lucru și cuvînt bun». (II Tesal. 2-15).

Pr. NICOLAE LAZĂR
Galați

MATERIAL OMILETIC

I. DREPTARUL CREDINȚEI: CREZUL.

Neputința pentru toți creștinii de a cunoaște din Scripturi și din Predanie tainele credinței, fie din cauza nepregătirii, fie din cauza ocupațiilor vieții, pe de o parte, primejdia continuă a răstălmăcirii dumnezeeștilor adevăruri, pe de altă parte, au silit Biserica, încă din începuturi, să fixeze un dreptar de înțelegere al cuvintelor Domnului, dreptar care garantează totodată, atât înțelegerea cea adevărată a tainelor, cît și unitatea de credință între toți creștinii.

Eral ortodox sau eretic, după cum respectai sau nu acest dreptar.

La început, dreptarul credinței a fost fixat Bisericii de Sfinții Apostoli, dar Sfinții Părinții i-au dat acestui dreptar forma lui definitivă. Ca o chintesență a tuturor regulilor de credință dinainte, Biserica Ortodoxă și-a fixat în cele din urmă, ca dreptar al credinței sale de totdeauna, simbolul de credință niceo-constantinopolitan sau Crezul, comoara ei cea mai de preț și formularea cea mai scurtă și mai desăvîrșită a credinței creștine.

A. Mărturi din Scriptură.

Cea dintîi dovadă de existența unui dreptar de credință în Biserică o aflăm în Sfînta Scriptură.

În adevăr, contra anumitor speculații filozofice care răstălmăceau Adevărul mîntuitor descoperit de Dumnezeu, Apostolii nu se mulțumesc să-i facă atenți pe creștini asupra acestor primejdii, ci adesea, fie în scris, fie mai ales prin viu grai, le dă și un dreptar de credință, după care să se călăuzească, făcînd astfel început celui dreptar apostolic al adevărului, chemat să ajungă, cum era și firește, spre regula de credință în Biserica lui Dumnezeu. Iată cîteva mărturii:

a) Indemn la atenție și dreaptă socoteală:

«Păziți-vă de proorocii cei mincinoși care vin la voi în haina de oi, iar înăuntru sînt lupi răpitori» (Mat. VII, 15; II Tim. III, 1-8).

«Să nu credeți pre tot duhul, ci să ispițiți duhurile de sînt de la Dumnezeu, că mulți prooroci mincinoși au ieșit în lume» (I, Ioan, IV, 1).

«Păziți-vă de cîni, păziți-vă de lucrătorii cei răi, păziți-vă de tăiere (împrejur)» (Filip. III, 2).

«Socotiți să nu vă fure pe voi cineva cu filozofia și cu deșarta înțelepciune, după predania oamenilor și nu după Hristos» (Colos. II, 8).

«Toate să le ispițiți, ce este bun să țineți, de tot felul de lucru rău să vă feriți» (I Tes. V, 21-22).

b) Exemple și mărturii pentru dreptarul de credință apostolic:

«Apostolii și bătrînii și frații, celor din Antiohia și Siria și Cilicia frați, celor ce sunt din neamuri.. De vreme ce am auzit că oarecare... v-au turburat pe voi cu cuvinte... zicînd: să vă tăiați împrejur și să păziți legea, ceea ce noi n-am poruncit.. S-a părut Duhului Sfînt și nouă că mai mult nici o greutate să nu puie peste voi, afară de cele de nevoie, acestea: a vă feri de cele jertfite idolilor, și de sînge și de sugrumat și de curvie, de care de vă veți păzi pe voi, bine veți face. Fiți sănătoși» (F. A. XV, 23-29).

«Intru Iisus Hristos nici tăierea împrejur poate ceva, nici netăierea împrejur, ci făptura cea nouă. Și cîți vor umbla cu dreptarul acesta, pace peste ei și milă și peste Israelul lui Dumnezeu» (Gal. VI, 15-16).

«Intru acestea să cunoașteți duhul lui Dumnezeu: tot duhul care mărturisește pe Iisus Hristos că a venit în trup, de la Dumnezeu este și tot duhul care nu mărturisește pe Iisus Hristos că a venit în trup, de la Dumnezeu nu este și acela este al lui antihrist de care ați auzit că va veni și acum în lume este» (I Ioan IV, 2-3).

«Cele ce ați învățat și ați luat și ați auzit și ați văzut întru mine, acestea să le faceți și Dumnezeuul păcii va fi cu voi» (Filip IV, 9).

«Rogu-vă dar, pe voi, să fiți mie următori precum și eu lui Hristos» (I Cor. IV, 16).

«Vă laud pe voi fraților că de toate ale mele vă aduceți aminte și precum v-am dat vouă predaniile țineți» (I Cor. XI, 2).

«Voi, iubitorilor, aduceți-vă aminte de cuvintele care s-au zis mai înainte de apostolii Domnului nostru Iisus Hristos (Iuda, 17).

c) Dreptarul apostolic, garanția învățaturii sănătoase și temelia unității creștinilor.

«Chipul (dreptarul) cuvintelor celor sănătoase să ai, care ai auzit de la mine, întru credință și întru dragostea care este întru Hristos Iisus» (II Tim. 1, 13).

«O, Timotee, lucrul cel incredințat ție păzește-l, depărtîndu-te de glasurile deșarte cele spurcate și de vorbele cele potrivnice ale științei cei cu nume mincinos» (I Tim. VI, 20).

«Vă rog, pe voi, fraților, să vă păziți de cei ce fac dezbinări și sminteli împotriva învățaturii care voi v-ați învățat. Să vă feriți de ei» (Rom. XVI, 17).

«Să umblați... nevoindu-vă a păzi unirea Duhului întru legătura păcii..., un Domn, o credință, un botez, (Efes. IV, 1-5).

B. Mărturii din Sfinții Părinți.

În grija lor de a păstra cu sfințenie acest mare stîlp de lumină pentru călăuzirea și unirea creștinilor, dreptarul de credință moștenit de la Apostoli, Biserica și Sfinții Părinți au căutat să adune în cît mai puține cuvinte toate regulile de credință apostolice și au izbutit, în cele din urmă, să le cuprindă și să le concentreze toate, pe scurt, ca într-o nepieritoare visterie, în simbolul de credință de la Nicea și Constantinopol, care a devenit astfel dreptarul apostolic de credință al Bisericii de totdeauna, mărturia vie a moștenirii sfinte care leagă necontenit prezentul cu trecutul apostolic și îl duce mai departe: Crezul întregii Biserici. Iată cîteva mărturii din istoria Crezului.

1. Regula credinței în veacul II la Sf. Irineu.

«Biserica, a cărei răspîndire umple lumea pînă la marginile ei, a primit de la apostoli și de la urmașii lor această credință: Ea crede într-un singur Dumnezeu atotputernic, care a făcut cerul și pămîntul și marea și tot ce cuprinde ele; și într-un singur Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, care s-a întrupat pentru mîntuirea noastră, precum și în Duhul Sfînt, care a vestit prin proroci iconomia lui Dumnezeu, venirea, nașterea din Fecioară, patima, învierea din morți și înălțarea cu trupul la ceruri a lui Hristos Iisus Domnul nostru prea iubit, apoi venirea sa din înălțimea cerurilor întru slava Tatălui ca să așeze din nou toate, ca să învie din morți trupurile neamului omenesc, pentru că, înaintea lui Hristos Iisus Domnul, Dumnezeu, Mîntuitorul și împăratul nostru, după hotărîrea Tatălui celui nevăzut, tot genuchiul din cer, de pe pămînt și de sub pămînt să se plece și toată limba să-l mărturisească și ca să facă tuturor dreaptă judecată, încît duhurile celui rău, îngerii răzvrătiți și căzuți în lepădare de Dumnezeu, oamenii nelegiului,

nedrepti, tihari și batjocoritori să fie trimiși în focul cel veșnic, iar dreptii, sfinții cei care păzeac poruncile lui și stăruiesc în dragoste, fie de la început, fie de la încercarea lor la Dumnezeu, să primească darul vieții și slava cea veșnică.

Iată învățătura, iată credința pe care a primit-o Biserica.. În toată lumea este semănată Biserica.. și peste tot ea mărturisește aceeași credință, ca un singur suflet și ca o singură inimă.. Limbile sînt deosebite în lume, dar puterea tradiției este una și aceeași. Aceeași credință mărturisesc și învață Bisericile întemeiate în Germania, în Iberia la Ceți, în răsărit, în Libia, în Egipt, ca și în mijlocul pămîntului (Palestina). Așa cum soarele, făptura lui Dumnezeu, este unul singur în univers și mereu același, tot așa adevărul credinței este peste tot propovăduit și mereu același, și luminează pe tot omul care vrea să vină la cunoștința adevărului» (Sf. Irineu, Contra ereziilor).

2. Regula credinței în veacul III la Tertulian.

«Regula credinței este aceea prin care credem că Dumnezeu este unul, dar cu această alcătuire pe care o numim iconomie, că Dumnezeu cel unul are ca Fiul pe Cuvîntul lui, care din Dumnezeu s-a născut prin carele toate s-au făcut și fără el nimic nu s-a făcut, pe acesta Tatăl l-a trimis în fecioară și s-a născut dintr-însa om și Dumnezeu, fiul omului și Fiul lui Dumnezeu și îl numim Iisus Hristos.

Credem că acesta a pățimit, că șade de-a dreapta Tatălui, că va veni să judece viii și morții și că el a trimis... de la Tatăl pe Duhul Sfînt». (Tertulian. De praescript., 13: Aversus Praxean²).

3. Un crez pentru botez din veacurile III și IV.

«Ai fost întrebat: Crezi în Dumnezeu Tatăl Atotțitorul? Ai răspuns: Cred și te-ai scufundat în apă, adică ai fost îngropat. Din nou ai fost întrebat: Crezi în Domnul Iisus Hristos și în crucea lui? Ai răspuns: Cred și din nou te-ai scufundat în apă, adică ai fost înmormîntat cu Hristos, fiindcă cel îngropat împreună cu Hristos și a înviat împreună cu Hristos. A treia oară ai fost întrebat: Crezi în Duhul Sfînt? Ai răspuns: Cred și a treia oară ai fost scufundat în apă, ca feluritele căderi ale vârstei înaintate să fie dezlegate printr-o întreită mărturisire» (Din cartea: De Sacramentis, din veac. III și IV)

4. Crezul Bisericii, merinde, dreptar și talant.

«Pentru că toți nu pot să citească Scripturile, pe unii împiedicîndu-i simplitatea minții, iar pe alții îndeletnicirile lor, pentru aceea am strîns toată dogma credinței în cîteva cuvinte, ca să nu se piardă sufletul nimănui din pricina neștiinței

Vreau să vă aduc aminte de aceste cuvinte ca să le roștiți cu toată rivna, să nu fie scrise pe hîrtie, ci săpate prin aducere aminte, în inima voastră... Să le aveți ca merinde tot timpul vieții voastre. Altă învățătură afară de aceasta să nu primiți, nici chiar dacă noi, care vă învățăm acum, ne-am schimba și am grăi învățături contrarii acestora, nici chiar dacă înger potrivit, prefăcut în înger de lumină, ar vrea să vă rătăcească: «Chiar dacă noi sau înger din cer v-ar binevesti altceva decît ceea ce ați primit acum, să fie anatema!» (Gal. I, 8)..

Auzind aceste cuvinte, adu-ți aminte de simbolul credinței.. Învățăturile credinței n-au fost alcătuite așa cum li s-a părut oamenilor, ci cele mai de seamă au fost adunate din toată Scriptura și împlinesc o singură învățătură a credinței. Și după cum sămînța de muștar dintr-un mic grăunte își întinde împrejur multe ramuri, tot așa și acest simbol de credință în puține cuvinte a cuprins ca într-o visterie, toată cunoștința evlaviei din Vechiul și Noul Testament.

Țineți cu evlavie învățăturile! Nu cumva dușmanul să prade pe cei slabi. Nu cumva vreun eretic să schimbe ceva din cele predate vouă. Simbolul credinței este un talant ce vi s-a încredințat; aceasta am făcut noi acum. Dumnezeu va cere însă socoteală pentru talant.. Păziți neîntinată această credință, predată vouă, pînă la arătarea Domnului nostru Iisus Hristos. Ți s-a predat acum visteria vieții și Stăpînul, la arătarea lui, îți va cere ceea ce ți-a fost încredințat». (Sf. Chiril al Ierusalimului, Cateheza III, 12, 13).

5. Valoarea Crezului Bisericii

«Mai mult de trei sute de Părinți adunați într-o cetate a Bitiniei (Niceea) au hotărît ceea ce vă propovăduiesc eu acum... și înțelepciunea lor se descoperă în

această mărturisire a credinței, care a închis gura ereticilor și ca un zid de neînving a respins toate neîntirile lor..

Ca niște viteji luptători încărcăți cu nenumărate cuceriri și plini de glorioase răni, așa se întorceau din toate părțile conducătorii Bisericilor, purtând ranele lui Iisus Hristos pe trupul lor și putând să-și numere chinurile îndurate pentru mărturisirea credinței. Unii puteau vorbi de mine și de viața grea îndurată acolo, alții de confiscarea tuturor bunurilor ce le aveau, alții de foamea ce înduraseră, alții de rănille care le acopereau tot trupul, alții își puteau arăta coastele sfâșiate cu unghii de fier, alții șalele sfărâmate, alții orbitele din care fuseseră scoși ochii, alții, cine știe ce alt mădular al trupului lor tăiat pentru Iisus Hristos.

Din întrunirea tuturor acestor atleți s-a alcătuit atunci sinodul întreg. Niște oameni care n-au trădat credința în niște timpuri atît de grele, putut-au ei să o trădeze acum în timp de pace, cînd s-au întrunit laolaltă?

N-ați auzit voi pe Iisus Hristos zicînd?: «Cînd doi sau trei sînt adunați în numele meu, eu sînt în mijlocul lor» (Mat. XVIII, 20). Iisus Hristos este în mijlocul a doi sau trei oameni care se roagă și să nu fi fost în mijlocul acestor peste trei sute de episcopi care reașează totul și hotărău totul? Condamnîndu-i astfel, voi condamnați odată cu ei, pămîntul întreg, care a primit iotărîrea lor» (Sf. Ioan Hrisostom, Cuvîntul III către Evrei).

6. Crezul Bisericii, taină sfîntă.

«Crezul, fraților e scurt la cuvinte, dar mare prin tainele ce le cuprinde.

E puțin ca întindere, dar cuprinde totul în scurtimea lui. E scurt ca să nu îngreueze memoria, e limpede ca să mulțumească mîntea, întărîndu-ne în desăvîrșirea credinței, în dragostea ca s-o mărturisim și în siguranța învierii..

Simbolul cuprinde în scurt toate adevărurile credinței.. Dumnezeu ne-a făcut darul să cunoaștem și să păstrăm prescurtarea aceasta a credinței, săpînd în memoria noastră această dumnezească regulă a adevărului. Să păstrăm dar în mîntea, ca pe o taină sfîntă, textul acestui simbol». (Fer. Augustin, Cuvîntul 242, Despre Simbol).

N.B. Ce ar ajunge Biserica fără acest dreptar apostolic de credință, care-i Crezul, ne-o arată starea Bisericilor protestante și neoprotestante, care se ramifică, se impart și se schimbă la infinit, tocmai pentru că nu recunosc un dreptar de credință cu temelii apostolice, singurul în stare să le unifice.

II. ADEVARATA ÎNVAȚATURA DESPRE MINTUIRE.

Intr-un fel sau altul nu există om care să nu caute mîntuirea, deși n-o înțeleg toți oamenii la fel. Unii îi zic realizare, alții îi zic restaurare, dar termenul puțin importă. La analiză în forma ei cea mai generală, mîntuirea reprezintă de fapt descoperirea răspunsului fericit, la nevoile ultime ale omului, la suspînul lui cel dintru adînc după plinătatea de ființă și după plinătatea de viață cea definitivă și fericitoare.

Unii și-au găsit această plinătate de ființă și de viață în Nirvana, alții în identitatea cu principiul existenței, alții într-o ordine socială nouă în lumea aceasta, alții într-un anumit ideal de perfecțiune și de cultură, alții în unirea cu Dumnezeu printr-o continuă și infinită depășire de etape, atît în lumea aceasta cît și după moarte, etc.

„ În fața unor atît de multe formule, este de la sine înțeles că nu vom descoperi niciodată învățatura adevărată despre mîntuire, fără a lua din capul locului o atitudine curajoasă și personală, fără o alegere prealabilă.

Cea dintîi condiție ca să poți descoperi adevărata învățatură despre mîntuire este o luare de poziție motivată și personală un act de credință.

Ca unii ce avem credință în Mîntuitorul — și nu ne rușinăm de El, nici de Biserica Lui Ortodoxă, pentru că știm în cine ne încredem, învățatura despre mîntuire de care vom vorbi va fi așadar învățatura despre mîntuire a Mîntuitorului și a Bisericii Lui. Altă învățatură adevărată în afară de aceasta pentru noi nu poate fi.

Dar o învățatură care a tulburat veacuri de-a rîndul creștinătatea și care o mai tulbură și astăzi, chiar pînă și în țara noastră, este învățatura greșită despre mîntuire — pe care o răspîndesc diferite grupări neoprotestante în masa

credincioșilor noștri, reușind uneori să rătăcească numeroase suflete de la adevărata credință.

Este drept, neo-protestanții, ca și vechii protestanți de altă dată, sînt, cu unele excepții, de acord cu noi, în ceea ce privește lucrarea de mîntuire așa cum a săvîrșit-o pentru toată lumea Domnul Iisus Hristos, în timpul vieții sale pămîntești, sau ca să folosim termenul consacrat, este posibil un oarecare acord între ei și noi în ceea ce privește mîntuirea obiectivă, așa cum a lucrat-o Domnul. De altfel, domeniul acesta de teologie mai înaltă este și mai puțin accesibil maselor. Divergențele sînt complete însă pînă la erezie între ei și noi cînd este vorba de aspectul practic al mîntuirii, adică acolo unde este vorba de metoda intrării noastre în lucrarea mîntuirii Domnului, sau, în termenii consacrați, acolo unde este vorba de mîntuirea subiectivă sau personală.

Neținînd seama de toate învățăturile din Scriptură și despărțînd textele Scripturii unele de altele, după metoda lor binecunoscută, neo-protestanții ajung să învețe că pentru a intra în tine lucrarea mîntuirii Domnului și pentru a-ți realiza mîntuirea personală, faptele bune nu sînt de loc necesare, ci credința singură este de ajuns, așa cum l-a învățat Luther, tatăl tuturor protestanților. În scurt, ajutați de un zel admirabil, cu această învățătură și cu alte răstălmăcirii de acest fel, neo-protestanții reușesc să ne zmulgă mulți credincioși și ceea ce-i și mai grav, cuteză să prezinte ca o rătăcire vechea și dreapta credință apostolică, după care pentru realizarea mîntuirii se cere omului, nu credința singură, ci credința și fapte bune, adică o credință roditoare de fapte bune.

Firește, nu ne putem gîndi aici, în scurtul loc de care dispunem, la o discuție amănunțită a acestei doctrine. Socotînd însă că o împede prezentare a adevărului este cea mai bună apărare contra tuturor răstălmăcirilor, în cele ce urmează, vom încerca să schițăm în cîteva puncte liniile mari ale adevăratei învățături despre mîntuire.

1. Prima întrebare care se prezintă în chip firesc minții noastre cînd este vorba de mîntuire este: Care-i nenorocirea, catastrofa, care-i răul cel mare de care vine să ne scape mîntuirea, și ce reprezintă mîntuirea după descoperirea lui Dumnezeu și după gîndirea creștină?

După atîtea secole de viață creștină, răspunsul la această întrebare a devenit simplu: Nevoia cea mare din care ne scapă mîntuirea este, după cum știm, nefericita cădere a omului, și prin el a firii întregi din viața și frumusețea cea dintîi, rînduită de Domnul făpturii, atunci cînd a zidit-o. Mai precis, pe toți oamenii cîți ne naștem în lume, mîntuirea ne scapă din urmările acestei căderi, fiindcă toți ne naștem cu ghimpele căderii înfipt în noi.

«Părtaș Dumnezeesței Fiiințe», «întocmai cu îngerii pe pămînt», «îmbrăcat în nevinovăție și nerăutate», cu trup luminat de mărirea nemuririi, necunoscînd «durerea, nici necuvîntătoarele patimi», în munca lui «slobod de griji și de trudă», împodobit cu «toată înțelepciunea de trebuință», așezat în mijlocul unei naturi care-l era prietenă, transparentă și supusă, așa avea să fie omul, cununa făpturilor lui Dumnezeu, după rînduiala frumuseții celei dintîi.

Lipsit de dar și de viață dumnezească, «vrăjmaș lui Dumnezeu» și gonit de la fața Lui, cu chipul lui Dumnezeu din el rînit și întunecat, zăcînd în noaptea nebunii idolești, stricat de suferință și spurcat de patimi, înjugat cu moartea, muncit de diavol vinovat de un păcat a toată lumea, bolînd de nedumnezeire, în vrăjmașie și în luptă continuă cu semenii și cu firea înconjurătoare, iată, pe scurt, ce-a ajuns omul prin cădere.

Și, drama acestei căderi o simțim ca un ghimpe în carnea fiecăruia din noi. Cine dintre noi n-a repetat experiența apostolului, că nu binele pe care-l vrem îl facem, ci răul pe care-l urim îl săvîrșim, cu alte cuvinte, cine n-a făcut experiența că, deși cunoaștem binele, de cele mai multe ori nu găsim în noi și puterea ca să-l facem?

Cine n-a constatat, iarăși, împreună cu Apostolul, că deși omenirea a descoperit atîtea nobile adevăruri, minunata inteligență a omului își dă seama că mereu este ceva care o desparte de «adevărul care mîntuie»?

Cine dintre noi n-a simțit, ca apostolul, lupta dintre legea trupului și legea minții, dintre legea urii și legea dragostei?

Cine dintre noi n-a gemut ca apostolul; «ticălos om ce sînt, cine mă va izbăvi de acest chin al morții?».

Iată ghimpele căderii înfipt în noi! Ce reprezintă, așadar, mîntuirea?

Este cea mai mare lucrare a dragostei lui Dumnezeu, după creația lumii. Este așezarea din nou a omului și prin el a tirii întregi în minunatul drum de viață, pentru care a fost făcut. Este restaurarea omului în trumuseșea cea dintii. Dar înțelepciunea dumnezeiască a socotit că este mai bine pentru om să nu dispară din viața lui, cel puțin o vreme, să nu dispară orice urmă despre cădere, așa ca mântuirea să nu i se dea omului cu totul de-a gata, ci să contribuie și el la dobândirea ei.. Așa încât lucrarea mântuirii se face în două momente: viața aceasta este timpul osteneții, iar viața de dincolo este vremea răsplătirilor.

Pe scurt, ținând la restaurarea omului în trumuseșea cea dintii, mântuirea vine în viața omului ca o forță dumnezeiască, cu învoită lucrare: pe de o parte ea îl eliberează pe om încet, încet, de blestem, de păcat, de palimi, de ură, de diavol și de moarte, cu un cuvânt îl liberează de toate urmele caderii; iar, pe de altă parte, îl înzestrează pe om, încă din viața aceasta, cu harul necreat, cu Viața din viața lui Dumnezeu, forța sântă care-l face pe fiecare om, aici pe pământ, un copil din marea familie a copiilor lui Dumnezeu, iar în viața cealaltă un părtaș al fericitelor împliniri ale vederii lui Dumnezeu.

În rezumat, așa se deschide omului, prin restaurare calea spre plinătatea de viață, care-i esența mântuirii.

2. Cum a luat naștere în lume forța dumnezeiască a mântuirii?

Din iubirea iubimilor lui Dumnezeu; prin venirea lui Dumnezeu la noi cu această forță. Forța dumnezeiască a mântuirii a prins rădăcină pe pământul acesta al nostru și rămâne cu noi până la sfârșitul veacurilor, prin întruparea, moartea pe cruce și învierea din morți a Domnului Iisus Hristos. Ființa Lui este izvorul puterii de mântuire. El a organizat în lume lucrarea mântuirii sub forma Evangheleni, a Bisericii și a Sfinților Taine șș El este cel ce conduce nevăzut toată această lucrare. Oamenii Bisericii sânt numai uneltele Lui: El este singurul mântuitor. «Nu există alt nume sub cer, dat oamenilor, prin care să se poată mântui și nu există mântuire în nimeni altul decit numai în El» (F. Ap. IV, 12). Iar forța prin care El lucrează mântuirea în viața oamenilor se numește sfințitul har al mântuirii. Iată de ce Mântuitorul a zis: «De nu veți crede că Eu sînt, veți muri în păcatele voastre» (Ioan VIII, 24).

Și, totuși, un lucru nu trebuie să uităm: cu toată dragostea Lui de a ne mîntui, Domnul Hristos nu primește să ne mîntuiască fără voia noastră și nu face El singur totul. Intrucît îl privește, în lucrul mîntuirii, El a făcut tot ceea ce ne depășește și ne va depăși de-a pururi; ceea ce niciodată un om n-ar fi putut face, tot ceea ce numai singur Dumnezeu făcut om a putut face în locul nostru și pentru noi toți: El a pus bazele veșnice ale mîntuirii în lume; El a înflințat forța mîntuirii. Dar un loc rămîne de-a-pururi gol, ca o spărtură, în toată această lucrare, atîta vreme cît nu împlinim ceea ce Dumnezeu știe că stă în puterea noastră să facem, atîta vreme cît nu facem strictul necesar pe care niciodată nimeni nu-l poate face în locul nostru, dacă noi înșine nu-l facem.

Cu alte cuvinte, în lucrul mîntuirii, ca și în toate celelalte lucrări, Dumnezeu nu ne scutește niciodată de ceea ce El știe că stă în puterea noastră să facem.

De aceea, mîntuirea este o luptă și o cucerire în doi: a Mîntuitorului și a noastră. Iată ce ne zice: «Rămîneți întru Mine ca vița în butuc și veți aduce roadă multă» (Ioan XV, 4-5).

3. Pe ce cale intră forța mîntuirii în om și omul în forța mîntuirii?

Aici începe partea delicată a problemei, aici începe înțelegerea greșită a protestanților vechi și noi.

Răspunsul apostolilor, răspunsul de totdeauna al Bisericii la această întrebare îl cunoaștem: Forța mîntuirii intră în om și omul ajunge la mîntuire prin credință și prin fapte bune. Și răspunsul acesta este însăși înțelepciunea.

Cum ar putea credința singură, fără fapte bune, cum zic protestanții, să ducă pe om la mîntuire, cînd Scriptura ne spune atît de lămurit că credința fără dragoste nu-i bună de nimic? «De ași avea credință cît să mut și munții, dacă nu am dragoste, nu sînt nimic», zice Sf. Apostol Pavel (I Cor. XIII, 2).

«Nu tot cel ce-mi zice Doamne, Doamne, va intra în împărăția cerurilor — spune Mîntuitorul, — ci cel ce va face voia Tatălui Meu care este în ceruri» (Mat. VII, 21).

«Ce folos, frații mei, zice și Sf. Iacob, de ar zice cineva că are credință, dar fapte nu are? Poate oare credința aceasta să-l mîntuiască? «Credința dacă

n-are fapte este moartă în sine însăși» (Iacob II, 14, 17). Înțelegerea greșită a protestanților este, așadar, limpede. În schimb, atât rolul credinței, cât și rolul faptelor bune, în lucrarea mântuirii, sînt bine precizate după adevărata învățătură a Bisericii.

Ar trebui să nu existe creștin ortodox care să nu știe că în lucrarea mîntuirii omului, Biserica noastră deosebește două momente bine separate: întâi, momentul cînd omul fără har, păgînul, primește harul mîntuirii, moment care se numește «începutul mîntuirii» și al doilea moment, timpul de cînd a primit harul mîntuirii și s-a făcut creștin și pînă în clipa înfățișării lui înaintea lui Dumnezeu, care se numește «desăvîrșirea mîntuirii».

Ce rol are credința față de aceste două momente ale mîntuirii?

În primul rînd, iconomia lui Dumnezeu aceasta este, că este de ajuns să ai credință în Iisus fără nici o altă faptă bună, ca să poți căpăta începutul mîntuirii, adică harul mîntuirii, care din om fără har și păgîn te face creștin. Începutul mîntuirii, Domnul ni-l dă numai prin credință fără fapte bune, de nici un fel. Începutul mîntuirii este un har al lui Dumnezeu, cu totul gratuit¹⁾.

Iată de ce zice Apostolul Pavel: «Nu din fapte sînteți mîntuiți, ca să nu se laude cineva, ci în Dar sînteți mîntuiți, prin credință» (Efes. II, 8-9).

Dar nici aici, la începutul mîntuirii, credința nu este singură, cum zic protestanții. Cum ar putea credința singură să ne dea începutul mîntuirii, cînd Apostolul ne spune că credința fără dragoste nu-i bună de nimic? (I Cor. XII, 2). Deși este fără fapte bune, credința aceasta nu-i deci o credință singură, fără dragoste. Dragostea stă în credința aceasta de la începutul mîntuirii, așa cum stă stejarul în ghindă și pomul în simburile lui. Dovadă că este așa este și că dracii au credință, dar nu se mîntuiesc (Iacob II, 19).

Al doilea rol al credinței: credința care cu iconomia lui Dumnezeu a fost în stare să ne dea fără fapte bune începutul mîntuirii, nu ne poate da fără fapte bune și desăvîrșirea mîntuirii, adică sporirea noastră în harul mîntuirii, din momentul cînd ne facem creștini și pînă la judecata lui Dumnezeu. Iconomia lui Dumnezeu este că pentru desăvîrșirea mîntuirii, credința trebuie să fie roditoare de fapte bune.

Iată de ce zice Mîntuitorul: «Nu tot cei ce-mi zice Doamne, Doamne, ci cei ce face voia Tatălui meu va intra în împărăție...» (Mat. VII, 21).

Iar rolul credinței în tot timpul cît ne desăvîrșim mîntuirea prin fapte este că ea este ușa harului în viața noastră. Ori de cite ori facem, din inimă, o mărturisire de credință, o nouă putere de har intră în ființa noastră (Rom. I, 17). Prin credință se adapă cu har faptele noastre cele bune.

Iată de ce apostolii ziceu Mîntuitorului: «Adu-gă-ne credință» (Luca XVII, 5). Iată de ce la rugăciunile noastre spunem simbolul credinței (Liturghierul, Ceaslovul, Cărțile de rugăciune).

Ce rol au acum faptele bune față de mîntuirea noastră?

Am văzut că după rînduiala lui Dumnezeu ele nu se cer pentru începutul mîntuirii, dar tot după rînduiala lui Dumnezeu am văzut că faptele bune sînt absolut necesare ca să ducem cu bine pînă la capăt lucrul mîntuirii noastre. După însuși spusa Domnului, creștinul fără fapte bune e ca pomul fără rod (Luca XIII, 6-10). Fapta bună arată deci că sămînța credinței și a dragostei a crescut în tine și este în stare să dea rod. Iată de ce fapta bună este, mai întâi, semnul creșterii în lucrul mîntuirii.

Un alt rost al faptelor bune constă în faptul că numai prin ele ne prăgătim un răspuns bun la înfricoșata judecată și o parte fericită în viața de dincolo, căci după faptele lui va răsplăti Dumnezeu fiecărui (Matei VII, 21; II Cor. V, 10). Iată de ce și Patericul ne descoperă că se agonisesc cunună și binecuvîntări cu fiecare silință la fapta bună²⁾.

1. Un exemplu, e prunculbotezat pentru credința nașilor.

2. Patericul: Pentru fiecare silință, o cunună: «Un bătrîn oarecare ședea într-o peșteră și avea un ucenic iscusit. Și avea obicei bătrînul, seara, de-l sfătui pe el cele de fojos și după sfătuire făcea o rugăciune și-l slobozea pe el să doarmă... A șezut, deci, bătrînul seara, după obicei, sfătuiind pe fratele și vorbind cu el a adormit. Iar fratele a așteptat pînă să se deștepte bătrînul ca să-l facă lui rugăciune. Deci, mult șezînd ei și nedesteptîndu-se bătrînul, s-a supărat, dar nu s-a dus. Și asemenea pînă de șapte ori supărindu-se și împotrîvindu-se, a suferit și nu s-a dus. Apoi, trecînd acum vreme din noapte, s-a deșteptat bătrînul și vă-

Dar folosul cel mai minunat al faptelor bune, odrăslite din har, este că prin ele însăși firea omului se schimbă. Cu fiecare faptă de dragoste crește unirea noastră cu Dumnezeu și unirea lui Dumnezeu cu noi, crește vrednicia și capacitatea noastră de comunicare cu Dumnezeu. «Cine se îmbracă cu împlinirea poruncilor, cu Hristos însuși se îmbracă»³⁾. Este un folos al faptelor bune, foarte scump inimii răsăritului ortodox, după cum a arătat Păr. Stăniloae într-un articol din revista «Ortodoxia»⁴⁾.

Iată, așadar, rezumind o teologie întreagă, cum s-ar prezenta adevărata învățătură despre mintuire, iată pe ce caje intră harul mântuirii în om și omul ajunge la limanul mântuirii

Să reținem, în tot cazul, că, prin credință și prin fapte bune, cel mai mic efort de orice natură ar fi el, cultural, tehnic sau duhovnicesc, de gândire, de apostolat, de conducere, de luptă pentru pace, de rugăciune sau de milostenie, cel mai mic efort contribuie la nașterea cerului nou și a pământului nou în lume; cel mai mic efort ne apropie de Ierusalimul cel de sus, al restaurării și al mântuirii adevărate, după care suspinăm, ne apropiem de casa dragostei lui Dumnezeu, unde Mântuitorul s-a dus înaintea noastră ca să ne pregătească și nouă loc.

Și acum, de încheiere, o ultimă întrebare: Ce este oare omul, ca Dumnezeu să-și dea atîta osteneală pentru mîntuirea lui?

Răspunsul ni-l dă o cântare a Bisericii: «Pentru dragostea chipului Tău, Doamne, ai stătuț pe crucea Ta»⁵⁾.

Iată deci explicația: omul este chipul lui Dumnezeu,

Să luăm pildă de la Dumnezeu și să ne dăm și noi un pic de osteneală pentru mîntuirea chipului lui Dumnezeu din noi și din semenii noștri.

Este pasiunea Mîntuitorului și a sfinților și suprema datorie a fiecărui om. căci: «Ce ar folosi omul de ar dobîndi lumea toată și-și va pierde sufletul său (chipul lui Dumnezeu din el și din semenii lui)?» (Marcu VIII, 36).

Arhim. BENEDICT GHIUȘ.

zindu-l pe el șezînd, i-a zis. Nu te-ai dus pînă acum? Iar el a zis: Nu, că nu m-ai slobozit, Părinte. Și a zis bătrînul: Și pentru ce nu m-ai deșteptat: A răspuns fratele: Nu am îndrăznit să te mișc, ca să nu îți stric somnul.

Deci, au citit pravila cea de dimineață și după sfîrșitul ei, a slobozit bătrînul pe frate și ședea singur. Deci, a venit întru admîre și iată îi arată lui un loc slăvit, scaunul prea strălucit în el, iar deasupra scaunului șapte cununi strălucitoare. Iar el a întrebat pe cel ce i le arăta lui, zicînd: Ale cui sînt acestea? Și i-a răspuns acela: ale ucenicului tău: și locul și scaunul i le-a dăruit Dumnezeu pentru ascultarea lui; iar cele șapte cununi în noaptea aceasta le-a luat.

Deci, viîndu-și întru sine bătrînul, a chemat pe fratele și i-a zis lui: spune-mi ce ai făcut în noaptea aceasta? Iar el a răspuns: iartă-mă părinte, că nimic nu am făcut. Iar bătrînul socotînd că smerindu-se nu mărturisește, a zis lui: Nu te slobozesc pe tine, de nu-mi vei spune ce ai făcut, sau ce ai gîndit în noaptea aceasta! Iar fratele, nimic știînd întru sine că a făcut, nu avea ce să zică. Și a zis Părintelui: Părinte, nimic nu am făcut, fără numai aceasta: că supărat fiind de gînduri de șapte ori, ca să mă duc fără de slobozenia ta, nu m-am dus.

Iar bătrînul acestea auzînd, a înțeles că de cite ori s-a luptat împotriva gîndului, s-a încununat de la Dumnezeu.

Și fratelui nimic pentru cele ce a văzut nu i-a spus. Dar pentru folos le-a povestit acestea la bărbați duhovnicești, ca să cunoaștem că și pentru mici ostenele ne dăruiește Dumnezeu cununi strălucite...» (pag. 444-445, nr. 16, ediția R. Vilcii, 1930).

3. Filocalia, vol. I, p. 249, nr. 1%0; vol. II, p. 193 nr. 71.

4. Ortodoxia, an. IV, octombrie-decembrie, 1964; Faptele bune în învățătura ortodoxă și catolică.

5. Canonul Marelui Domnului, Oda IV, glas IV, irmos.

LA PRAZNUIREA SFINTULUI INTIULUI MUCENIC ȘI ARHIDIACON ȘTEFAN

Astăzi, Sfânta noastră Biserică prăznuiește pomenirea cu laudă a Sfântului întiiului Mucenic și Arhidiacon Ștefan.

Din Cartea Cărilor și anume din capitolul al VI-lea din Faptele Sfinților Apostoli, cunoaștem o parte din viața sa, iar din al VII-lea, cunoaștem și moartea sa mucenicască; este cel dintii din treapta diaconilor și cel dintii mareș al Bisericii creștine. Sfânta Scriptură îl descrie ca «bărbat plin de credință și de Duhul Sfânt, plin de har și de putere...», care «făcea minuni și semne mari în popor», adăugind că cei din Sinagogă «nu puteau să se măsoare cu înțelepciunea și cu duhul cu care el vorbea», (Fapte, VI, 5, 8, 10).

Apariția lui în Biserica creștină primară e legată de împlinirea profeției, după care Mântuitorul a fost trimis «să binevestească săracilor». Credincioșii Mântuitorului, ucenicii să aduceau celor lipsiți nu numai cuvântul viu, ci și piine, arătând astfel aceași grije pentru întreaga ființă a aproapelui, trup și suflet. Biserica propovedia astfel cu cuvântul și cu fapta, răspinzind Evanghelia și făcînd să se simtă cu putere mila și iubirea creștină față de desmoștenii lumii acestea, ștînd că dacă este de trebuință în chip absolut să se mîntuiască sufletele, nu e mai puțină nevoie de a ajuta trupul, care suferă de foame — trupul care este haina sufletului. Mîntuitorul a predicat Evanghelia Sa, dar a și săvîrșit minunea înmulțirii piinilor. Iar cînd a spus că omul nu trăiește numai cu piine n-a tăgăduit nevoia piinii trușești cu aceasta: ci ne-au poruncit să cerem în fiecare zi «piinea cea de toate zilele».

Treapta ierarhică a diaconiei apare cu această sarcină de a ajuta pe Sfinții Apostoli nu numai cu cuvîntul, ci mai ales cu fapta, avînd grijă de cei lipsiți, săraci, văduve și orfani.

În Faptele Sfinților Apostoli, cap. VI, citim despre aceste lucruri: «În zilele acelea, înmulțindu-se ucenicii, Eliniștii iudei au început să murmure împotriva Evreilor că, la împărțirea zilnică de hrană, văduvele lor erau trecute cu vederea. Atunci cei doisprezece au chemat mulțimea ucenicilor și le-au zis: Nu este potrivit ca noi, părăsînd cuvîntul lui Dumnezeu, să slujim la mese. Drept aceea, fraților, căutați șapte bărbați dintre voi, binevăzuți, plini de Duhul Sfînt și de înțelepciune, pe care noi să-i rînduim la această slujbă.

Iară noi vom stăruî în rugăciune și în servirea cuvîntului. Sfatul a plăcut întregii adunări și au ales pe Ștefan, bărbat plin de credință și de Duhul Sfînt, pe Filip, pe Prohor, pe Nicanor, pe Timon, pe Parmena și pe Nicolae, prozelit din Anatolia. Pe aceștia i-au înfățișat înaintea Apostolilor care, după ce s-au rugat, și-au pus mîinile peste ei. Și cuvîntul lui Dumnezeu creștea și numărul ucenicilor din Ierusalim sporea foarte și mulțime mare de preoți veneau la credință.

Și Ștefan, plin de dar și de putere, făcea minuni și semne mari în popor».

Așa a fost așezată în Biserica creștină treapta ierarhică a diaconiei; așa pășeste Sfîntul Ștefan în istoria Bisericii creștine, care-l va prăznuî deapurarea ca pe cel dintii încoronat cu cununa muceniciei, după modelul Stăpînului său și al nostru, al tuturor creștinilor.

Sfântul arhidiacon Ștefan s-a dăruit cu totul prediciei Evangheliei: nici o încercare nu eă mai presus de zelul său și de iubirea sa creștină. Ca și Domnul Iisus, care a venit ca să slujească și nu ca să fie servit, și care împinsese smerenia pînă la a spăla picioarele învățăcelilor Săi, Sfântul Ștefan vizita pe săraci, pe văduve, pe orfani și bōlnavi, îi ajuta, îi mîngîia și le aducea vestea cae bună. Vorbia din prisosul inimii și, la iubire, cu iubire i se răspundea. Secretul acestui apostolat al său ni-l descopere Cartea Sfintă: «Era plin de Har și de putere». Harul lui Dumnezeu îl făcea puternic față de ispite și față de inclinaările păcătoase. Marea biruintă a creștinului este cîștigată împotriva dușmanului dinlăuntru său, păcatul, și apoi împotriva ispitelor diavolești. Credința puternică a Sfântului arhidiacon Ștefan, întărită de cunoașterea adincă a învățăturii Domnului și a Vechiului Testament, au făcut în scurt timp din el un dușman de temut al Iudeilor, care nu puteau să-i mai țină piept în controversele pe care le-au avut cu el. Sfînta Scriptură arată ce a urmat, în felul acesta: «Atunci din sinagoga ce se zice a Libertinilor... s-au sculat unii și au început să se pricească cu Ștefan. Dar nu puteau să se măsoare cu înțelepciunea și cu duhul cu care vorbea el. Atunci au pus la cale pe niște oameni care să zică: Noi l-am auzit spūiind cuvinte de hulă împotriva lui Moise și a lui Dumnezeu. Și au întăritat poporul și pe bătrîni și pe cărturari și năvălind asupra-i l-au luat pe sus și l-au dus la sinedriu. Acolo au pus martori mincinosi care au zis: Acest om nu conținește cu vorbele lui de hulă împotriva locului celui sfînt și împotriva legii. Căci l-am auzit zicînd despre Iisus Nazarineanul cum că el va strica locul acesta și va schimba datinile pe care le avem predanie de la Moise». Și, continuă textul sfînt, «atîntindu-si ochii asupra lui Ștefan, toți cei ce ședeau în sinedriu au văzut fața lui luminoasă ca fața unui inger» (Fapte, XI, 10-15).

În cuvîntarea cuprinsă în cap. VII din Fapte, în care el face un rezumat al istoriei Vechiului Testament — și care poate fi socotită, prima apologie a religiei creștine —, Sfîntul arhidiacon Ștefan arată că Iisus Hristos, Mintuitorul lumii, este Mesia cel așteptat al Iudei; cu aceasta el atacă necredința lor.

Scriptura Sfîntă ne-a păstrat și sfîrșitul acestei cuvîntări: «Voi cei tari de cerbice și nețîiați împrejur la inimă și la urechi, voi pururea Duhului Sfînt stați împotriva, precum părintii vostri așa și voi! Pe care din tre prooroci nu l-au prigonit părinți vostri? Omorît-au pe cei ce au vestit de mai înainte sosirea Celui Drept, ai cărui vînzători și ucigași v-ați făcut voi acum, voi care ați primit legea cu rînduială de ingeri și n-ați păzit-o!

Auzînd ei acestea, îi tăia la inimă și scrisneau din dinti asupra lui. Ci Ștefan, fiind plin de Duhul Sfînt și căutînd la cer, a văzut slava lui Dumnezeu și pe Iisus, stînd de-a-dreapta lui Dumnezeu! Iar ei strigînd cu glas mare și-au astupat urechile și au năvălit asupra lui, toți odată. Și după ce l-au scos afară din cetate, au început să-l bată cu pietre. Iar martorii si-au pus jos vestimintele la picioarele unui tînăr numit Saul. Și pe cînd ucideau cu pietre pe Ștefan, el se ruga și zicea: Doamne Iisuse, primește duhul meu! Apoi îngenunchînd a strigat cu voce tare: Doamne, nu le ține în seamă acest păcat! Si grăind acestea a adormit. Iar Saul se învoise lauciderea lui Ștefan» (Fapte, VII, 51-60).

Cel dintii și cel mai mare dintre diaconi devine astfel cel dintii dintre martiri. Creștinismul se adeverește astfel a fi religia martirilor. Sfîntii mucenici aveau convingerea că în patimile lor le retrăiesc și le continuă pe ale Mintuitorului. Mai mult, ei știau că Domnul suferă împreună cu ei și

În locul lor. Sfântul Ștefan vede cerul deschis și pe Iisus la dreapta Tatălui, așteptându-l. Iar cei dinprejur, în frunte cu marele prigonitor al creștinilor, Saul, care va deveni Apostolul Pavel, văd fața lui încununată de nimbul strălucirii slavei dumnezeiești — semn că era plin de Harul Sfântului Duh. Jertfa răscumpărătoare a Mintuitorului își atâă astfel împlinirea în viața și moartea creștinilor din primele veacuri.

Sfânta noastră Biserică a preamărit în cântările sale aceste semne ale lucrării dumnezeiești în el și prin el:

Amintind că «Ștefan» însemnează pe grecește cunună, ea cântă: «Impăratului și Stăpînului tuturor, celui ce s-a născut pe pămînt, cunună prea strălucită se aduce, nu din pietre scumpe făcută, ci din singiurile sale înflorită! Ci veniți, o iubitorilor de mucenici, flori de cântări culegînd, capetele să ne încununăm, și cântări cîntînd să zicem: Cea ce cu înțelepciune și cu harul ți-ai luminat sufletul, întiule mucenic al lui Hristos Dumnezeu, cere nouă pace și mare milă»¹⁾.

«Cu semne și cu minuni și cu învățături strălucind, ai slins adunarea celor fără-de-lege și de dînșii îiind ucis și cu pietre împroșcat, te-ai rugat pentru iertarea celor ce te ucideau, urmînd pilda Mintuitorului, în ale cărui mîini ți-ai dat duhul, Prea sîntite Ștefane». Urmarea s-a văzut mai sus« cântările o descriu astfel: «Cu darul Duhului luminîndu-ți mîntea, te-ai arătat la chip ca un înger, Ștefane, strălucîndu-ți trupul cu strălucirea cea din lăuntru, și arătînd raza sufletului celor ce priveau; prin care ai dobîndit și privirea la lîmină, cerurile cu preamărire dăschizîndu-se ție, începutul mucenicilor și lauda»²⁾:

Ceea ce ne minunează în atîtutudinea sfîntului Ștefan în fața morții infamante este *credința* sa neclintită. Ea iradiază dela martir cu o lîmină orbitoare; înaintea tribunalului fața lui apare ca aceea a unui înger. La sfîrșitul cuvîntării sale în sinedriu el vede cerurile deschise. Nu există realități mai vii pentru el decît cele pentru care-și jertfește viața: Dumnezeu Mintuitorul, mintuirea, veșnicia; restul este numai umbră pentru el: ura judecătorilor nedrepți, minciuna martorilor sperjuri, strigătele de mînie, moartea inevitabilă, care se apropie... toate acestea nu sînt, în lumina credinței sale puternice decît umbră unor lucruri care se șterg cu încetul, umbră unei lumi, al cărei chip pălește și se trece.

«Cel plin de dumnezeescul dar și de putere cu adevărat, făcînd minuni, a defăimat adunările ucigătorilor de Dumnezeu, cele ce se învățau deșertăciune, și teologhisînd Ștefan cu limba cea înalt grăitoare, a zis: Văd acum pre Fiul slînd de-a-dreapta Tatălui. La Carele, cu pietre îiind ucis, purtător de cunună s-a suit»³⁾.

Această credință puternică explică și *îndrăzneala* sa. Acest cuvînt revine deseori sub condeiul autorului Faptelor pentru a caracteriza mărturia primilor creștini în fața sinedriului și a perspectivii închisorii și morții. Pentru ei nu există prudentă și frică. Sfîntul Ștefan așteaptă prilejul să mărturisească pe Domnul său în fala sinedriului care L-a răstionit. El știe că cel ce-si pierde viața pentru Hristos și pentru Evanghelia Sa o dobîndește pe veci. Sfîntul Ștefan este astfel cel dintîi «erou» al Creștinismului și eroismul său are ceva specific: Înțelepciunea omenească, în genere, ne sfătuieste să uităm nenorocirile, care se pot abate asupra noastră: «În-

1. Mărirea, gl. 2, a lui Anatolie, de la Vecernie.
2. Stihira I-a și a III-a de la Vecernie.
3. Exapostilaria Sfîntului.

țelegiunea creștină ne îndeamnă să ne uităm pe noi înșine, incredintându-ne prin rugăciune Providenței dumnezeiești. Unii filosofi ai vechimii, (Stoicii), învățau resemnarea: «Indură și stăpânește-te!» ziceau ei. Creștinul știe că, dimpotrivă, trebuie să acționezi potrivit cugetului tău și vei suporta vitejește toate durerile morale sau fizice: «Adu-ți aminte de mizeria ta!» spune înțelepciunea Vechiului Testament prin Iov. — «Mai curind gîndește neconștient la destinul tău suprafiresc, de copil al lui Dumnezeu!» răspunde Evanghelia. «Amintește-ți binecuvîntările pe care le-ai primit!» zice iarăși dreptul Iov. «Nu uita mai ales datoriile tale și împlinindu-le, fii credincios ție însuși pînă la moarte!» răspunde creștinul. «Acesta este eroismul creștin. Iisus nu ucide omul ca să-l ușureze: el îndostește puterea lui de viață. El nu ucide nici măcar durerea: el o transfigurează... Eroism de lumină și de acțiune!

«...Intr-o zi de mare doliu în familie, în camera în care meditează și plînge familia, închipuiți-vă că se deschide o ușă și se arată un copilăș. Atunci, ca prin minune, capetele se ridică și privirile se luminează. Îți dai seama că te-ai pus la unison cu această bucurie nevinovată care a intrat. Surizi noului venit, pentru ca nu cumva tristețea îmbrăcăminte și a fetelor să-l facă să plîngă. Li surizi și pentru că este o nădejde vie, o părticică din viitor și un motiv de a te interesa din nou de acest viitor. Și această apariție drăgă aruncă o lumină care este o mîngiere... Este ca un simbol al luminii întăritoare a lui Hristos! Cînd se arată el, inima devastată și adormită se reînsuflește și, punîndu-se la unison cu omul durerilor, care a cunoscut secretul semnatății eroice și l-a descoperit, primești aceeași simțire, care face pe eroi». Sub dărîmături există o viață, în cele devastate există o nădejde, aceea a Vieții, mai lare de cît Moartea. Cel ce crede că fericirea constă în a da și a se dărui înțelege că iubirea e mai puternică și decît moartea.

S-a spus — și cu drept cuvînt —, că mucenicii, în statornicia lor, au avut ochii atîntiți, după expresia Sfîntului Apostol Pavel, spre premiul alerării lor, adică spre cununa muceniei lor. Dar, dacă n-ar fi fost aprinși de o iubire fără seamăn față de Domnul Iisus, n-ar fi putut face față suferințelor de tot felul la care au fost supuși. Căci un rău în această viață, și cu atît mai mult o serie de rele care isi au desnodămîntul în moartea celui ce le suferă, lovește mult mai puternic mințea și simțurile omenești decît bucuriile din lumea cealaltă. Dar martirii aveau o idee atît de puternică despre obiectul iubirii lor, și despre obligația de a nu-L trăda încît chiar dacă prin mărturia suferinții lor nu făceau decît să se arate această iubire și credință. În viață, în moarte și dincolo de moarte, și nu alegeau altă cale. Căci iubirea adevărată față de Dumnezeu este ca o vâpăie de foc pe care, așa cum o arată însuși cazul Sfîntului Ștefan, n-o pot stînge potopuri de apă.

Sfîntul Arhidiacon Ștefan a fost dintre aceia care, în mijlocul suferințelor de tot felul, s-au îndreptat cu tărie de neclintit și cu o bucurie nemărginită spre lumina cea neapropiată. Incercările și suferințele nici nu l-au impietrit, nici nu l-au amărit, ci i-au înflorit sufletul. În clipa cînd își da duhul, suprema grijă este să se roage lui Dumnezeu pentru fartarea nefericirilor lui.

Credința și eroismul Sfîntului Ștefan au izvorul în iubirea lui față de Dumnezeu și de oameni, iubire care iradiase în el din Acela care o intrupase pe pămînt. Vom zăbovi asupra unei singure trăsături a învățăturii

cuvintului său inspirat, din sinedriu: *universalismul* sau *imbrățișarea tuturor oamenilor*, mai presus de rase, de loc și de împrejurări în purtarea de grije a Proniei mintuitoare. La el aflăm același *universalism* ca și la Sfântul Apostol Pavel, care înlătură limitele, pe care orgoliul iudaic voia să le impună mântuirii, rezervând-o numai poporului ales. Când Sfântul arhidiacon Ștefan e învinuit că a blasfemat împotriva Legii și templului iudaic, el arată în chip minunat că Dumnezeu a ales un popor tocmai pentru ca prin el să aducă mântuirea tuturor popoarelor pământului. Din poruncile vii ale unui Dumnezeu viu, poporul ales a făcut niște rituri moarte, iar din templu, au făcut mormântul duhului. Dar Dumnezeu e Duh și este închinat peste tot pământul, nu numai de poporul ales, și nu numai la Ierusalim: cerul este tronul lui și pământul, așternutul picioarelor sale.

Impietriți în particularismul acesta strimt și sterp ei au ucis pe însuși Fiul lui Dumnezeu, precum strămoșii lor au prigonitor și au ucis pe profeți.

Acuzatul devine astfel acuzator.

Este oare de mirare că nebunia criminală a celor din sinedriu, n-a mai cunoscut margini și că, tirindu-l la marginea orașului, l-au ucis cu pietre?

Și aici se petrece minunea care a uimit întreaga lume veche: *iubirea de vrăjmași*!. Cum putea face altfel un adevărat învățacel al Mântuitorului Iisus Hristos? El a spus: «Ați auzit că s-a zis: Să iubești pe aproapele tău și să urăști pe vrăjmașul tău; iau eu vă spun: Iubiți pe vrăjmașii voștri, faceți bine celor care vă urăsc pe voi!» (Matei, V, 43-44).

Ilie Mineat, cel mai mare predicator ortodox al vremurilor moderne, face într-o predică despre dragostea de vrăjmași rugămintea de a nu se mai vorbi despre ea întrucât creștinii n-o mai păzesc. Aceasta este realitatea de astăzi. Dar atunci, când sufletele ardeau de iubirea Celui atotprezent, lumea creștină trăia pe alt plan. Explicația acestei minuni, pentru o lume înrăită de păcat nu este grea: orice creștin este ucenicul Domnului, învățat la școala adevărului, care este Biserica. Este fiul lui Dumnezeu, născut din nou la viața îndumnezeită, prin Jertfa Mântuitorului, prin exemplul și prin trăirea în El și cu El. Fericitul Augustin ne învață în această privință: «Ascultă pe Domnul spinzurat, de lemn, și zicind: Iartă-le lor! Vezi pe Invățător, care nu se roagă pentru cei ce-L binecuvîntează ci mai mult pentru ucigașii Lui!» Ilie Mineat desvoltă astfel cuvintele Fericitului Augustin: «Tu care ai fost vindecat de acele rane care au rămas deschise nu spre a fi oglinzi ale ocărilor și ațițătoare spre răzbunare, ci urme veșnice ale slavei și chipuri strălucitoare ale sfințeniei, «vezi pe Invățătorul!» «Ascultă pe Domnul» care răsplătește trădările cu sărutări, ocările cu binecuvîntări, patimile cu iertare, ura cu dragoste. «Vezi pe Invățător», care, spinzurat pe cruce, se roagă pentru cei ce l-au pironit pe cruce; care în timp ce simte toată povara durerilor, nu simte deloc ocările; care atunci cînd a terminat de suferit a vrut să termine și cu toată amintirea patimilor sale; care nu-și mai aduce aminte că a suferit, deși are în rănile lui semnele patimii lui... «Vezi pe Invățător». Ascultă, vezi și apoi spune-i: «Frate, eu sînt jignit de tine, dar sînt om; iar ca om trebuie să ascult de rațiune. Tu ești dușmanul meu, dar pentru că ura de dușmani este cea mai fidelă oglindă a slăbiciunilor noastre, uitîndu-mă la tine, eu trebuie să mă urăsc mai mult pe mine decît pe tine și pentru aceasta trebuie mai de grabă să mă îndrept decît să mă răzbuin.

Eu sint col disprețuit, dar sint în același timp și creștin, care trebuie să ascult de Evanghelie. Tu ești dușmanul meu, dar porți pe frunte chipul mîinii lui Dumnezeu, care te-a creat; tu ai în suflet semnul singelui ace-lui Dumnezeu, care te-a răscumpărat; eu trebuie să respect și pe unul și pe altul, ca să nu jignesc Dumnezeirea. Oricine-ai fi, Dumnezeu te iubește. Dumnezeu vrea să te iubesc și eu, și-mi făgăduiește să mă iubească și pe mine atit cit și eu te voi iubi pe tine. Eu deci te iubesc. Du-te, eu te iert, «ascult de Dōmnnul». Dacă n-ascult porunca Lui, dacă nu urmez pilda Lui, nu sint vrednic să port numele Lui»⁴).

Sfîntul Arhidiacon Ștefan, întiul mucenic, a fost un viteaz ostas al lui Hristos, care a luptat fără frică de moarte pentru izbînda Creștinis-mului în lume. Moartea lui a fost o biruință. Trecerea dela viața aceasta de luptă la cea de triumf în apropierea lui Dumnezeu s-a făcut cu chinuri și moarte. Sfîntul Ștefan a făcut începătura unui nesfîrșit șir de mar-tiri pentru Mintuitorul Iisus Hristos. Sfînta noastră Biserică îi cîntă: «Intii între diaconi, întii și între mucenici te-ai arătat prea sfînte Ștefane, că te-ai făcut cale sfîntilor și pre mulți martiri ai adus Domnului. Pentru aceasta ție cerul s-a deschis și Dumnezeu ți s-a arătat. Pre acela roagă-l să mintuască sufletele noastre!»⁵).

Nesfîrșite și grele au fost suferințele îndurate de mucenici; totuși, mulți ca nisipul mării și ca irunzele cedrilor au fost cei care l-au primit de bună voie pentru Hristos; iar Sfîntul Ștefan a fost cel dintii dintre ei: «Nu este atit de strălucitor cerul, împodobit liind cu mulțimea stelelor, pe cit sint de împodobite trupurile mucenicilor cu mulțimea ranelor»⁶).

Dar moartea aceasta, care a fost introdusă prin viclenia diavolului în lume, a devenit poarta spre premiul virtuții, evlaviei și muceniciei.

De aceea Sfîntul Ioan Gură-de-Aur ne învață: «Să nu ne înfricoșăm cînd auzim că cutare a suferit mucenicie, ci să ne înfricoșăm cînd auzim că cutare s-a moleșit și a pierdut astfel de premii ce-i stăteau înainte. Iar dacă vrei să auzi și pe acelea primite de mucenici după aceste lupte, apoi trebuie să știi că nici un cuvînt nu poate să le înfățișeze. Apostolul spune că «nici ochiul nu le-a văzut, nici urechea nu le-a auzit, nici la inima omului nu s-au suit acelea pe care le-a pregătit Dumnezeu, celor care-l iubesc pe El» (I Cor., II, 9). Nimeni dintre oameni nu l-au iubit asa de mult pe Hristos ca mucenicii. Totusi nu vom tăcea prin faptul că măreția bunătăților găsite mucenicilor covirșeste cuvîntul și mintea, ci vom în-cerca să vă arătăm, destul de slab, atit cit ne este cu putință nouă să spunem, iar vouă să auziți, fericirea care i-a primit acolo. Mucenicii su-făr într-o clipeală de timp aceste dureri cumplite și nesuferite; dar după izhăvirea de aici se urcă la ceruri, mergînd înaintea lor îngerii, iar ar-hangheli fărîndu-le suită... După ce ajung acolo și după ce se închină Ce-lui care stă pe scaun, se bucură de mai multă primire decit dela îngeri și de la arhangheli.

Domnul nu-i primește ca pe robi (deși și aceasta este cea mai mare cinste și nu se poate găsi alta asemenea ei), ci ca pe prieteni ai Lui. Căci zice Domnul: «Voi sinteți prietenii mei!» (Ioan, XV, 14). Și pe bună

4. *Île Mineat Cuvînt despre dragostea de vrăjmași*, în vol. «*Didahii și pre-dici*», traduse de Pr. D. Fecioru (București, 1945), pp. 699-700.

5. *Sfînta a șasea la Laude*, a lui Anastolie, de la Utrenie.

6. *Sfîntul Ioan Gură-de-Aur, Cuvînt la Duminica tuturor sfîntilor*, în vol. «*Cuvîntări la praznice împărătești*» trad. de Pr. D. Fecioru, (București, 1942), pp. 281 sq...

dreptate, căci iarăși spune: «Mai mare dragoste decît aceasta nimeni nu are ca cineva să-și pună sufletul lui pentru prietenii lui» (Ioan, XV, 13). Așa dar de vreme ce mucenicii au arătat cea mai mare dragoste, Domnul îi primește, iar ei se bucură de slava de acolo, se unesc cu cerurile și iau parte la cîntările cele de taină. Căci dacă atunci cînd erau în trupuri luau parte la acel cor în timpul împărțirii Tainelor, cîntînd împreună cu rîeruvimii cîntarea cea întreit sfințită, după cum voi cei inițiați știți, cu atît mai mult, acum participă la aceea strigate de bucurie, după ce au primit cu multă încredere pe împreună-corîști⁷ »).

Nu numai pentru aceste motive nu s-au temut mucenicii, în frunte cu Sfîntul arhidiacon Ștefan, ei și pentru altele, pe care Tradiția creștină le-a arătat pe larg:

Adevărații ucenici ai Domnului disprețuiesc moartea, de care nu mai au frică, deoarece purtînd ei crucea lui Hristos în credință și dragoste fierbinte pentru El, ea nu mai are nici o putere asupra lor. Hristos a înviat și ei preferă să moară decît să se lepede de El; căci prin credință știu că după moarte se duc la Viață. Înainte de Hristos oamenii se temeau și se înricoșau de moarte, dar după slăvita lui Inviere ei îl predică și mor cu credință neclintită în viața veșnică lingă El, cu El, în El. În chipul acesta, după Invierea Domnului s-au îmbrăcat în neamurire toți ucenicii lui Hristos. Mulți dintre cei care disprețuiau numele de creștin în epoca primară a Creștinismului, la vederea curajului, cu care înfruntau moartea, au îmbrățișat ei înșiși religia cea nouă, mergînd la rîndul lor la mucenicie. «Cel ce a văzut că a fost zdrobit un șarpe, a cărui săibătecie o cunoscu», zice Sfîntul Atanasie cel Mare⁸), acela nu se mai îndoiește că a murit și și-a pierdut cu totul puterea; altfel n-ar fi în toate mințile. Tot astfel, cel ce vede disprețul și nimicirea morții la credincioșii creștini, trebuie să creadă cu o siguranță neclintită că moartea a fost învinsă și distrusă de Mîntuitorul».

Astfel martirii au adus cea mai puternică dovadă a credinții creștine în desființarea morții și triumful vieții, prin Invierea Domnului.

Iar în fruntea lor stă Sfîntul Ștefan, cel dintîi după Mîntuitorul, ca unul carele L-a urmat înaintea tuturor.

Care este folosul nostru sufletesc din cele ce am auzit în acest cuvînt? El este mare pentru că sintem ținuți să mergem pe urmele Domnului și ale marelui său ucenic, pe care-l prăznuim astăzi, ca unii ce ne numim creștini: Mai întîi în ceea ce privește îndatoririle noastre față de lipsurile de tot felul ale semenilor noștri.

Sfîntul Ștefan a fost primul diacon, slujitor al tuturor celor lipsiți, bătrîni, săraci, bolnavi, văduve și orfani. Creștinismul este slujire, slujire a celor credincioși față de semenii lor. Și nu întîmplător Sfînta noastră Biserică a rînduit sărbătoarea Sfîntului Arhidiacon Ștefan, în toila iernii și imediat după sărbătoarea Nașterii Domnului, care însemnează pentru creștini cer nou și pămînt nou. Să nu uităm că după unii slinți Hristos suferă cu cei lipsiți și întinde mîna cu cel sărac...

Din mulțimea învățăturilor pe care ni le dă această sărbătoare a întîiului mucenic și diacon al Bisericii creștine, vom reaminti, acum, la

7. Idem, *ibidem*, 287 sq.

8. Sfîntul Atanasie cel Mare despre Intruparea Logosului, cap. XXXX.

sfârșit, numai una: Aceea a morții pentru Hristos și în Hristos. Nouă nu ni se mai cere astăzi să murim pentru credința noastră ca sfinților mucenici, dar ni se cere să medităm la patimile Domnului și ale celor prea iubiți ai săi, mortuincundu-ne noi înșine pentru păcatele noastre. Sa cugețăm nu numai la păcatele trecutului ci și la patimile care colcăesc în noi și pentru care Domnul a suterit crucea și moarnea, urniat fiind de cei mai aleși ai săi. Să-i cerem iertarea de pacate și darul cunoașterii de noi înșine, cu toate scăderile noastre. Să alungăm dela noi orice înclinare spre rău, oricât de mică; să nu încetăm de a-L urma pe Mântuitorul pe calea cea strîmtă a virtuților, pe care L-au urmat și sfinții Lui cei aleși. Sa ne exercităm ca în timp de mucenicie. Aceia au disprețuit viața; noi să disprețuim deslătarea. Ei au aruncat în foc trupurile lor; noi, să sungenm flacăra poței. Sa nu ne uităm la greutățile de acum ci la bunurile virtuozose; nu la patimi, ci la premii, nu la nevoințe, ci la răsplătirea cea viitoare. Cînd vrei să dai milostenie, nu te uita la cheltuiala banilor, ci la stringerea dreptății. «A risipit, a dat săracilor, dreptatea lui rămîne în veacul veacului» (Ps. CXI, 9). «Nu te uita la bogăția care se deșartă, ci uită-te la uestieria care crește. Dacă vei posti nu te gîndi la traiul rău care vine din post, ci la odihna care răsare din traiul rău. Dacă vei priveghea, rugîndu-te, nu te uita la oboseala care vine din priveghere, ci gîndește-te la încrederea care răsare din rugăciune...»⁹).

Nu mai așa vom merita ajutorul pe care-l cerem fierbinte Mîntuitorului și mijlocirea Sfinților, prin ruga lor necontenită către Domnul. Nu mai așa vom gusta cu adevărat din fericirea de a avea «pe drumul nostru pamintesc apărători atît de puternici, rugători atît de tierbinți, scutiitori cerești atît de plini de iubire, la care putem să alergăm în toate împrejurările vieții. Credem ca mica din rugăciunile noastre nu poate să ne neauzită de aceia care stau lingă tronul dumnezeesc și au de la Domnul, pentru viața lor dreptă, îndrăzneala să aducă la picioarele lui Hristos rugăciunile noastre smerite... Astăzi este prăznuirea sfintului Arhidiacon Ștefan, întiul mucenic.

Să ne rugăm din adincul sufletului nostru «ca să trimeată binecuvîntarea lui Dumnezeu care ne potolește durerile, domolește nenorocirile, ne usucă lacimile, ne vindecă boalele, dar mai ales ne întărește pe drumul creștinesc.

Să nu se stingă rugăciunea noastră, credința noastră să nu slăbească, să lumineze mereu în inimile noastre flacăra iubirii pentru Mîntuitorul nostru și iubirea unuia către altul. Să nu moară în noi setea de mîntuire a sufletului și să nu ne părăsească frica de pierea veșnică...

Neclătinați să mergem prin dureri, prin ispite și prin muncă pentru mîntuirea sufletului în Impărăția Măririi, unde noi toți, mădulare pămîntești ale sfintei familii creștine, ne vom uni cu scumpii noștri frați mai vîrstnici, cu plăcuții lui Dumnezeu, în sînul Tatălui ceresc»¹⁰).

Sfîrșind acest cuvînt să aducem împreună cu Sfînta noastră Biserică Sfîntului Ștefan această cîntare de laudă și cerere: «Intiule Mucenice, Apostole, și întiule Diacone, ușa martirilor, mărirea dreptăților, lauda

9. Sfîntul Ioan Gură-de-Aur, Cuvînt citat, op. cit., pp. 289 sq.

10. Nicolae, Mitropolit Krutički, Sfinții, în *Ouvîntări Bisericești*, vol. II, trad. de Preotul Nicolae M. Popescu, profesor universitar onorar, (București, 1950), pp. 204, 209.

«Apostolilor» tu stînd la judecată, ai văzut cerurile deschise și pe Fiul lui Dumnezeu stînd de-a-dreapta Tatălui celui nevăzut.

Pentru aceasta, ca un inger strălucind la față, cu bucurie ai strigat pentru cei ce te-au ucis cu piere: Nu le socoti lor păcatul acesta! Și acum cere celor ce te laudă pre tine cu dragoste, curățirea păcatelor și mare milă»¹¹).

Prof. N. CHIȚESCU

LA DUMINICA XXII-a DUPĂ RUSALII

«Intre noi și voi stă prăpastie adincă».
Luca XVI, 26.

E plină de măreție viața omului!

Iată o existență făcută într-adevăr pentru sublim! Privită dinlăuntru sau din afară, ea se descoperă văzului ascuns ca o flacără de grandoare ivită în obștea pămîntului. E măreață viața omului, ca o imensă mare de lumină și de adîncuri. Sub soarele dimineții, în calmul dogorilor al amiezilor, sub amurgul oftat de răsuflarea zilei ațipite, în odihna liniștii sau în clocotul furtunii, în strălucirea zărilor rotunde sau în ascunzișurile apelor, marea aceasta de existență, încă nu îndeajuns străbătută și nu îndeajuns scormonită, e superbă pînă și în monstruozițările ei. A investit Dumnezeu ființa noastră cu splendida și dramatica libertate de a fi ceea ce vrea să fie, și de a-și trăi prăbușirile și ridicările, năzuințele și poticnirile, biruințele și înfrîngerile, cu o pătrunzătoare conștiință de sine care-i dă, deopotrivă, și înălțime, și profunzime. De la gingășia leagănului pînă la crispările agoniei, de la înția mîngiere pe obrazul mamei și pînă la mînuirea jungherului răsucit în semen e o scară de scripuri pe care Dumnezeu le îngăduie prin nu știm ce tainică socotință. Să nu credeți că omul e magnific numai prin virtutea lui; el e magnific pînă și în conștiința păcatului săvîrșit. Dacă e zguduitor de măreață jertfa lui Iisus de pe cruce, nu e lipsită de măreție încrîncenarea celor ce L-au răstignit. Dumnezeu și-a rezervat dreptul de a porunci, dar a lăsat omului libertatea de a-l înfrunta, tocmai pentru ca să nu-i știrbească nimic din grandoarea lui de creatură dumnezeiască. Dumnezeu a preferat să creeze un rege păcătos decît un sclav plin de virtute.

Viața omului poate fi mai mult sau mai puțin îmbucurată, de la ins la ins și de la o împrejurare la alta. Dar omul își iubește viața cu putere, pentru că ea e măreață, și în bucuriile, și în durerile ei. Ea este o neîncetată luptă pentru cucerirea unor împărății de seninuri sufletești și holde materialnice. Prin această permanentă, dirză, neînduplecată luptă, omul își menține măreția, și cînd intră, biruitor, în carul de triumf, și cînd se întoarce, tot atît de biruitor, culcat pe scut.

11. Măriria glas 5, a lui Ciprian, de la Laude, la Utremer.

Pentru noi, creștinii, sublimul vieții pămîntești e cuprins în libertatea ei. Iar fericirea vieții cerești sălășluiește în frumusețea ei. De aceea noi ne privim viața viitoare nu numai drept o prelungire a celei de aici, ci și drept un spor de măreție, prin adaosul nevăștejitelor frumuseți.

Viața noastră viitoare! Iată ceva la care chiar noi, creștinii, ne gîndim atît de puțin! O, cît de puțin și cît de rar ne aducem aminte de ea! Sînt unii dintre creștini care o ignoră cu desăvîrșire. Pentru alții, ea apare ca o fulgerare a conștiinței în cîine știe ce împrejurare de spaimă. Uneori, simțim parcă un fel de teamă că sîntem obligați să existăm și dincolo de moarte. Dar aceeași spaimă ne încearcă și la gîndul că după clipa cea din urmă nu vom fi nimic. Intre a fi și a nu fi, între a exista și a nu exista, cumpăna se înclină aproape totdeauna spre încăpățînarea de a exista. Experiența o avem chiar din viața de aici. Încă nu s-a ivit suferința care să înfrîngă vrerea de a trăi. Nici primejdia, nici boala, nici bătrînețea, nici sărăcia, nimic nu e în stare să tăgăduiască cu desăvîrșire acest dor de existență, tocmai din pricină că ea, existența ori cum ar fi, nu e lipsită de o măreție vădită sau ascunsă. Cine-și dorește vreodată moartea, e nesincer față de sine însuși, și pradă dezechilibrului sufletesc de o clipă. E cunoscută istorioara legată de acea bătrînă care, în pădure, copleșită de greutatea sarcinei de lemne din spate, a strigat moartea; dar cînd moartea s-a ivit, gata să-i împlinească chemarea, bătrîna și-a uitat suferința și a rugat-o să-i ajute puțin în a-și duce sarcina de vreascuri. Vrerea de a trăi, chiar atunci cînd nu te bucuri de viață, e o lege mai puternică decît dorul de fericire. Mulțumit sau nemulțumit, sănătos sau bolnav, bogat sau sărac, tînăr sau bătrîn, omul mai cere încă o clipă adaos peste cealaltă. De aceea sinuciderea e cel mai greu păcat pe care-l poate săvîrși cineva: pentru că încearcă să tăgăduiască această supremă lege a dorului de viață și reteză, într-o clipă, ori ce puțință de mîntuire în timp. Nici unui alt păcătos Biserica nu-i refuză mijlocirea prin rugăciune, în afară de sinucigaș.

Dacă conștiința noastră, în chiar împrejurările cele mai grele, se acață cu atîta putere de viața de aici, pămîntească, cum ar putea să refuze acceptarea vieții de dincolo, cînd ea este adevărata noastră viață, miezul și scopul existenței creștine? Și dacă ne antrenăm cu atîta putere în cucerirea bucuriilor pămîntului, pentru a ne face, nouă și tuturor, viața mai luminoasă și mai rodnică, cum am putea respinge perspectiva unei fericiri care înveșnicește și încununează măreția existenței noastre? O, am fi mult mai fericiți dacă am crede cu adevărat și ne-am gîndi fără încetare la fericirea noastră legată de împărăția vieții viitoare!

De ce, totuși, o uităm atît de repede și ne gîndim atît de puțin la ea? Poate pentru că ne lăsăm prea mult furați de iureșul și de făgăduințele imediate ale celei de aici. Și poate pentru că știm atît de puțin despre ea.

E adevărat. Despre viața veșnică știm puțin, pentru că nu ni sa spus mult. Și nu ni s-a spus mai mult, pentru că Dumnezeu n-a găsit de trebuință. Dumnezeu nu ni se descoperă, pe Sine și tainele Lui, decît în măsura necesarului legat de puțința mîntuirii noastre. Dar puținul pe care-l știm, îl știm sigur. Mai întîi, știm că viața viitoare există. Știm că e imaterială și veșnică. Acestea sînt două certitudini care nu ne turbură. Dar mai este o a treia, menită să ne descumpănească: viața noastră veșnică poate fi fericită sau nefericită. Sufletele noastre vor fi înmănu-

chiate în două imense și veșnice împărății: a luminii și a întunecului, a bucuriei și a întristării, a liniștii și a chinului, a stării celei de-a dreapta și a stării celei de-a stînga, a înălțimii și a adîncului, a zîmbetului și a scrișnirii. Paginile Sfintelor Scripturi sînt pline de mărturii asupra acestor două și singure posibilități de a exista în veșnicie. O asemenea mărturie am întîlnit-o și în parabola bogatului nemilostiv și a săracului Lazăr, ascultată în Sfînta Liturghie de astăzi. Din ea am mai putut reține un adevăr și anume că aceste două stări ale vieții veșnice sînt definitive, că între ele nu există nici un compromis, că între ele stă prăpastie adîncă, încremenită, care face cu neputință trecerea dintr-o parte în cealaltă. Despre această prăpastie și despre îndreptățirea ei voi încerca să grăiesc în cele ce urmează.

Parabola bogatului nemilostiv și a săracului Lazăr se consumă pe două planuri. În viața pămîntească, bogatul se deslăta în lux și induslătare, nesimțitor la durerile altora; în fața porții lui, Lazăr zace bolnav, plin de bube, sărac, flămînd și gol. După moarte, în cel de al doilea plan, stările devin contrarii: bogatul se chinuiește în văpaia iadului, iar sufletul lui Lazăr se deslăta în sinul lui Avraam, adică în împărăția fericirii de totdeauna.

Mistuit de suferință, bogatul strigă cu desnădejde către Avraam, rugîndu-l să îngăduie lui Lazăr să-și inmoaie degetul în apă și să pogoare, o clipă, la el, pentru a-i răcori buzele. Dar Avraam îi răspunde: «Între noi și voi stă prăpastie adîncă încremenită, astfel că cei ce ar vrea să treacă de aici la voi, ori de acolo la noi, să nu poată să treacă» De aici înțelegem limpede că starea de după moarte a fiecărui om e cu desăvîrșire pecetluită în una din aceste două laturi. Faptul pare siraniu și e neliniștilor. Am fi inclinați să osîndim pe Dumnezeu pentru cumplita asprime de a condamna un suflet la chinul veșnic, în virtutea unui crimei de păcătoșenie din viața de aici. Am voi pe Dumnezeu mai degrabă bun decît drept. Uitam că bunătatea Lui se manifestă asupra noastră în toată vremea vieții pămîntești, dar că-și rezervă dreptul de a fi neînduipicat în răsplătirea faptelor noastre, pe scaunul de judecată. Am vrea pe Dumnezeu mai mult bun decît drept, dar ne tolerăm pe noi mai mult păcătoși decît buni.

Dar de ce să invinuim pe Dumnezeu pentru acea imensă perspectivă a celor două lumi veșnice? Oare Dumnezeu este autorul iadului? Sau El este cel ce a vrut dintru început să împartă veșnicia între bucurie și suferință? Credeți oare că Dumnezeu, creînd lumea și pe om, a avut în planul finalității Sale o împărăție a întunecului, paralelă cu aceea a luminii? Dar cum ar putea Dumnezeu să fie autorul iadului fără a se dezice pe Sine, fără a înceta să mai fie ceea ce este, adică plînatatea veșnicei bunătăți? Cum putea, încă dela început, să-și condamne creatura pe care o zămislise din dragoste? Nu! Autorul iadului este însuși omul care, în virtutea libertății lui, și-a inclinat vrerea spre rău, lăsîndu-se ademenit de cel viclean, și înșelînd dragostea Creatorului său. Știm cu siguranță ca primii oameni au fost așezați de Ziditor în Rai, și numai în Rai. În acest Rai trebuia să viețuiască toată omenirea isvorită din coapsele lor. Iadul s-a iscat pe urmă, ca rod al neascultării și al păcatului înmulțit. Intîia mare prăpastie a fost săpată între om și Dumnezeu, prin păcat. Iar prăpastia a săpat-o omul care s-a făcut colaborator al diavolului. Odată cu

această prăpastie dintre Cer și pământ s-a săpat și adincit o alta, între om și semenul său. Adam a săpat prăpastia dintre om și Dumnezeu. Cain a săpat-o pe aceea dintre om și om. Este oare Dumnezeu vinovat de abisurile împinzite, ca niște cortine de întunec, între cei ce trebuiau să viețuiască laolaltă? Nu!

Mai mult decât atât Dumnezeu a făcut totul pentru a nimici adincul despărțitor dintre Cer și pământ, trimițând în lume pe însuși Fiul Său, ca o punte a dragostei, împăcării, apropierii și unirii omului cu Cel ce l-a zidit. Pe acest pod de lumină pogoritu-s-au îngeri spre țărină, binecuvînd-o, și s-au urcat oameni spre azur, laudându-l. Intruparea Domnului, viața și jertfa Lui pe Cruce reprezintă supremul act al iubirii lui Dumnezeu pentru nimicirea prăpastiei dintre Cer și pământ. Intrupându-Se și făcându-Se ca unul din noi, Domnul Iisus a îmbrățișat în Sine toate eforturile pe care Dumnezeu și oamenii le-au făcut și le fac pentru dobîndirea comuniunii dintru început. Lemnul de pe Golgota a adus în lume această punte încrucișată care unește, pe deoparte, Cerul cu pământul și, pe de alta, laturile pământului între ele.

Ce a făcut însă omul pentru nimicirea prăpastiei dintre el și semenul său? Ce a făcut Cain pentru a întinde o punte de ispașă și de iubire între el și urmașii celui ucis? Ii e teamă omului să privească drept la prăpastia dintre rai și iad? I se pare o monstruozitate împărțirea sufletelor în cele două împărății? De ce nu privește însă la abisurile dintre el și aproapele lui? De ce nu se îngrozește de monstruozitatea întunerecului lăsat între om și om?

Iată, nu mai departe decât în parabola ascultată astăzi, avem dovada cea mai limpede a acestei monstruoase realități. Ce legătură există între bogatul care se deslăta în bunătați și între săracul care sulerea la poarta lui? Nu-i despărțeau decât cițiva pași; și, cu toate acestea, cit de mare era depărtarea dintre ei! Nu-i despărțea decât o perdea transparentă, de văzduh; și, cu toate acestea, între ei se întindea o depărtare de o mie de orizonturi! După obiceiul oriental, bogatul petrecea, desigur, într-un pridvor deschis, în plină lumină, în plină vedere. Bogaților le-a plăcut totdeauna să-și deslășoare viața de belșug, sub privirile altora. O, dacă n-ar fi existat această nerușinare a celor avuți, poate și scrișnetele săracilor ar fi fost mai puține! Sub pridvor, pe țărină, Lazăr era martorul apropiat al belșugului de deasupra. Dar și bogatul era martorul mizeriei tirite pînă la picioarele lui. Ochiul săi întilneau, din cînd în cînd, icoana suferinței gemute, dar nu era încercat nici cel puțin de scîrbă, ci de sadișmul celui ce se bucură, cu voluptate, de suterința altuia. Dacă ar fi simțit scîrbă, ar fi trimis pe slujitori să izgonească imaginea desgușătoare a descompunerii trupești. Faptul că-l tolera, fără să-l nuluiască nici cu țărămiturile ce cădeau de la masa lui, mărturisește ceva mai greu decât o împietrire a inimii: icnetul răutății ce jubilează deasupra lacrimii durute. Nu! bogatul nu era doar nemilostiv. Nu era doar un nesimțitor. Nu era doar un împietrit. Era un om cu desăvîșire rău. Și răutatea lui săpase și adincea o uriașă prăpastie între el și cel ce zăcea, sărac și bolnav, la poalele belșugului său. Ce a făcut bogatul pentru îngustarea prăpastiei? Nimic! O bucată de piine, aruncată pe deasupra, ar fi fost o punte de omenie aruncată peste adinc, între el și sufletul nefericit de alături. O singură bucată de piine ar fi reprezentat, fără îndoială, picătura de apă pe care, în viața de dincolo, o cerșea cu disperare. Bogatul se îngro-

zea de prăpastia incremenită între rai și iad, între fericiți și nefericiți. Cine o săpase? Cine o adâncise? Cine o făcuse haos de netrecut? Iată un adevăr cutremurător: Dumnezeu a investit pe om cu extraordinara putere de a-și construi singur veșnicia. De a și-o face bucurie sau intristare, lumină sau întunec. Dumnezeu îl îndeamnă neconținut spre fericire, și-l ajută cu harul, dar îi respectă majestuoasa libertate de a-și hotări și construi singur, cu propria sa vre, destinul eternității lui. În nemitarnica Sa judecată, Dumnezeu măsoară cu măsurile folosite de om în viața lui pămîntească. Bogatul, în văpaia iadului, cerșea o picătură de apă. Nu i s-a dat. E cumplit refuzul lui Dumnezeu. Este, dacă vreți, o monstruozi-tate a veșniciei. Dar această monstruozi-tate a fost creata nu de Dumnezeu, ci de om. Dece ar fi mai mare monstruozi-tatea refuzului lui Avraam pentru o picătură de apă, decît aceea a refuzului celui bogat pentru o fă-rimă de piine? «Cu ce măsură măsurați, cu aceea vi se va măsura». E sentința judecării lui Dumnezeu. Judecata o face El; dar însuși omul își este propriul său judecător și-și cheamă singur călăul.

E un adevăr de netăgăduit că, alături de multe alte rele incuibate pe pămîntul acesta bun, împărțirea oamenilor bogați și săraci a căscat una din cele mai cumplite prăpastii între semeni. O bună parte din istorya omenirii se scurge prin această vale a plingerii, hrănită cu lacrimile celor ce sufăr la ușa belșugului. Bogăția este o ispită atît de grea, încît ea pune în gravă primejdie însăși mîntuirea omului. Mîntuitorul a afirmat că e mai lesne să treagă odgonul prin urechile acului, decît să între un bogat în Impărăția Cerurilor? De ce? Pentru că bogăția îndepărtează pe om de Dumnezeu și-l desparte de semeni. Bogăția, chiar cînd nu e agonisită pe nedrept, cum se întimplă în cele mai multe cazuri, atrage după sine luxul, lenea, imbuibarea desfrîul, trufia, disprețul față de ceilalți, răufătea, cruzimea, lăcomia, zgîrcenia, asuprirea, vărsarea de sînge. Omul bogat, mergînd din biruință în biruință, capătă o neobișnuită in-credere în puterile sale proprii și socoate că totul i se datorește numai lui. Dumnezeu? O asistență vagă, abstractă, intrată mai mult în cultivarea unei tradiții de familie, decît într-o trăire lăuntrică. Crezînd că el însuși e izvorul tuturor puterilor de agonisire, omul bogat disprețuiește pe Dumnezeu, și cu atît mai mult pe oameni. În ochii lui, oamenii au preț numai în măsura în care pot să-i slujească. Dacă se îndărătnicesc în neslujire, puternicul ridică arma și izbește. Așa se nasc multe războaie.

Bogăția nu este în chip necesar un rău, ci, repei, o ispită. Dar o ispită atît de mare, încît puțini sunt cei ce o biruiesc. De aceea societatea de toldeana a certat pe cei inavuțiți, iar Sfintele Scripturi nu i-au cruțat. Mîntuitorul i-a biciuit cu vorba, cu privirea și cu lînia impletită, în timp ce a binecuvîntat pe săraci și le-a făgăduit Impărăția Cerurilor.

Se pune însă întrebarea: Osîndirea bogăției atrage după sine elogiul stării de sărăcie? Cu alte cuvinte, dacă o societate nu trebuie să fie alcătuită din bogați, înseamnă ca ea să cuprîndă numai săraci? Unei obști de imbuibați e de preferat una de cerșetori?

Nu aceasta vor să spună Sfintele Scripturi, și nici dreptatea lui Dumnezeu. Căci dacă starea de sărăcie poate fi o virtute, ea poate fi și o ispită, asemenea bogăției.

Nu bogăția și sărăcia în ele însele sînt ceva, ci valoarea morală pe care le-o acordă omul. Au existat și oameni bogați care s-au mîntuit, precum au existat și săraci care s-au osîndit. Puse în aceeași cumpănă, e

limpede că starea de bogăție reprezintă o piedică neînchipuit de mare în calea mântuirii, decît sărăcia, pentru că ispitele zămislite de ea sînt mai numeroase și mai grele. De aceea și Scriptura nu-și ascunde îngrijorarea față de puțința mântuirii celor bogați, care, oricum, e neobișnuit de grea.

Așa dar, dacă învățătura creștină nu încurajează pe cei avuți, dar nici nu preconizează o societate a mizeriei materiale, cum trebuie privit raportul dintre starea de bogăție și cea de sărăcie? Răspunsul îl avem tot prin cuvîntul Mîntuitorului: cultivînd «sărăcia cu duhul». În predica Sa de pe munte, încă la începutul activității Sale pămîntești, Domnul Iisus a arătat bogaților și săracilor, deopotrivă, puntea pe care sînt datorii s-o arunce peste prăpastia dintre ei: sărăcia cu duhul. «Fericii sînt cei săraci cu duhul, că a lor este Împărăția Cerurilor», au răsunit cuvintele de pe înălțimea muntelui, ca o înfiorare de lumină peste abisurile dintre oameni.

Ce înseamnă, însă, sărăcia cu duhul? Mulți s-au grăbit și i-au dat înțelesuri greșite. Unii au crezut că sub aceste cuvinte se ascunde simplitatea minții, sau ignoranța, sau sărăcia inimii, ori smerenia. Alții au socotit că e vorba de sărăcia propriu zisă, materială. Alții au mers și mai departe, atîrnînd la lăgăduința fericirii celor săraci n-ar fi decît o consolare gratuită, platonice, într-o perspectivă îndepărtată, a acestei categorii de oameni. Dar nu acestea sînt înțelesurile reale. E adevărat, totuși, că învățătura creștină sfătuieste la sărăcia de bună voie, în virtutea căreia unii aleși se leapadă de toate bunurile materiale și cultivă o sărăcie aspră, pentru ca, sloboziți de grijile pămîntului, să-și poată închina viața, în întregime, lui Dumnezeu. Dar nu despre această «sărăcie de bună voie», care alcătuieste unul din cele trei voturi ale vieții pustnicești, ne este cuvîntul acum.

Sărăcia cu duhul este o stare care se cere însușită de fiecare creștin în parte și de obștea creștină în întregime. Se știe că viața noastră își are temelul cel mai de seamă în trăirea lăuntrică. Ei bine, sărăcia cu duhul trebuie înțeleasă lăuntric. A fi sărac cu duhul nu înseamnă neapărat să fii lipsit de orice bunuri materiale, ci să nu-ți ipești inima de ceea ce ai agonisit. Chiar dacă ai ceva, mai puțin sau mai mult, să fii oricînd în stare să renunți la acești ceva, sau la o parte din el, fără să suferi lăuntric. În virtutea sărăciei cu duhul, poți pierde totul fără să-ți pierzi cumpătul interior, căci, deși ai avut totul, ai socotit mereu că nu ai nimic. Pierderile bunurilor materiale se pot întîmpla în două împrejurări sufletești: cu voie sau fără voie. Ucenicii Domnului ne dau pilda împrejurării celei dintîi: «Iată am lăsat toate, și Ți-am urmat Ție». E atîta liniște în această renunțare, încît simți în mărturisire pe omul care nu și-a avut inimia lipită de comoara lui din casă pămîntească, mare sau mică. Pentru cea de a doua împrejurare, Scripturile Sfinte ne-au lăsat extraordinara icoană a lui Iov, robul unei sărăcii de năpraznă: «Domnul a dat, Domnul a luat, fie numele Domnului binecuvîntat!». Și «Gol am ieșit din pîntecele maicii mele, și gol mă voi întoarce în pămînt». Dincolo de amărăciunea adiată din cuvinte, se simte un echilibru lăuntric de o copleșitoare măreție. Iov fusese un om bogat, cel mai bogat din hoatrele Răsăritului; cu toate acestea, el era un sărac cu duhul, căci realizase în lăuntruul său eliberarea virtuală de ceea ce putea fi trecător, așa cum s-a dovedit.

Sărăcia cu duhul nu exclude bunăstarea materială, dar exclude lăcomia, zgîrcenia, adunarea de prisosuri dincolo de trebuință, asuprirea

altuia, furtul, și toate păcatele legate de pofța inavuțirii. Dimpotrivă, sărăcia cu duhul cultivă cumpătarea, bunătatea, milostenia, aplecarea spre suferința altuia, realizând ceea ce se chiamă dragostea de aproapele. Prin trăirea sărăciei launtrice, cel ce are nu mai poate fi un asupritor. S-ar putea alirma cu putere că o societate nu poate fi prosperă decît dacă fiecare îns în parte trăiește în sine sărăcia cu duhul. Această e virtutea care aruncă poduri de iubire creștină peste prăpastia dintre oameni. O, dacă și-ar hrăni oamenii această virtute! Atunci s-ar întilni, cu brațele deschise, în văzduhul lor sufltesc, și s-ar îmbrățișa deasupra adincurilor, în obșteasca bucurie a indoitei lor părășii, duhovnicești și materialnice! O, dacă nemilostivul bogat ar fi avut în țarina duhului său floarea acestei virtuți! Dacă ar fi privit cu ochii înțelegerii la săracul Lazăr care, sărac de fărămitura lui de piine, dar cu duhul sărăciei strălucitor în el, găsea încă destulă generozitate pentru ciinii care-i lingeau singele sărac! Dacă și-ar fi oprit ochii înțelegerii peste prăpastia dintre el și Lazăr, care se prelungea, adincă și neinduplecată, ca și inima lui, în veșnicia lor! Dacă și-ar fi zidit peste ea un pod, cu pietrele iubirii de om! Atunci, din nemurirea lui, n-ar mai fi strigat peste abisul care-l îngrozea, pe care nu-l putea trece, peste care nu putea primi pe nimeni, dar pe care singur și-l săpase.

Ce fericit ar trăi omul, dacă ar crede cu adevărat în fericirea lui!

Marile noastre tristeți isvorăsc din marile noastre indoieli. Dacă nu ne indoim de viața noastră veșnică, ne indoim de puternicia dreptății lui Dumnezeu. Și nu luăm aminte îndeajuns la prerogativa pe care o avem de a ne făuri singuri veșnicia.

Dacă am avea curajul să privim în față indoita putință a veșniciei noastre, am fi mai cu luare aminte la împărăția către care mergem. Dacă cu un preț atît de neînsemnat ca renunțarea la prisosul bunurilor ce trec, am crede cu adevărat că fericirea noastră netrecătoare poate fi agonisită cît de fericiți am fi, și buni. Cît de mult poate face pentru veșnicia noastră buna chivernisire a acestui prisos! E de ajuns să credem în ea, pentru a ne lipi inima de comoara dintr-însa!

Geografia spirituală a omenirii e plină de creste, ripi și văi mișcătoare, ca înlinderea sbircă a unei mări bintuite. Să privim drept în veșnicie, și vom putea merge, ca oarecînd lisus, pe puntea de apă dintre două valuri. Călca-vom pe adincuri și nu ne vom turbura, intra-vom în veșnicie și nu ne vom spăimi. Grăi-vom graiul lui Dumnezeu, și Dumnezeu va grăi pentru noi. Și vom cunoaște că împreună-lucrători cu El ne-am făcut, ca niște luminați salahori ai cetății noastre de lumină. Cu pragul veșniciei pururea îmbrățișat în năzuința noastră de fiecare clipă, putea-vom aștepta, senini, învierea morților și viața veacului ce va să fie.

VARTOLOMEU DIACUL

PENTRU APĂRAREA PĂCII

ZIUA NAȚIUNILOR UNITE

Incepînd cu anul 1945, ziua de 24 octombrie a devenit de o însemnătate deosebită pentru popoarele iubitoare de pace din întreaga lume, căci în această zi a intrat în vigoare Carta Națiunilor Unite, care fusese semnată încă din 26 iunie același an, la San Francisco, de către delegații a 50 națiuni.

În anii următori au fost primite ca membre ale acestei mari organizații internaționale, încă 26 de State.

În prezent, 76 de State ale lumii fac parte din Organizația Națiunilor Unite și anume: U. R. S. S., S. U. A., Anglia, Franța, Afganistanul, R. P. Albania, Arabia Saudită, Argentina, Australia, Austria, Belgia, R. S. S. Bielo-Rusă, Birmania, Bolivia, Brazilia, R. P. Bulgaria, Cambodgia, Canada, R. Cehoslovacă, Ceylon, Chile, China, Columbia, Costarica, Cuba, Danemarca, R. Dominicană, Ecuador, Egipt, El Salvador, Etiopia, Filipine, Finlanda, Grecia, Guatemala, Haiti, Honduras, India, Indonezia, Iordania, Iran, Irak, Irlanda, Islanda, Israel, Italia, Iugoslavia, Laos, Liban, Liberia, Libia, Luxemburg, Mexic, Nepal, Nicaragua, Norvegia, Noua Zeelandă, Olanda, Pakistan, Panama, Paraguay, Peru, R. P. Polonă, Portugalia, R. P. Romină, Siria, Spania, Suedia, Tailanda, R. S. S. Ucrainiană, R. P. Ungară, Uniunea Sud-Africană, Uruguay, Venezuela și Yemenul.

Scopul înființării acestei mari organizații internaționale este arătat în preambulul Cartei, unde citim:

«Noi, popoarele națiunilor unite, hotărîte să salvăm generațiile viitoare de flagelul războiului care de două ori în decursul vieții noastre a adus omenirii suferințe de nedescris, să proclamăm din nou credința noastră în drepturile fundamentale ale omului în demnitatea și valoarea ființei omenesti, în egalitatea în drepturi a bărbaților și a femeilor, precum și a națiunilor mari și mici, să creiem condițiile necesare pentru menținerea justiției și a respectului obligațiilor rezultînd din tratate și alte izvoare ale dreptului internațional, să promovăm progresul social și să instaurăm condiții de viață mai bune în cadrul unei mai mari libertăți, și

în acest scop, să manifestăm îngăduință și să trăim în pace unul cu altul în spirit de bună vecinătate, să unim forțele noastre pentru menținerea păcii și securității internaționale pentru promovarea progresului economic și social al tuturor popoarelor, am hotărât să ne unim eforturile pentru realizarea acestor țeluri; în consecință, guvernele noastre respective, prin reprezentanții lor întruniți în orașul San Francisco și care îndeplinind deplinele lor puteri găsite în bună și cuvenită formă, au adoptat prezenta Cartă a Națiunilor Unite, înființând prin aceasta o organizație internațională care va fi denumită «Națiunile Unite».

Nobilul scop al acestei mari organizații internaționale este așa dar o conlucrare continuă pentru apărarea păcii, pentru securitatea și bună starea popoarelor.

Cu toate că statele membre ale acestei organizații nu au toate aceleași principii de viață obștească, — unele fiind republicane, altele regaliste, altele socialiste, — totuși, toate acele state au semnat și au garantat respectarea unor înalte principii de ordin internațional și anume:

Menținerea păcii și securității internaționale;

Desvoltarea relațiilor de prietenie între popoare, bazate pe egalitatea în drepturi și autodeterminarea popoarelor și luarea oricăror alte măsuri menite să întărească pacea;

Realizarea colaborării prin soluționarea problemelor internaționale cu caracter economic, social, cultural și umanitar, promovarea și încurajarea respectului pentru drepturile și libertățile fundamentale ale tuturor oamenilor, fără discriminări de rasă, sex, limbă sau religie;

Constituirea unui centru pentru armonizarea acțiunilor popoarelor în vederea realizării acestor țeluri.

Pentru aceasta s-au fundamentat următoarele principii:

Toate statele membre sînt suverane și egale.

Toate statele membre se angajează să-și îndeplinească cu bună credință obligațiile asumate pe baza Cartei O. N. U.

Toate statele membre se angajează să-și rezolve conflictele dintre ele prin mijloace pașnice și în așa fel încît să nu primejduiască securitatea și dreptatea.

În relațiile sale internaționale, nici un stat membru al O. N. U. nu trebuie să folosească forța sau să amenințe cu folosirea ei împotriva integrității teritoriale și independenței politice a vreunui stat și nici să acționeze în vreun fel incompatibil cu obiectivele Organizației Națiunilor Unite.

Toate statele membre se angajează să dea tot ajutorul Organizației Națiunilor Unite atunci cînd în conformitate cu Carta, ea pornește vreo acțiune, precum și să nu dea ajutor vreunui stat împotriva caruia a pornit la acțiune O. N. U-ul în vederea menținerii sau restabilirii păcii.

Organizația Națiunilor Unite trebuie să asigure în măsura în care aceasta este necesar pentru menținerea păcii și securității, ca statele care nu sînt membre ale Organizației să acționeze și ele în conformitate cu principiile Cartei.

Organizația Națiunilor Unite nu trebuie să se amestece în probleme care sînt de domeniul exclusiv al jurisdicției interne a oricărui stat, în afară de cazul cînd acțiunea Organizației Națiunilor Unite este destinată să asigure pacea».

Orice Stat iubitor de pace, care se obligă a respecta principiile de pace și pe care Organizația Națiunilor Unite îl socotește în stare de a îndeplini obligațiunile Cartei, poate deveni membru al acestei Organizații.

Dat fiind scopul acestei mari Organizațiuni, cum și mulțimea și varietatea problemelor ce se ivesc, a fost necesar ca în cadrul O. N. U.-ului să se creeze mai multe organe, pe care Carta le-a statuit să li următoarele: Adunarea Generală, Consiliul de Securitate, Consiliul Economic și Social, Consiliul de Tutelă, Curtea Internațională de Justiție și Secretariatul.

Adunarea generală a O. N. U.-ului este principalul organ deliberativ al O. N. U.-ului, se convoacă odată pe an și are dreptul să discute și să facă recomandări în toate problemele care se încadrează în prevederile Cartei. «Ea inițiază studierea unor probleme și face recomandări Statelor membre și altor organe, pentru promovarea colaborării internaționale în domeniul politic, social, economic, cultural al învățămîntului și Sănătății.

Există o singură excepție la dreptul conferit Adunării Generale de a face recomandări și anume cînd Consiliul de Securitate examinează un litigiu sau o problemă într-un astfel de caz, Adunarea Generală poate discuta problema, dar nu poate face nici o recomandare, decît dacă acest lucru îi este cerut de către Consiliul de Securitate».

Adunarea Generală se compune din delegații tuturor Statelor membre care pot trimite la sesiunile Adunării pină la cinci delegați, fiecare Stat are însă dreptul la un singur vot, iar hotărîrile se iau cu majoritatea simplă a membrilor prezenți sau cu majoritate de două treimi, după importanța problemelor.

«Prerogativele Adunării de a discuta activitatea și funcțiunile celorlalte organe îi acordă o poziție centrală în cadrul Organizației. Toate organele Națiunilor Unite, inclusiv Consiliul de Securitate, prezintă rapoarte anuale și speciale Adunării Generale, care are datoria de a examina aceste rapoarte. Adunarea Generală alege pe cei șase membri nepermanenți ai Consiliului de Securitate, pe cei 18 membri ai Consiliului Economic și Social precum și pe membrii Consiliului de Tutelă, al căror număr este variabil. Votînd independent unul față de celălalt, Adunarea Generală și Consiliul de Securitate aleg judecători care funcționează în cadrul Curții Internaționale de Justiție. La recomandarea Consiliului de Securitate, Adunarea Generală primește noi membri în Organizație și numește Secretarul General care conduce activitatea Secretariatului».

Adunarea examinează și aprobă bugetul întregii Organizații, repartizînd cheltuelile pe Statele membre, — Organizația Națiunilor Unite susținîndu-se din cotizațiile membrilor săi — cum și din diferite surse (impozite asupra salariilor tuturor membrilor personalului, vînzarea de publicații și bunuri excedentare, vînzarea de timbre poștale în scopuri filatelice, contribuții benevole ale guvernelor, etc., etc.).

Consiliul de Securitate este alcătuit din 11 membri: 5 permanenți (U. R. S. S., S. U. A., Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord, China și Franța), și 6 aleși de către Adunarea Generală pe termen de doi ani și care nu pot fi realeși de două ori consecutiv.

Consiliul de Securitate este organul căruia Statele membre i-au conferit răspunderea principală pentru menținerea păcii și securității.

Fiecare membru al Consiliului are dreptul la un singur vot și o hotărâre în orice problemă, cu excepția chestiunilor de procedură, este adoptată atunci când intrunește votul afirmativ a 7 membri, printre care trebuie să se aile voturile membrilor permanenți. Aceasta constituie principiul «unanimității Marilor Puteri» cunoscut de obicei sub numele «dreptului de veto». În practică, abținerea unuia din membrii permanenți nu este considerată ca un veto. În cazul când se ia o hotărâre în care unul din membri este parte în litigiu, acesta trebuie să se abțină de la vot.

Consiliul de Securitate are dreptul de a cerceta orice litigiu sau problemă care ar putea duce la fricțiuni între două sau mai multe State, iar în cazul unei amenințări la adresa păcii, ca și în cazul unui act de agresiune, Consiliul are puterea de a lua măsuri/de constringere pentru a restabili pacea și securitatea. Toate Statele membre sînt obligate prin Cartă, să pună la dispoziția Consiliului de Securitate, la cererea acestuia și conform unor acorduri speciale, forțele armate și toate inlesnirile pentru menținerea păcii și securității; pentru aceasta, Consiliul are în subordinea sale un Comitet militar de Stat major, compus din șefii de Stat Major ai celor 5 membri permanenți sau din reprezentanții lor.

Consiliul de Securitate se consideră în sesiune neîntreruptă, poate hotări să țină ședințele sale și în alte locuri în afară de sediul său și poate fi sesizat în cercetarea litigiilor sau problemelor de către unul din membrii săi, de către oricare Stat membru al O. N. U.-ului, de către Adunarea Generală de Secretarul General și în anumite condițiuni, chiar de către un Stat care nu este membru al O. N. U.-ului.

Consiliul Economic și Social lucrează sub egida Adunării Generale, este compus din 18 membri, dintre care 6 sînt aleși anual de către Adunarea Generală, pe o perioadă de 3 ani.

Consiliul face studii, rapoarte și recomandări în probleme internaționale, economice, sociale culturale, de învățămînt de sănătate, precum și în domeniile înrudite și cu privire la drepturile și libertățile fundamentale ale tuturor oamenilor.

În cadrul acestui Consiliu, funcționează diferite comisii care se ocupă de diferite aspecte speciale ale activității sale.

Există de asemenea 3 comisii economice regionale: una pentru Europa, una pentru Asia și Extremul Orient și una pentru America Latină.

Consiliul de Tutelă și Teritorii Dependente, lucrează sub egida Adunării Generale, se compune din țările membre ale O. N. U.-ului, care administrează teritorii sub tutelă, membrii permanenți ai Consiliului de Securitate, care nu administrează teritorii sub tutelă și din alți membri ai O. N. U.-ului (aleși pe o perioadă de 3 ani de către Adunarea Generală) alții ciți sînt necesari pentru a asigura egalitatea numerică între membrii care administrează și care nu administrează teritorii sub tutelă.

Curtea internațională de Justiție este organul juridic al Organizației Națiunilor Unite, își are sediul la Haga în Olanda și se compune din 15 judecători aleși în mod separat de către Consiliul de Securitate și Adunarea Generală.

Curtea îndeplinește o funcțiune importantă dînd în problemele juridice avize consultative cerute de către Adunarea Generală, Consiliul de Securitate sau alte organe și instituții specializate, autorizate de către Adunarea Generală.

Curtea funcționează pe baza unui Statut care face parte din Carta Organizației și fiecare Stat membru are în mod automat dreptul de a se prezenta în fața Curții, cum și angajamentul de a se supune hotărârilor Curții în orice litigiu la care este parte.

Secretariatul este cel de-al șaselea organ principal al Organizației Națiunilor Unite și îndeplinește marile și multiplele obligațiuni ale Națiunilor Unite.

Secretariatul lucrează în tot timpul anului și aduce la îndeplinire programele și hotărârile stabilite de celelalte organe ale O. N. U.-ului. În fruntea Secretariatului stă Secretarul General care este numit de către Adunarea Generală în urma recomandării Consiliului de Securitate.

«Secretariatul cuprinde birourile secretarului general — constind din Biroul Executiv al secretarului general, Biroul Problemelor Juridice, Oficiul de Control, Biroul Personalului și Biroul subsecretarilor fără departament: — departamentele pentru problemele politice și ale Consiliului de Securitate, al problemelor economice și sociale, al problemelor de tutelă și informare asupra teritoriilor neautonome, al informațiilor publice și al serviciilor pentru conferințe; biroul serviciilor generale și administrația asistenței tehnice.

Datoriile și responsabilitățile Secretariatului sînt exclusiv pe plan internațional. Fiecare membru al personalului secretariatului, indiferent de naționalitatea căruia îi aparține, este un funcționar internațional».

Principalul scop așa dar al Organizației Națiunilor Unite este apărarea și consolidarea păcii și securității popoarelor.

La temeliea Cartei O. N. U.-ului stă principiul coexistenței și colaborării pașnice a popoarelor.

Atunci cînd s-a alcătuit Carta O. N. U.-ului delegații tuturor popoarelor au căzut de acord asupra tuturor principiilor ce stau la baza acestei Organizații. Nu se sfîrșise războiul și hitlerismul nu fusese încă zdrobit.

După ce hitlerismul a fost zdrobit, conducătorii unor popoare din Occident n-au rămas credincioși pînă la urmă principiilor Cartei la care au subscris.

Din aceasta pricina, prestigiul acestui mare for internațional a fost oarecum slăbit.

Statul care a dus cu multă putere lupta pentru respectarea înaltelor principii ale O. N. U.-ului, a rămas Uniunea Sovietică, care s-a dovedit a fi într-adevăr bastionul păcii.

În problema dezarmării, în problema interzicerii folosirii armelor nucleare, ca și în alte probleme strîns legate de acestea, Uniunea Sovietică și-a spus cuvîntul deschis, susținînd cu tărie traducerea în fapt a propunerilor cu privire la pacea și securitatea popoarelor.

Totuși, Organizația Națiunilor Unite, datorită influenței cercurilor interesate din unele țări ale Occidentului, n-a reușit să facă mare lucru în această privință.

O măsură care însă jignește simțul realității și al rațiunii este aceea cu privire la reprezentarea Republicii Populare Chineze în O. N. U.

Marele popor chinez nu este reprezentat la O. N. U., cu toate că China face parte din primii semnatori ai Cartei, iar delegatul său, potrivit prevederilor Cartei face parte din Consiliul de Securitate faialtă cu reprezentanții celorlalte patru Puteri.

Iata așa dar o hotărîre a O. N. U.-ului care știrbește mult prestigiul acestui mare for internațional pentru apărarea păcii. Nu este drept ca China populară să nu fie reprezentată în acest mare for, iar în numele poporului chinez să vorbească cineva care a fost rupt de acest popor.

Oamenii păcii de pretutindeni nădăjduiesc totuși ca pină la urmă să fie rezolvată și această problemă, iar O. N. U. să devină ceea ce trebuie să fie, ceea ce au văzut în ea, cei ce au luptat pentru înființarea ei. Oamenii păcii de pretutindeni întimpină ziua Națiunilor Unite cu această nădejde și sint incredințați că nobilele și inaltele principii ale O. N. U.-ului vor fi realizate.

REDACTIA

STUDII ȘI RECENZII

PROBLEMA PICTURII BISERICEȘTI

Biserica Sfinții Impărați din Ploești.

Urmărind studiul picturii bisericești, socotim de un deosebit interes și de mult folos să punem în lumină două monumente decorate în ultimii zece ani, biserica Sfinții Impărați din Ploești și biserica Ghencii din Capitală. Clădiri mari amândouă, opere remarcabile de arhitectură modernă, oferind spații întinse de pictat și de mare varietate, ele au fost împodobite cu picturi murale întemeiate pe programe bogate și cu mijloace artistice care trebuiesc relevate cu stăruință: Preoții parohi ajutați de comitetele lor și de rivna credincioșilor, au știut nu numai să se îndrepte către artiști merițoși, dar și să le susțină entuziasmul cu mijloace agonisite din greu dar puse la îndemână cu voie bună și o rară înțelegere.

Biserica Sfinții Impărați din Ploești se înalță maiestooasă în cadrul ei impresionant de verdeață și copaci în mijlocul unei ogrăzi mari și în cartierul cel mai liniștit al Ploeștilor industriali și plini de mișcare. Proporțiile clădirii, cupola și turnurile ei echilibrate, intrarea impunătoare, cu trepte numeroase, largă, primitoare și plină de lumină vestesc o catedrală, și bogăția din lăuntru.

Pictorului nu i-au fost toate la îndemână. Biserica prezintă un pronaos cu tribune care divid înălțimile, multiplică suprafețele și întunecă cuprinsul. Lumina cuceritoare care se revarsă din turnul pronaosului asemuit cupolei, accentuiază umbrele proiectate și creiază contraste. În naos, dispozitive arhitectonice de ordin constructiv dau naștere, la rîndul lor, unor adevărate unghere înguste, de o mare înălțime și aproape în întregime întunecate. În absida principală, lumina e stăpîină pe pereți, o lumină vie, distrugătoare de tonuri și aproape sgomotoasă; bolta singură plutește în umbră măsurată. Suprafețele de decorat, imense ca întindere și felurite ca formă și lumină, cereau o echipă de pictori și nu un singur meșter. Cu mijloacele noastre lucrul acesta nu era cu putință. Artistul, pictorul Pană, decedat puțină vreme după terminarea lucrului, și-a luat drept ajutoare, elemente departe mult de pregătirea lui și chiar de pregătirea necesară. Vremea și tihna de nevoie nu i-au stat la îndemînă, așa cum se cuvenea, Culorile au fost o vreme cele dorite, mai pe urmă nu s-au putut găsi materialele care trebuiau. Ferestrele, înșfîșit, înalte, ar-

monizate de arhitect cu proporțiile monumentului, revarsă și azi, mai ales în zilele luminoase o strălucire nimicitoare. În asemenea condiții totul nu e de prima mână. Incorecțiile de desen, liniile nearmonioase și tonuri de compoziție complicată ori neclară se întîlnesc în multe locuri, din fericire, mai mult, în figurile și chenarele decorative. Compozițiile principale sînt opera pictorului Pană, impresionante și inegale. În cupolă mîna Mîntuitorului, care binecuvîntează, apare disproporționată, prea mare. Compozițiile din bolțile absidelor laterale, Nașterea Domnului și Coborîrea la Iad, n-au unitatea necesară și, alcătuite din elemente disparate, apare sărăcăcioase, puțin importante și înnecate în semiîntuneric. Ansamblul este însă grandios. În absida principală, pictura «cîntă». Fiecare colț și bucățică de perețe trăiesc. Ochiul este solicitat, pe rînd, de fiecare scenă și trebuie să se oprească îndelung asupra fiecărei figuri. Tonurile sînt calde și măiestrit sonorizate, liniile expresive. Ochii se îndreaptă și se fixează cu hotărîre; spiritul interesat vrea să descifreze și să înțeleagă; urechea este mîngîiată de o adevărată muzică de esență rară. Fecioara Maria din calota tururului de pe pronaos este cu adevărat imaterială: maphorion-ul și tunica ei par zugrăvite cu lumină; chipul Fecioarei, cu expresia greu de descris a seninătății, bunătății și grației, realizează un portret care stăpînește cugetul privitorului și concentrează în chip văzut și neuitat imnele închinare Născătoarei de Dumnezeu. Portretele în genere sînt remarcabile. Iar scenele au o viață care întrece farmecul povestirii celei mai măiestrite și dau impresia unei acțiuni care se petrece sub ochii noștri, ne fură și ne înalță. Pictura murală din biserica Sfinților Împărați alcătuiește apoi o mică enciclopedie. Inspirată din liturghii, Evanghelii, Viețile Sfinților și Comentariile Sfinților Părinți, ea cheamă pretutindeni și oprește îndelung pe cercetător. În cadrul tradițional, iconografia este respectată și în amănunte, printre care abia găsim una sau două mici abateri. Cînd a urmat modele, pictorul le-a ales cu grije printre acelea de aceeași epocă, și le-a însuflat cu spiritul lui.

*

În cupolă, pe calotă și fond de aur, Mîntuitorul apare pictat pînă la mijloc, în tunică roșie și mantie albastră de lumină. Cu dreapta binecuvîntează, iar în mîna stîngă ține o carte deschisă pe care citim cuvintele «Eu sînt lumina lumii». Chipul «Domnului» este senin, cu părul capului și barba blonde, privire stăpînitoare și maiestate împărătească. Jur împrejurul nimbului, care îl înconjoară, apar serafimi purtători de ripide, zugrăviți în alb pe fond albastru închis. Pe primul registru al cilindrului, se văd proroci în picioare, și pe al doilea apostol. În ultima zonă se desfășoară Liturghia Ingerească. Iisus Hristos, în sacos roșu împodobit cu cruce albastre închise în cercuri, și purtînd omoforul mare (inadvertență veche și nejustificată din punct de vedere liturgic), este pictat de două ori. La apus, îngerii poartă epitaful și încheie procesiunea. La partea inferioară a cilindrului, medalioane de episcopi și serafimi pictați în alb pe fond albastru opresc ochii, și-i odihnesc. În pendentivii cupolei, la nord-est vedem pe Matei și îngerul; la sud-est, pe Ioan și vulturul; la nord-vest pe Luca și boul, simbolul lui; la sud-vest, pe Marcu și leul. Sfinții Evangheliști scriu ori meditează pe fotolii și în interiorul lor.

În absida principală, pe calota bolții, Fecioara Maria stă pe tron și poartă pe Iisus pe genunchii ei: doi arhangheli înalță discuri rotunde și

se închină în fața Mîntuitorului. Maria este înveșmîntată într-o tunică și maphorion de purpură violetă, amîndouă «drapate» cu stil, cu un anume sistem de cute, și modelat cu lumini. Veșmintele desenează cu discreție formele și respectă în acelaș timp stilul decorativ. Iisus este îmbrăcat în tunică roșie luminoasă și în mantie de aur. Artistul a respectat și aci cele două reguli: veșmintele îmbracă corpurile și le desenează; preocuparea de stil introduce însă un număr de cute organizate în chip ordonat, iar luminile de aur se joacă parcă la suprafața ștofelor, se mișcă sub ochii noștri și sublimiază bogăția și stilul. Tronul este de aur, masiv și impunător, modelat cu roșu. Arhanghelii poartă tunică lungă galbenă, în tonul crăițelor, și brodată cu aur, sau tunică de purpură brodată cu aur și mantie verde albăstrie prinsă la gît cu agrafă. Lumini apar pe genunchi, pe umeri și între cutele veșmintelor, iar aripile de aur sînt tivite cu alb. Fondul calotei este albastru de oțel și semnat cu stele albe; solul este roșiatic cenușiu, smălțat cu plante verzi și albe. Calota se sprijină pe o bandă albastră ornată cu flori: acestea încadrează opt medalioane în care apar patriarhii biblici.

Pe perețele de răsărit al hemiciclului, luminat de trei ferestre înalte, primul registru ilustrează Cortul Mărturieii: altarul este îmbrăcat în roșu și în fața apare, pictată într-un medalion, Fecioara Maria orantă. Altarul poartă un chivot în formă de biserică, toiagul înfrunzit al lui Aaron, cașdelabrul cu șapte ramuri și vasul de mamă. Moisi și Aaron cădesc. Ei sînt îmbrăcați în veșminte de mari preoți ai Vechiului Testament. La partea superioară, deasupra cortului, apar doi prooroci înclinați către șirul regilor aducători de daruri. Mina celui atotputernic se vede ieșind din nourii. La stînga altarului, în acelaș registru, au fost pictați cinci regi: ei poartă tunici lungi pînă la genunchi și cnemide, palium brodat cu aur și coroană. Fiecare aduce, drept dar, o amforă de aur ori de argint. La fel este înfățișată, la dreapta altarului, adică la miază-noapte, o a doua teorie de cinci regi. Dedesubtul primului registru vedem Impărtașirea Apostolilor. Artistul a pictat două altare cu colonete de aur și baldachin roșu. Mîntuitorul înveșmîntat după moda antichității, apare de două ori și de fiecare dată cu doi îngeri asistenți. Pe fiecare altar se vede discosul și steaua. Șase apostoli sînt de o parte a altarului și șase alții, de cealaltă parte, îmbrăcați în tunici lungi și drapați în mantii. Culoarele întrebunțate sînt roșul auriu, verdele luminos, și galbenul; figurile sînt personale și caracteristice. Înalti, apostolii sînt înfățișați fiecare într-altă atitudine și se mișcă fiecare într-alt chip: solemnii toți, reculeși și pătruși de taină. Fondul este format din arhitecturi și draperii de lux întinse cu artă de la un acoperiș la altul. În ultimul registru, la nord și la sud, sînt episcopii Atanasie, Chiril din Alexandria, Vasile cel Mare, Ion Gură de Aur, Grigore (nu ni se spune dacă e vorba de Grigore de Nyssa sau de Grigore de Nazianz), Nicolae; arhidiaconii Ștefan, cu cădelnița, și Laurențiu cu un chivot de aur, apar la capetele teoriei. Episcopii sînt înveșmîntați în feloane sau polistavrion, și poartă omoforul mare. În mîini, ei au rotuli cu inscripții liturgice romînești în caractere latine. Peste tot, trupurile sînt înalte, potrivite cu înălțimea edificiului, cu figuri vii. Vasile cel Mare și Ioan Gură de Aur sînt pictați după portretele vechi și au caracter istoric. Fondul acestui registru este pictat în albastru de smălț, cu sol galben roșiatic presărat cu vase de stil și draperii rînduite cu artă. Pentru zugărvirea figurilor și draperiilor, pictorul a întrebunțat un roșu violet,

un galben de pai copt, un roșu de sînge închegat, un albastru metalic și un altul de nuanță închisă, albul, aurul și un roșu aerian. Pe o bandă îngustă, deasupra podelei, peretele este înfășurat în draperiile tradiționale foarte ușor indicate.

Bolta absidei principale ne arată Înălțarea Domnului. Fondul este albastru închis, ca al cerului de noapte, și presărat cu stele de aur. Iisus Hristos în veșminte antice, o tunică roșie deschisă și o mantie albastră luminoasă, apare înconjurat de îngeri în sbor, în întreita lumină a Dumnezeirii. La partea inferioară a scenei, Fecioara Maria în tunică albastră și maphorion violet-roșiatic, este zugrăvită cu brațele înălțate între doi îngeri, și înconjurată de apostoli. Un serafim încoronează toată gruparea.

Arcul triumfal încununează, se încovoae deasupra timpiei. În biserica Sfinților Împărați, el e format dintr-un arc îngust și dintr-un al doilea mult mai lat. Pe cel dintii, Sfintul Ioan Botezătorul și Elisabeta, mama sa, încadrați de două alte figuri în picioare. Buna Vestire întregeste decorul. Medalioane de prooroci, Ezra, Aaron, David, Iona, Baruh, Iosua, încadrați de ornamente, plante stilizate și pasări albe, pictate pe fond albastru în alb, roșu cărămiziu, roșu viu, brun, etc., decorează bențile verticale de perete pe care se sprijină și se termină arcurile. Pe cel de-al doilea arc, tronul hetimasiei, simbolul Sfintei Treimi, înconjurat de îngeri în sobor și de serafimi, poartă Evanghelia și crucea. De fiecare parte a peretelui, cîte doi prooroci, Agheu și Avacum la mieznoapte, Baruh și Isaia la miezăzi, sprijină, pentru ochi, subiectul central și termină capetele de jos ale arcului cel mare în cel mai fericit chip.

Decorul proscomidiei formează un ansamblu încîntător. Ungherul acesta al absidei principale, strîmt și înălțat în chipul cel mai neașteptat, va fi impus decoratorului o mare străduință. Pentru a-l împodobi de jos, de la podea, pînă sus în boltă, el a trebuit să zugrăvească mai multe etaje de subiecte, o adevărată cascadă. Lumina îl umple, apoi, din plin și nu lasă nici un colțisor de umbră. Rezolvarea fericită a problemelor ce s-au pus pictorului, face din decorul proscomidiei, unul din cele mai frumoase mici ansambluri ale monumentului. Pe boltă vedem portretele lui Ioachim și al Anei, părinții Fecioarei Maria. Proscomidia amintește Nașterea Domnului, în primul rînd și întruparea lui din Fecioara Maria. Din punct de vedere iconografic, portretele părinților Mariei sînt la locul lor, și așa a hotărît și tradiția. Pictural, medalioanele lor fixează, în boltă, minunatul veșmînt al pereților, și-i asigură stabilitatea. La mieznoapte acesta înfățișează jertfa lui Avraam la partea superioară, și spălarea picioarelor la partea inferioară. La apus, vedenia lui Petre din Alexandria apare deasupra Cinei celei de taină. La răsărit, artistul a zugrăvit ilustrația troparului, «In mormînt cu trupul, în iad cu sufletul, în rai cu tilharul...». Jertfa lui Abraam este o «figură» a jertfei Mîntuitorului; spălarea picioarelor precedă Patimile. Vedenia lui Petre din Alexandria se leagă de Dumnezeirea Mîntuitorului și, într-un chip destul de apropiat, și de jertfa lui pe cruce. Pe aceasta din urmă o precede Cina cea de taină. Mîntuitorul apare în picioare, în centrul mesei de formă și modă antică. El arată pe cel ce îl va vinde. În scena troparului, Mîntuitorul învelit în bențile cu care i s-a înfășurat trupul, stă culcat în sarcofag: două personaje stau în picioare, lîngă acesta, și țin în mîini rotuli fără inscripții. Gradația figurilor concepute în chip monumental, armonizarea mișcărilor și, îndeosebi, admirabila cumpănire a tonurilor, luminoase

toate, însă «hierarhizate» ca intensitate și strălucire, realizează în decorul proscomidiei un ritm dintre cele mai fericite: ochiul coboară din boltă, cercetează scenă cu scenă și figură cu figură, cu o încetineală perfect indicată, care îl oprește vreme necesară, de fiecare dată, în toate scenele și pentru toate figurile. Cadența acestui drum al ochilor, care este și al spiritului, odihnește, deșteaptă și dăruiește privitorului atent mulțumirea unui scoboriș de pe înălțimi la praveștiți cu orizont larg și lumini mingie-toare.

Pereții diaconicon-ului (veșmintăriei), sînt decorați cu Înțelepciunea lui Solomon, turnul lui Hermas și rugul lui Moisi. Aceasta pe un perete, la miazăzi. La apus, vedem pe cei trei îngeri, oaspeți ai lui Abraam la Mamvri și portretele sfinților diaconi Prohor și Ioan. La răsărit, înșfîșit, Moisi atinge stîncă cu varga de aramă și apa țîșnește, și trecerea mării Roșii în exodul din Egipt. Portrete de prooroci și ornamente bogat inspirate ori copiate din manuscrise vechi îmbogățesc decorul și pun în lumină calitățile sculpturale ale figurilor.

Indicarea simplă a subiectelor deșteaptă în chip firesc dorul de a ști al fiecăruia dintre noi. Vedenia lui Petre din Alexandria, înțelepciunea lui Solomon, turnul lui Hermas, rugul lui Moisi, îngerii Sfintei Treimi la Mamvri, etc., apar numai, prin titlul lor, ca lucruri în genere știute. Arta cu care pictorul le-a înfățișat pe pereți, farmecul culorilor, plasticitatea figurilor, mișcarea personajelor și expresia lor, arhitecturile și peisajul, fixează privirile și agită spiritul privitorului, deșteptînd o curiozitate care trebuie satisfăcută. Lămuririle unui cunoscător, cercetarea cărților sfinte, de atîtea ori studii adîncite se impun și apar ca necesare. În acest chip se vedește importanța unei picturi bisericești cu «cuprins», cu fond lămuritor al liturghiilor, Evangheliei și scrierilor Sfinților Părinți. Și aceasta primează, așa cum am încercat să lămurim în studii anterioare.

Absida laterală de miazăzi a naosului nu cuprinde lucruri dintre cele mai fericit realizate. Un singur pictor nu poate în chip firesc să păstreze în cursul unui decor atît de bogat și a unei munci destinate să zugrăvească suprafețe întinse, energia, concentrarea și dispoziția necesară pentru a fi pretutindeni egal. Cînd lucrul acesta se întilnește, în monumete de seamă ale răsăritului, pentru a vorbi numai de lumea noastră, și anume în basilici în care au trebuit decorate suprafețe foarte mari, cum este cazul Protaton-ului de la Caries, în poarta Athosului, ori în acela al celebrele monumente bizantino-rusești din Novgorod, Kiev, Pscov și aiurea, ori al strălucitelor decoruri bizantino-sîrbești de la Neres, Decani, Milesevo, Ravanica, etc., pentru a nu cita decît aceste exemple, trebuie neapărat să admitem existența unor echipe de artiști, adevărate echipe de atelier formate în decursul unui număr de ani, sub conducerea unuia ori mai multor meșteri; artiști avînd aceeași formație și același spirit, înzestrați cu experiență bogată fiindcă lucrau mult, capabili deci de a lucra în același sens, cu intensitate egală, cu privire foarte asemenea aceleia a meșterului conducător și a lor între ei.

Pictorul Pană a lucrat la Ploești singur. Era el însuși la cel de al doilea sau al treilea monument pe care trebuia să-l decoreze. Ajutoarele lui se recunosc de îndată în lucrul de pe pereți, după dungile îngroșate de culoare și lipsite de armonie ale unor părți din decor, după stîlcirea numelor sfinților mucenici pe care le citeau greu și le scriau încă mai greu, și după aspectul pămîntiu al tonurilor. Pană nu putea fi peste tot,

și Pană oboșea. Nașterea Domnului din bolta absidei este inspirată din exemple care pornesc de la ideea dumnezeirii lui Iisus; Fecioara Maria și Iosif, în genunchi în fața ieslei, care aci se asemănă unui altar, «adoră» pe Mântuitor, se închină lui Iisus Dumnezeu. Spațiul sărăcăcios luminat și puțin împodobit, ne lasă o impresie de răceală și sărăcie. Intre figurile zugrăvite nu se simte legătura pe care o face culoarea, și nu se simte nici legătura dintre ele și mediu. Inchinarea magilor, Botezul lui Iisus, rugăciunea de pe muntele Măslinilor și portrete de sfinți militari, alături de Sfinții Impărați Constantin și Elena, completează podoaba pereților. În absida laterală de la miazănoapte, coborîrea la iad împodobește bolta. Scene din patimi și portrete de sfinți militari și doctori apar în zone suprapuse. Pe arcul cel mare de la apus, în boltă, la un loc și într-o lumină unde ochiul distinge greu lucrurile, a fost zugrăvită Adormirea Maicii Domnului.

Două unghere de întuneric, greu de luminat, create pentru nevoile arhitectonice ale monumentului între absida principală și absidele laterale, la miazănoapte și la miazăzi, au chinuit mult pe artiști. Pictura lui trebuia să facă ea lumină aci. Suprafețele erau mari și necesitau multe scene și portrete. Pană a ținut, în al doilea rînd, să completeze un program din care n-a vrut să omită nimic. La miazănoapte, bolta poartă portretul Mântuitorului; pe pereți, la răsărit, miazănoapte și apus, se văd opt scene evanghelice, chemarea apostolilor, evangheliile ale învierii, și opt portrete de sfinți în picioare. La miazăzi, Iisus Hristos în veșmînt episcopal, evangheliile ale învierii (pentru a completa seria de unsprezece), și alte opt portrete de sfinți în picioare, printre care sfinții Constantin și Elena deoparte și de alta a crucii, formează decorul. Distingem pe Antonie cel Mare, pe sfîntul episcop Modest și sfîntul episcop Ioan cel milostiv, care poartă o inscripție greșită, fiindcă este numit Ion cel nou.

Turnul pronaosului înfățișează o admirabilă reușită picturală. În boltă, apare Fecioara Maria orantă și înveșmîntată în tunică albastră și maphorion roșu modelat cu dungi de aur. Pe pieptul ei este zugrăvit Iisus care poartă o mantie albastră. Bustul Maicii Domnului este cuprins într-un medalion înstelat și așternut cu aur. El plutește pe un fond albastru și este înconjurat de serafimi purtători de ripide. Cilindrul turnului este împodobit cu figuri în picioare de sfinți melozi, iar la bază se văd scene din viața Fecioarei Maria. În pendentivi, pictorul a zugrăvit pe sfinții episcopi Grigorie (nu se precizează dacă e sfîntul Grigorie de la Nyssa ori sfîntul Grigore din Nazianz), și Atanasie, și pe sfinții Damaschin și Efreim Sirul. Deasupra galeriilor, pe bolțile laterale apar cele șapte sinoade ecumenice. Pe bolțile inferioare, dedesubtul galeriilor, sînt înfățișate minuni ale Mântuitorului: învierea lui Lazăr, nunta din Cana, învierea fiicei lui Iair, vindecarea orbului din naștere, etc. Pe zona inferioară a pereților sînt rînduite portretele de sfinți și sfinte mucenice în picioare, precum și ilustrații din Vechiul Testament, un psalm și cânta lui David. Tinda deschisă de la intrare este împodobită cu judecata din urmă, bogat ilustrată și cuprinzînd și scena învierii morților. Tot aci, apar și scene din Geneză, înălțarea Sfintei Cruci, portretele sfinților împărați Constantin și Elena și sfîntul Stelian. Tonurile luminoase și intense, folosite de pictor, se încadrează în lumina puternică în care este muiată această parie a monumentului, și petele de culoare par rupte din lumina zilei.

Neocolind juste observații privitoare la scene mai puțin reușite, acolo unde peretele pare acoperit cu o pânză colorată, am insistat asupra frumuseții și valorii artistice a decorului din absida principală. Figurile sînt aci statuare, proporționale cu liniile edificiului și elegante. Compozițiile nu formează, în al doilea rînd, tablouri izolate ce se leagă unul de altul și ca înțeles, și ca linie și ca tonalitate. Interesul deșteptat în spiritul privitorului de valoarea artistică a realizărilor picturale, creează o puternică curiozitate de înalt ordin care nu poate fi mulțumită decît prin cunoașterea textelor care au servit drept izvoare și prin pătrunderea înțelesului lor adînc. Portretele de sfinți, apoi ale Mîntuitorului, Fecioarei Maria și episcopilor, sînt nu numai reușite artistice ci și interesante prin istoricitatea lor, devreme ce pictorul s-a folosit de portrete din veacurile VIII pînă la XII, XIII, luate din manuscrise bizantine medievale, și uneori din cea mai veche epocă. Cupola pronaosului, în al doilea rînd, cu toată greșala de detaliu pe care am însemnat-o mai sus, dăruiește monumentului o lumină transfigurată și, prin aceasta, un ritm și o solemnitate de înn, care impresionează în chip temeinic spiritul privitorului. Decorul din turnul pronaosului este înșfîrșit la înălțimea celui din absida principală. El apare asemenea unei execuții muzicale, un axion care răsună din înălțime. Numărul mare de scene și figuri alcătuiesc, în ultimă analiză o mică enciclopedie religioasă de esență și spirit ortodox care deșteaptă interes, va fi citată cu vremea de credincioși din ce în ce mai numeroși și va fi înțeleasă. Cu această însușire de ordin fundamental, alăturată de aceia a calităților monumentale ale decorului, pictura din biserica Sfinții Impărați, inegală, cu incorecții de ordin secundar de altfel, rămîne una din cele mai de seamă realizări de pictură bisericească ale vremii din urmă. Strădania preotului paroh, și munca inspirată a pictorului decorator vor fi luminate de vreme, și puse din ce în ce mai limpede și mai just în adevărata lor valoare.

Astăzi, atmosfera generală a bisericii este mai degrabă rece din pricina ferestrelor ei închise de geamuri albe și colorate care revarsă o lumină searbădă și brutală, dușmană zugrăvelilor de pe pereți. Tîmpla nu este aceia care trebuie, vorbim din punct de vedere artistic, mobilierul mai nepotrivit încă. Un ansamblu pictural trăiește prin sine, dar el este pus în valoare pentru ochii și spiritul nostru de lumină, care singură îl învie. Lumina îi dă glas, ea cîntă. Liniile mobilierului și culoarea tîmplei, iconostaselor mici, analoagelor, stranelor și meselor, formează la rîndul lor un al doilea factor care poate exalta ritmul cîntării ori micșora sau nimici. Candelabrele, candelile și sfeșnicele înfățișează un al treilea factor. El lucrează prin formele acestora și prin tonalitatea lor generală. În ori ce caz acțiunea lor puternică nu rămîne niciodată fără efect. Podeaua înșfîrșit contribuie în proporții și într-un grad nebănuit la răceala atmosferei, la răcirea luminii și indispoziția pe care o crează în suflete. În monumentele renumite ale lumii, arhitecții au cuprins mozaicuri pavimentare, armonizări de linii, ornamente, figuri și culori care alcătuiesc un fel de acompaniament al cîntecului bolților și pereților. În atîtea alte monumente întervin covoarele în tonalități potrivite care dau căldură atmosferei, încălzesc pereții și dispun sufletul spre contemplație. Acestea cer însă mijloace mari, vreme și îndreptare luminate. Vremea le poate aduce pe toate.

Biserica Ghencii din capitală este împodobită cu un decor datorat pictorului Gheorghe Popescu și executat în ultimii zece ani. Calitățile lui

excepționale asociate cu monumetalitatea bisericii îl așează printre operele de seamă și demne de interes excepțional. În funcție de alte date arhitectonice și legat de iconografia tradițională a erminiilor, veșmîntul pictural din biserica Ghencii se așează pe alt plan și în relație cu aceste date trebuie să și fie analizat. Pictorul decorator a avut un ajutor prețios în Nuni Dona. Pentru învingerea dificultăților ce prezintă o pictură murală de mare întindere și în condiții pe care le vom preciza, i-a lipsit și lui Gheorghe Popescu echipa formată din zugravi cu experiență și unitară ca spirit. S-a luptat și el cu multe greutăți și lucrul a suferit încetineli, întreruperi și grabă. Lucrarea este însă în totul deosebit de meritorie.

I. D. ȘTEFĂNESCU

PROFESORUL DE ROMINEASCĂ AL LUI COȘBUC

Cu prilejul a 90 de ani de la nașterea lui George Coșbuc.

Cine ar putea bănuși că profesorul de limba romină al lui Coșbuc, a fost un preot, și încă un preot ortodox: «Badea Grigore», cum îi zicea însuși Coșbuc, sau pe numele lui întreg Preotul Grigore Pletosu.

L-am cunoscut pe Părintele Grigore, slujind în bisericuța lui fără turle, de la marginea orașului Bistrița Năsăud, lângă Promenadă și în apropiere de Podul Budacului, adăpostită într-o casă veche, acoperită cu șindrilă, de factură țărănească, — parecă ar fi rămas acolo de pe la începuturile orașului, — cu galerie și stâlpi de lemn.

Bisericuța era mică — mai mult lungă, decît înaltă — cu tavanul povîrnit; încît, dacă întindeai mîna îl ajungeai; în schimb, luminoasă și curată.

Părintele Grigore era un bătrînel simpatic, viscolit de-a binele; pletos și la nume, dar și la chip.

Nici prin minte nu-mi trecea, ca în preotul acesta atît de simplu și modest să se ascundă o astfel de comoară de om.

Mi s-a descoperit atunci, în toată țînuta lui sufletească, ca și în sărăcia bisericuței lui, soarta ortodoxiei noastre, din Ardealul de altădată.

Preotul și biserica a luptat și a suferit împreună cu poporul iobăgit, împărțîșind cu el, sărăcia din blid și umilința din suman, așteptînd înerezător zilele învierii.

Vorbirea cu el mi-a amintit de acel «Unio trium nationum», de la masa cărora trebuia să lipsească neapărat, numai neamul băștinaș!

Cine ar fi putut îndruma pe elevul Coșbuc Gheorghe în literatura pe care a produs-o mai tîrziu, decît un astfel de profesor, care nu numai că preda la catedra lui de rominească de la Liceul Grăniceresc din Năsăud, dar, mai ales, oficia liturghia vieții acestui neam trudit, plină de răstigniri și învieri, în muceniceasca lui frămîntare, din sufletul căruia izbucneau, din cînd în cînd, nebănuitele lui arderi.

De-abia mai târziu am înțeles cât eram de nevirstnic, atunci când l-am cunoscut ca să fi putut reține toate câte mi-a destăinuit cu atîta amabilitate dînsul, zîmbind fericit, — că atît de mult se poate trăi spre bătrînețe, cu amintirile tinereții!...

Bătrînul profesor de odinioară mi-a descris pe fostul său elev ca pe un elev dintre cei mai buni și de omenie, nu numai foarte talentat, dar și foarte stăruitor la învățătură, sîrguindu-se «întru a-și însuși — cum se exprimă dînsul — ceea ce literații și scriitorii noștri de pe vremuri au produs; dar și de a aprofunda și produsele poetice al literaturilor străine».

Mi-a vorbit apoi, despre înființarea societății de lectură: «Virtus Romana Rediviva». Pe tot timpul școlarității la Năsăud, Coșbuc a fost cel mai activ membru al ei; iar în anul 1882-83 a fost vicepreședinte al acestei societăți.

Coșbuc era un elev de o rară sinceritate și colegialitate, și cum era coborît dintr-o familie de preoți respectabilă, a știut să cultive, ca o raritate, mai mult decît alți colegi ai săi, sentimentul respectului față de superiorii și educatorii săi, și după ce s-a despărțit de ei.

Și bătrînelul profesor scoate dintr-un sertar o scrisorică inedită — pe care cred că nu o are nici Academia R. P. R. — o invitație cu totul originală. Era după 1910, cînd «Profesorul» se mutase la Bistrița ca protopop. George Coșbuc se întorsese și el din Regat, și aflîndu-se în Bistrița, la un restaurant, împreună cu alți doi colegi ai săi, cu același nume de botez: Gheorghe Linul, avocat, doctor în drept și George Matheiu, tipograf, văzînd pe sub ferestre, în stradă, pe profesorul lor trecînd spre casă, Coșbuc zice celorlalți: «Noi trebuie să invităm pe Badea Grigore ca să vină între noi!»... Nu ajunsese încă acasă protopopul, și primește o carte de vizită semnată «George Coșbuc, Membru Corespondent al Academiei Romine», cu următoarea invitație în versuri, semnată și de Gheorghe Linul:

«Noi rugăm pe Protopopul
Să-și pue degrabă clopul
Și să vie printre noi,
Să petrecem ca vecinii.
Noi suntem la Paulini,
La vin vechiu și chelneri noi.

Coșbuc și Linul.

Bătrînul îmi arată și o fotografie, cu masa unde a găsit pe cei trei elevi ai săi, cu semnăturile lor originale, puse sub următoarea însemnare: «Cei trei George, foști conșcolari, la o reuniune după 25 de ani».

Aici «Profesorul» s-a văzut obligat să-mi dea o explicație suplimentară: «La 1890 Coșbuc a trecut... în țară» (România de atunci), dar nu s-a putut reîntoarce acasă multă vreme, din cauza vitregiei unor împrejurări politice. După voia primită de a putea să se reîntoarcă și el și alții, cînd venea pe la Năsăud, căuta cît mai des să se întâlnească cu profesorul de limba romînă, pentru că acesta la clasificarea ultimului an, atrăsese atenția publică asupra activității lui și-i profetise un viitor strălucit, ca poet al neamului.

Profeția aceasta — a încheiat Părintele Grigorie — s-a împlinit sub ochii noștri, deoarece Coșbuc a pătruns în conștiința săteanului și acolo a descoperit cele mai fine și mărețe elemente: sentimentul religiozității

și al iubirii de viață, care nu numai că nu este de disprețuit, ci din contră trebuie trăită în mod cuviincios prin muncă și după destinația dată de Dumnezeu. A mai desprins din conștiința și viața sufletească a poporului și sentimentul iubirii de limbă, de țară și pământ, și sentimentul iubirii de neam».

Bătrînul profesor mi-a mai amintit și de alți conșcolari și prieteni ai lui Coșbuc din copilărie, care au ajuns oameni de frunte în treburile țării: Miron Cristea de la Toplița, fostul Patriarh al României, Nicolae Bălan, năsăudean de origină, Mitropolit al Ardealului, Dr. Dionisie Longinu, Solomon Halița, George Curtean, Protopop Ion Dologa, Preoții Zaharia Bulbuc și Grigorie Ciunterei, Dr. Leon Scridon, Macedon Linul și Emil Domide, fost Director al Liceului «Alexandru Odobescu».

Și atâtea amintiri se depănau pe șartul povestirii, bătrînului profesor, despre edificiul Liceului Grâniceresc de la Năsăud, — cea mai frumoasă clădire din câte au români din Ardeal și mai ales despre viața petrecută în anii de luptă ai acestei școli.

De la dînsul am aflat că tatăl lui Coșbuc, preotul Sebastian Coșbuc, avea în bibliotecă, în original «Cronica lui Șincai»; că Șincai și Liviu Rebreanu au învățat la Liceul Săsesc din Bistrița; că Andrei Mureșeanu, bistrițean, a fost teolog; iar Mitropolitul Gavril Bănulescu-Bodoni era din Galații Bistriței și Veronica Micle — muza lui Eminescu — a fost tot năsăudeancă.

La evocarea acestor nume vrednice de amintire, chipul pletos și viscolit al bătrînului povestitor căpăta o luminozitate harică, și cu un gest cu care lepăda parcă o grea povară de pe umeri, s-a urnit cu aieveie din jilțul său și a mers ca să-mi arate catedrala ortodoxă, care se înalța neterminată, ca un strigăt al chipului către cer.

Acesta a fost visul lui hrănit o viață întreagă, cu nădejdi de împlinire, că «biserica trebuie să fie înaltă — cum zicea dînsul atunci — să aibă loc unde să răsunе cîntările și să se audă întreagă lauda lui Dumnezeu!»!...

Așa se făcuse dintr-o țărișoară mică, o țară mare, — prin muncă, prin lupte și prin rugăciuni!...

Dar, după cum Coșbuc, elevul său, nu a trăit să-și vadă visul împlinit, — Catedrala Neamului — tot așa și bătrînul lui profesor nu a trăit să-și vadă visul cu ochii.

Însă, icoana lucrului visat «la cel dintîi chip se suie». Și, «unde pune omul mîna, pune și Dumnezeu mila!». Amîndoi au închis ochii aici, ca să-i deschidă dincolo, într-o catedrală nefăcută de mîna, pe care vrednicia lor de pe pământ, le-o pregătise de mult, în cer!...

...«**Lucruri pe care ochiul nu le-a văzut, urechea nu le-a auzit, și la inima omului nu s-au suit; așa sînt cele pe care Dumnezeu le pregătește celor ce îl iubesc**»!...

Se bucură amîndoi acolo de ceea ce nu au putut vedea aici, — visul nostru al tuturor —, cu multă, nespus de multă dragoste de țară, din care ei cu sufletul, nu s-au mai mutat niciodată.

*Preot LAUDATU VASILESCU
Biserica „Bani”-Buzău*

SPECIFICUL ORTODOXIEI IN COMPARAȚIE CU CELELALTE CONFESIUNI ȘI CULTE CREȘTINE

Marele Apostol al Neamurilor, Pavel, fiind incunoscintat că credincioșii din Corint se imprtiser in mai multe cete și c, in loc să caute să traducă in viața lor de toate zilele adevărurile morale creștine, care le fuseseră propovăduite prin viu grai, incepuser, dimpotrivă, să se certe intre ei pentru intietate — aș cum făceau in lumea pgin adeptii diferitelor școale filozofice —, unui socotindu-se ucenicu ai lui Pavel, alții ai lui Apollo, alții ai lui Chifa, iar alții ai lui Hristos, intr-o pornire de revoltă sfint îi muștra, scriindu-le: «Au doar s-a imprtit Hristos? Au Pavel s-a răstignit pentru voi? sau v-ați botezat in numele lui Pavel?» (I Corint. 1, 13).

Cuvintele acestea ale marelui Apostol rmn valabile pentru toate veacurile, iar revolta lui sfint este imprtșit deopotrivă, de oricine caută, in mod cinstit, să aducă o judecată de valoare asupra tristului aspect pe care il infățișează mulțimea confesiunilor și cultelor creștine, pe harta vieții religioase a omenirii, in ziua de azi. Hristos este unul singur și nedesprtit. Adevărul acesta este recunoscut unanim de toți aceia care se imprtșesc in vreun fel din invțtura Lui. Cum se explică atunci existența atitor confesii și culte creștine in omenire? Există, oare, un criteriu obiectiv după care să putem aprecia adevărul și care să ne ajute să găsim in mulțimea de confesii și culte creștine actuale pe aceea, sau pe acela care infățișează forma prin excelența autentică a creștinismului?

Dacă Hristos este unul singur și nedesprtit, atunci și totalitatea celor ce cred cu adevărat in El, ar trebui să fie una singură și nedesprtit. Sfintul Apostol Pavel numește pe credincioșii «Trupul lui Hristos și membre in parte» (I Corint. 12, 27), iar calitatea de membru al Trupului lui Hristos o păstrează credinciosul ori unde s-ar afla pe suprafața pmntului. Cu o singură condiție, inș: ca el să facă parte din Biserică, deoarece Biserica se identifică cu Trupul lui Hristos, iar «Hristos este Cap al Bisericii» (Efes. 5, 23). Numai in Biserica își trăiește credinciosul adevărata sa viață; numai in Biserica alcătuiesc credincioșii «templu sfint in Domnul» și «lăcaș al lui Dumnezeu in Duhul» (Efes. 2, 21-22); numai in Biserica ajung toți «la unirea credinței și a cunoștinței Fiului lui Dumnezeu in bărbat desăvirșit, la măsura staturii depline a lui Hristos» (Efes. 4, 13).

Ajungerea «la măsura staturii depline a lui Hristos» reprezintă toată esența creștinismului. In fața acestei formule, pe cât de lapidare, pe att de cuprinzătoare, a Sfintului Apostol Pavel, orice altă teorie cade, orice altă strădanie de a expune in chip pretențios esența creștinismului, pălește. Creștinismul nu urmărește altceva dect să transforme pe oameni din fii ai veacului acestuia in fii ai lui Dumnezeu, iar această operă de pedagogie umană este ușurt nespun de mult de modelul vieții pămîntești a Domnului și Mintiutorului nostru Iisus Hristos, care constituie nu numai cel mai nlțtor și mai sublim exemplu, ci totodată și exemplul care omenește este cu putință de realizat de fiecare individ in parte, un exemplu care antrenează și infcreaz pe oricine se apropie cu dor sincer de el. De altfel inșuși Mintiutorul Hristos ne indeamnă să-I urmăm exemplul și ne arată că acest lucru este cu putință, atunci când zice: «Invțați de la Mine, că sînt blnd și smerit cu inima și veți afla odihnă sufletelor voastre» (Matei 11, 29).

Nu este inș confesiune și nu este cult creștin care să nu pretindă despre sine că este singura Biserica adevărată și că reprezintă, ca atare, forma cea mai autentică a invțturii Mintiutorului Iisus Hristos, punind la dispoziție oamenilor unica posibilitate de mintuire. Faptul acesta este deosebit de ingrijortor și merită o atenție deosebită. Adevărul este unul singur, după cum și Hristos este unul singur. In consecință, adevărul nu se poate găsi in toate cultele și confesiunile creștine in forma lui autentică. Părți din acest adevăr se pot găsi: intr-unele confesii și culte mai multe, intr-altele mai puține. Dar nici o operă eclectică nu ne-ar putea pune in fața întregului adevăr creștin, dacă ar urma să-l scoatem in evidență din mărturisirile de credință ale diferitelor confesii și culte. Adevărul creștin nu se poate găsi in forma lui autentică și curată decât acolo unde s-a rămas cu grijă și cu sfințenie pe linia de plutire a Bisericii creștine de la inceput și unde nici curiozitatea omenească și nici ambiția deșartă nu a îndepărtat corabia spiritului omenes de la curentul puternic al vieții creștine de la inceput, indrumnd-o spr limanurile interpretărilor subiective și ale intereselor mărunte omenești.

Acest adevăr se poate găsi numai în Biserica creștină Ortodoxă, singura din lume care s-a păstrat, cu o consecvență vrednică de admirat, pe linia de plutare a credinței creștine nefalsificate dintru început.

Pentru noi, ortodocșii, afirmațiunea aceasta nu mai are nevoie a fi dovedită. Noi credem în mărturisim sus și tare că credința noastră este singura credință creștină adevărată, că ea singură reprezintă voia cea sfântă și nefalsificată a Domnului, în forma ei cea mai strălucitoare, că ea singură ne dă vestea cea bună a mântuirii și că numai ea ne ajută cu adevărat să călcăm în picioare păcatul și să devenim fii și moștenitori ai lui Dumnezeu și împreună-moștenitori cu Hristos, în împărăția cerurilor. Pentru cei din afară, însă, sintem datorii să dovedim acest lucru, și-l vom dovedi, scoțind în relief specificul Ortodoxiei în comparație cu celelalte confesiuni și culte creștine.

În «Expunerea exactă a Credinței Ortodoxe», Sf. Ioan Damaschin definește Ortodoxia ca «iconomia divină de a se realiza în lume viața și activitatea Mîntuitorului Hristos» (vezi revista «Ortodoxia», an. IV, nr. 2, pag. 163). După această definiție Ortodoxia se identifică cu însăși esența creștinismului. Și nici nu ar fi cu putință într-alt fel, deoarece Ortodoxia reprezintă singura linie adevărată a creștinismului, unicul dreptar după care se poate conduce cineva în cunoașterea și punerea în aplicare a învățăturilor Domnului și Mîntuitorului nostru Iisus Hristos.

S-au mai dat și alte definiții Ortodoxiei. Menționăm aici numai două dintre ele: a) definiția etimologică, după care ortodoxie înseamnă «credință dreaptă» și care, dacă are calitatea că ne dă o idee despre conținutul noțiunii, are defectul că este prea largă, deoarece se poate vorbi tot atît de bine despre un creștinism ortodox, ca și despre un «mozaism ortodox», despre un «protestantism ortodox», etc., această definiție aplicîndu-se oricărei învățături care pretinde că reprezintă aspectul autentic al unei doctrine; b) definiția filozofică, după care ortodoxia înseamnă un stil de viață. Această definiție este mult mai satisfăcătoare, cu condiția ca să nu se afirme că stilul acesta de viață este specific numai anumitor popoare, sau că este un stil de viață retrogradă, așa cum se străduiesc unii să demonstreze.

Da, Ortodoxia este un stil de viață. Dar nu de orice fel de viață, ci de «viață în Hristos». Și, pentru că Mîntuitorul Iisus Hristos nu a venit în lume numai pentru unii, ci pentru toți, Ortodoxia este viața în Hristos nu numai a unora, ci a tuturor celor ce voiesc cu adevărat să urmeze Domnului și Mîntuitorului nostru Iisus Hristos. Dar viața aceasta pe care o reprezintă Ortodoxia nu se trăiește de indivizi după propria lor înțelegere și nici după înclinările și după voința lor proprie, ci se trăiește sub directa îndrumare și supraveghere a autorității bisericești, instituită de Domnul pentru propovăduirea învățăturilor Sale în lume și pentru sfințirea vieții tuturor celor ce aveau să vină, de-a-lungul veacurilor, de la necredință la credință, de la întuneric la lumină și de la învățăturile omenești la învățătura Sa.

Ortodoxia este viața în Hristos a credincioșilor Bisericii Ortodoxe, care se desfășoară una și aceeași, neîntreruptă, din vremea trăirii pe pămînt a Domnului și pînă astăzi, care leagă trecutul cu prezentul în chip indestructibil, proiectîndu-le pe amîndouă în viitor, pînă la sfîrșitul veacurilor, care leagă pe credincioșii de pe pămînt cu cei ce s-au prîstăvit din viață întru miros de bună sfințenie și care se găsesc în ceruri, care leagă pe toți cu Domnul și Mîntuitorul Iisus Hristos într-un tot tainic, de o grandoare și de o trăinicie de nedescris.

Planul acesta vertical pe care se desfășoară viața în Hristos, în Biserica Ortodoxă, scoate în evidență una dintre trăsăturile cele mai caracteristice ale Ortodoxiei: atașamentul ei față de trecut și păzirea cu cea mai mare sfințenie a patrimoniului de învățatură și de sfințenie, primit de la însuși Domnul și Mîntuitorul nostru Iisus Hristos. Nu este vorba de o închistare în trecut. Nu este vorba nici de o incapacitate inerentă de dezvoltare și de evoluție, așa cum a fost în protestantism, ci este vorba de un respect infinit față de tezaurul de învățatură primit de la Domnul prin Sfinții Apostoli și de grija ca nimic altceva să nu adauge la el.

Biserica creștină a propovăduit oamenilor învățătura Mîntuitorului Hristos în forma ei sublim de simplă, așa cum a primit-o de pe buzele dumnezeescului Învățător. Biserica Ortodoxă se găsește și astăzi pe aceeași linie de simplitate sublimă în propovăduirea acestei învățături. Credința oamenilor a fost poarta care a deschis sufletele lor și a făcut ca învățătura creștină să rodească în aceste suflete viață duhovnicească abundentă. Ea nu a arătat nici o dispoziție de a-și înjgheba un sistem de doctrină ca acela al școalelor filozofice din antichitate. Numai atunci cînd împrejurările externe au cerut și cînd penetrațiuni străine de Duhul lui Hristos

au pus în primejdie adevărul învățaturii creștine, Biserica a știut, prin ierarhii ei, să ridice discutarea învățăturilor ei, pe culmile cele mai înalte ale filozofiei și să treacă învățătura ei în formule scurte și precise, cu neputință de a mai fi interpretat greșit în viitor. Pentru aceasta marii Părinți ai Bisericii în discutarea adevărilor adinci ale învățaturii creștine au scos întotdeauna dovezele lor din însăși rațiunea adevărului. Ei nu au pus niciodată înaintea adversarilor învățaturii creștine, ca niște oameni neinteligenti, din lipsă de argumente, pretențiunea unei credințe care nu poate fi dovedită și nici nu s-au străduit să acopere cu mărturiile unor povești vechi lipsa de temeinicie a convingerilor lor, ci au căutat să facă posibilă înțelegerea pînă la evidentă a celor discutate, folosindu-se de corectitudine în discuție și de rectitudine în întrebuițarea noțiunilor (Sf. Grigore al Nisei, Scri-soarea 26-a către monahul Evagrie).

Așa se face că astăzi, după aproape două milenii, învățătura Bisericii creștine Ortodoxe este aidoma cu cea de pe vremea Mîntuitorului și a Sfinților Apostoli, că în patrimoniul doctrinal al Bisericii nu a intervenit nici o modificare, că ea nu și-a făurit dogme noi, că ea nu a cunoscut desarte ambiții omenești de suprație și de cuceriri pămîntești, că ea a crezut, s-a rugat și a nădărdit întotdeauna laolaltă cu credincioșii săi, s-a interesat în de-aproape de nevoile lor duhovnicești și trupesti, a făcut cauză comună cu ei ori de cîte ori a fost vorba de adevăr și de dreptate și a constituit adevărata ambianță în care s-a desfășurat viața lor duhovnicească și materială în lumea de față, considerată ca un prîdvor al vieții de veci. Intre clerul Bisericii Ortodoxe și simplii credincioși nu a fost niciodată deosebire atît de mare, încît să constituie un perete despărțitor de castă, dar nici apropierea nu a fost pînă la identificare, în așa măsură, încît preoția să fie considerată o simplă funcțiune. Ia fel cu toate celelalte funcțiuni. Preotul a fost și a rămas întotdeauna părintele sufletesc al credincioșilor, îndrumătorul lor pe calea mîntuirii, propovăduitorul blînd al cuvîntului lui Dumnezeu și sfințitorul plin de har al tuturor momentelor mai însemnate din viața credincioșilor. A fost gospodar Ia fel cu credincioșii săi, a fost muncitor Ia fel cu ei, a fost țaran Ia fel cu ei, dar a fost în același timp ceva mai mult, căci a fost urmașul învățăcelor Domnului în mijlocul credincioșilor, bărbatul împodobit cu har și investit cu misiune, legătura continuă și vie, puternică și indisolubilă dintre credincioși și Dumnezeu, trăsătura de unire între viața lor de aici de pe pămînt și nesfîrșita viață din împărăția cerurilor.

Acesta este titlul de glorie al Ortodoxiei și aceasta motivează poziția unică a Bisericii Ortodoxe în lume, ca Biserică singură și adevărată a Domnului și Mîntuitorului nostru Iisus Hristos.

Intr-adevăr, Ortodoxia nu cunoaște altă autoritate supremă în Biserică în afară de Domnul Hristos, Intemeietorul și Capul nevăzut al Bisericii, Preoții și ierarhii Bisericii, ca unii ce dețin puterea harică, sfințitoare și învățătoare, pe calea succesiunii, de Ia Domnul, reprezintă fiecare pe Mîntuitorul Hristos, acolo unde se găsește, în cadrul comunității credincioșilor în fruntea căreia este pus. Nici unul nu reprezintă, însă, pe Mîntuitorul Hristos în calitate de vicar al Său pe pămînt, așa cum socotește despre sine Pontiful de Ia Roma și așa cum învață romano-catolicismul. Învățătura pe care Ortodoxia o detestă ca pe ceva cu totul potrivnic spiritului adevărat al Bisericii creștine. Pe de altă parte Ortodoxia scoate în evidență eroarea fundamentală în care se găsesc confesiunile protestante, ca și cultele neoprotestante, care tăgăduiesc preoția harică, primită prin succesiune, și care își inchipuie că fiecare credincios este ipso facto și preot, dotat cu o putere învățătoarească, interpretînd în chip cu totul greșit cuvintele Sfîntului Apostol Pavel cu privire Ia «preoția universală», și respingînd ideea lucrării harice legată atît de strîns, după concepția ortodoxă, de preoție. Autoritatea cea mai înaltă în Ortodoxie o constituie sinodul ecumenic, adică adunarea laolaltă a tuturor ierarhilor Bisericii Ortodoxe, după cuvintele Mîntuitorului Hristos: «Unde sînt doi sau trei adunați în numele Meu, acolo voi fi și Eu cu ei». Aceasta este autoritatea care, în primele veacuri ale creștinătății nedespărțite, a opus stavilă ereziei și a îmbrăcat în haină de formule clare și categorice adevărurile de credință care erau interpretate în chip greșit, restabilînd poziția lor clară și categorică. Papalitatea, însă, în tendința ei de suprație, cu totul străină duhului învățaturii Mîntuitorului Iisus Hristos, a căutat să se suprapună acestei autorități unice din Biserică, decretîndu-se de-asupra sinoadelor și învățînd că sinoadele, chiar și cele ecumenice, numai atunci au valabilitate, cînd hotărîrile lor sînt aprobate de papă.

Un alt caracter specific al Ortodoxiei îl constituie independența, adică autocefalia Bisericilor locale. Capul Bisericii fiind Mîntuitorul Hristos, iar autoritatea

cea mai înaltă în Ortodoxie fiind sinodul ecumenic, Bisericile locale sînt independente una față de cealaltă, conducindu-se în chip de sine stătător, singura legătură între ele constituind-o legătura dragostei în Hristos și atașamentul fiecăreia dintre ele de trecutul Bisericii creștine în genere. Este, am putea spune, o minune a istoriei, că în trecutul atît de zcuciumat al vieții Bisericilor Ortodoxe, ele nu au încetat nici măcar o clipă de a alcătui «una, sfîntă, sobornicească și apostolească Biserică» și că granițele teritoriale nu au fost în stare să înfrîngă legătura imaterială «în Duh» a Bisericii, care a rămas continuu una și aceeași. Supremația papală a transformat Biserica Romano-Catolică într-un imperiu care de-a lungul istoriei, nu odată a venit în conflict cu celelalte imperii laice, iar papalitatea militează continuu pe linie imperialistă, visînd cucerirea lumii întregi, mai puțin pentru Hristos și mai mult pentru gloria sfîntului scaun de la Roma. Doctrina aceasta a Bisericii Romano-Catolice, cunoscută sub numele de cezaro-papism, nu era nimic comun cu învățătura Mintuitorului Hristos. Dimpotrivă, ea este cauza, de-a lungul istoriei, a nenumărate intrigi politice, împilări și războaie, care nu au adus omenirii decît rău.

În ceea ce privește confesiunile protestante și cultele neoprotestante, observăm că din punctul acesta de vedere, unele se mențin la ideea independenței naționale și pe latură religioasă, altele însă calcă pe urmele pretențiilor romano-catolice, visează acapararea întregii omeniri la doctrina religioasă a lor, fiind în felul acesta niște culte cosmopolite. Dar chiar și acolo unde confesiunile protestante respectă ideea de naționalitate, între ele și Bisericile Ortodoxe naționale este o deosebire imensă, deoarece în protestantism confesiunile locale este cu neputință să nu primească o coloratură deosebită, iar aceasta desființează unitatea care ar trebui să se observe în totalitate.

Din punct de vedere doctrinal, specificul Ortodoxiei, după cum am văzut, este rămînerea la învățătura tradițională a Bisericii primelor veacuri, cînd Biserica creștină era una singură și nedespărțită în totalitatea ei. Scindîndu-se de tulpina puternică a trecutului, Biserica Romano-Catolică a început să decreteze dogme noi, menite să consolideze poziția de supraștație a papalității, iar protestantismul, desfășurîndu-se, în secolul al XVI-lea, din trupul Bisericii Romano-Catolice, a înlăturat nu numai adaosurile de mai tirziu la edificiul dogmatic al Bisericii, pe care le făcuse papalitatea, ci, a nimicit aproape în întregime acest edificiu dogmatic sub pretextul revenirii în forma primară a învățăturii creștine. Încăput pe tărîmul acesta, protestantismul nu a mai știut să facă deosebire între esențial și accesoriu, între ceea ce ține de ființa creștinismului și adaosurile ulterioare ale romano-catolicismului și a început să tăgăduiască multe dintre instituțiile autentice ale creștinismului primar, ajungînd, sub forma lui liberală cea mai înaintată, pînă la însăși tăgăduirea persoanei istorice însăși a Mintuitorului Hristos.

O altă trăsătură caracteristică a Ortodoxiei este aceea că în Biserica Ortodoxă nu credinciosul se găsește în slujba Bisericii, ci Biserica se găsește în slujba credincioșilor. Mintuitorul Hristos nu a venit în lume ca să I se slujească, ci ca să slujească și să-și pună sufletul Său pentru toți. El este imaginea Păstorului celui bun, care-și pune sufletul Său pentru oile Sale, iar urmașii Săi, preoții și ierarhii Bisericii, îndeplinindu-I cu sfîntenie testamentul iubirii Sale față de oameni, au fost în tot timpul în slujba credincioșilor lor, s-au interesat de mai binele și de progresul lor duhovnicesc și material, deoarece împutîmarea mizeriei de pe suprafața pămîntului și creșterea bunei stări materiale a credincioșilor se găsesc deopotrivă strîns legate și de ideea creștină, ele urmînd a fi un efect al propovăduirii cuvîntului lui Dumnezeu și al încetățenirii în lumea credincioșilor a spiritului evanghelic. De aceea în Ortodoxie, Biserica a fost întotdeauna de partea celor umili și împilați, le-a ridicat moralul și a luptat alături de ei, pentru transformarea vieții de sclavie în viață de libertate, încurajîndu-i în lupta lor pentru scuturarea jugului exploatării și pentru făurirea unei vieți mai bune și mai ferice. Biserica Ortodoxă, prin slujitorii ei, nu a căutat niciodată să frîneze avîntul credincioșilor săi după dreptatea socială și după eliberarea de sub jugul sclaviei, prin propovăduirea resemnării în suferință și prin mîngierea cu ideea bunurilor din viața viitoare, ci a fost întotdeauna alături de revendicările firești ale credincioșilor săi, pășind cu ei, încetul cu încetul, dar sigur și demn pe calea progresului social, bucurîndu-se de bucuriile lor și de succesele obținute și îndurerîndu-se de înfrîngerile suferite. Este destul să ne aruncăm o privire sumară peste trecutul nostru istoric, ca să ne convingem despre aceasta. Ce sînt oare alteva mucenicii și mărturisitorii romîni: mitropoliții Sava și Iorest, monahii Visarion și Sofronie,

pe care Biserica noastră i-a așezat de curind în catalogul Sfinților, dacă nu oameni ai Bisericii care au mers cu dragostea și devotamentul lor față de popor pînă la jertfa supremă a vieții? În numele Bisericii ei au fost alături de popor, au apărat interesele poporului și au luptat pentru drepturile lui împotriva apăsătoarei stăpîniri habsburgice, cum au făcut de altfel și nenumărați alți bărbați ai Bisericii în trecut, ale căror strădăanii nu se pot nesocoti, cînd este vorba de drumul către progres străbătut de poporul nostru de-a lungul veacurilor. Sau, să ne amintim de un Popa Șapcă din secolul trecut, care înflăcărât de dorința de mai bine pentru popor, dă, cel dintîi, citire Proclamației de la Islaz de la 1848. Și ca să luăm un alt mare exemplu de felul în care clerul ortodox își înțelege chemarea lui potrivit duhului Ortodoxiei, care se revarsă din abundență fructificînd structura sufletească a păstorilor din Biserica Ortodoxă, este destul să ne gîndim că în fruntea luptei de eliberare de sub jugul colonialist englez a locuitorilor din insula Cipru se găsește vajnicul arhiepiscop al Bisericii Ortodoxe de acolo, Makarios, care pentru atitudinea lui dirză și categorică în ce privește dreptul păstoriiților săi la libertate și autodeterminare, suferă astăzi surghiunul din partea veneticiilor pripășiți în Cipru în calitate de stăpînitori.

Nici o altă confesiune, nici un alt cult nu se poate lăuda cu o astfel de atitudine. În Biserica Romano-Catolică, credincioșii sînt aceia care se găsesc în slujba Bisericii. Cu cît cineva este mai sus pe scara vieții sociale, cu atît îndatorirea lui de a lupta în favoarea și pentru interesele Bisericii Romano-Catolice este mai mare. Prinții și împărații au împilat popoare numai ca să slujească tendințelor prozelitistice ale papalității, iar credincioșii au fost ținuți ca sclavi ai prinților tocmai în vederea serviciilor pe care prinții și împărații le făceau Bisericii Catolice. Așa se explică faptul istoric bine dovedit că în timp ce în cadrul Bisericii Ortodoxe toate revoluțiile și toate revendicările celor de jos s-au făcut nu numai cu asentimentul Bisericii, ci și cu sprijinul direct al ei, la ele participînd nenumărați membri ai clerului, în cadrul Bisericii Romano-Catolice toate revoluțiile și toate revendicările oamenilor de jos au fost îndreptate deoptrivă și împotriva Bisericii, trecîndu-se de multe ori dincolo de limita cuvenită și ajungîndu-se pînă la lupta împotriva religiei creștine, ca și cum religia creștină, această religie a iubirii de oameni a Fiului lui Dumnezeu ar fi fost vinovată de mizeria întreținută în lume de interesele pămîntești și materiale ale scaunului de la Roma și ale clerului romano-catolic, această armată docilă în slujba intereselor papale.

Aceeași atitudine ostilă a arătat-o Biserica Romano-Catolică nu numai vieții sociale a credincioșilor săi, ci și progresului științific al timpului. Este drept că astăzi, această Biserică și-a schimbat cu totul atitudinea față de progresul științific și caută să compară ca sprijinitoare și încurajatoare a lui. Nenumăratele crime săvîrșite de-a lungul istoriei împotriva oamenilor de geniu, care nu se lăsau striviți de hapsina autoritate medievală a papalității și a clerului romano-catolic superior vor rămîne însă de-apururi ca pe te conștiința conducătorilor acestei Bisericii și vor arăta întotdeauna cît de mult s-au îndepărtat conducătorii ei de la spiritul adevărat al învățaturii Domnului, care a venit în lume ca să împărtășească dragostea Sa deopotrivă tuturor oamenilor și să și pună sufletul pentru toți, după cum păstorul cel bun își pune sufletul pentru oile sale.

Considerate din punctul acesta de vedere, confesiunile protestante se apropie mult mai mult de Ortodoxie. Protestantismul s-a ivit nu numai ca o ripostă față de abuzurile de natură bisericăască ale papalității, ci el a fost în același timp și fermentul unor mișcări de descătușare socială de sub puterea papalității, care încă de atunci ajunsese o putere lumească reductabilă pentru prinți și împărați. Numai că aceste tendințe de descătușare socială nu înglobau în ele toate năzuințele mari ale poporului de jos, ci mai mult dorințele principilor localnici de a se sustrage autorității despotice a scaunului roman, păstrîndu-și mai departe forma de viață feudală caracteristică timpului. Și totuși, confesiunile protestante au început din ce în ce mai mult să dea atenție poporului de jos și să privească cu ochi binevoitori interesele acestui popor. Faptul că Martin Luther care este cel dintîi părinte al protestantismului este și cel dintîi care a tradus Biblia în limba germană și a pus-o la dispoziția poporului său este de ajuns ca să ne facă să înțelegem că reforma religioasă ținea încă de la început o ridicare a vieții poporului german, dacă nu din toate punctele de vedere, cel puțin din punct de vedere religios.

Culte neoprotestante nu arată însă nici o preocupare pentru viața socială și pentru nevoile de progres social ale credincioșilor lor. Abia în timpul din urmă, în țările din lagărul democrat au început și cultele neoprotestante să militeze pen-

tru progresul social a credincioșilor lor. Altminteri, subiectivismul lor, accentuarea legăturii personale dintre credincios și Hristos, satisfacția imediată pe care o dobândesc acești credincioși, socotindu-se mintuiți numai prin credința în Jertfa de pe Cruce a Domnului, fără să mai socotească necesară vreo altă activitate în cadrul social pentru obținerea acestei mintui, deoarece faptele bune, după ei, nu au nici un rost în procesul mântuirii, îi arată cu totul departe de spiritul Ortodoxiei, de spiritul cel adevărat al învățaturii Mântuitorului Hristos, după care credinciosul nu se mintuiește decât ca membru al colectivității omenești, colectivitatea, cu alte cuvinte ansamblul credincioșilor constituind el însuși un factor de mare însemnătate în procesul mântuirii, după principiul că «dacă cineva cade, el cade singur, dar nimeni nu se mintuiește în afara comunității celor de o credință cu el», care-l incită la credință și care constituie adevărata arenă în care se poate verifica credința lui.

O ultimă caracteristică a Ortodoxiei pe care o subliniem aci ca pe un alt aspect al specificului ei este atitudinea Ortodoxiei față de toate celelalte confesiuni și culte, ca și concepția ei cu privire la raporturile dintre oameni și popoare. Ortodoxia nu este șovină, nu este intolerantă, nu este fanatică, nu este războinică. Ea este pașnică și răspînditoare de pace, liniștită și dormică de liniște și de bună conviețuire între toți oamenii, toate popoarele și toate confesiunile și cultele de pe suprafața pământului. Ea își îndeplinește în liniște misiunea ei de răspînditoare în lume a adevărilor creștine și cheamă pe oameni la credința cea adevărată cu toată dragostea și blîndețea și mai presus de toate, cu înaltul ei exemplu de viață, așa cum a făcut însuși Mântuitorul Hristos și cum au făcut, după El, Sfinții Apostoli și marii Sfinți ai Bisericii creștine. Ortodoxia nu a cunoscut niciodată în trecutul ei atitudini prozelitistice pe baza principiului «scopul scuză mijloacele», așa cum a avut și încă mai are Biserica Romano-Catolică și împreună cu ea multe dintre cultele neoprotestante. Ortodoxia a militat și militează pentru pacea între oameni și între popoare și pentru conviețuirea pașnică a lor, profund convinsă că pacea este ceva de natură divină, că pacea între oameni și popoare este voia cea sfîntă a Domnului, care trebuie pînă în cele din urmă să triumfe, pentru binele și fericirea întregi omeniri. Ea detestă războiul și niciodată nu a urzit războaie, fiind convinsă că nu poate exista neînțelegere între indivizi și popoare, care să nu poată fi rezolvată pe cale pașnică, dacă se manifestă și de o parte și de cealaltă dorința sinceră și neprefăcută pentru rezolvarea litigiilor pe bază de bună înțelegere.

Caracteristică este de asemenea și ținuta Ortodoxiei față de încercările ce se fac și care pornesc mai ales din lumea protestantă și anglicană în vederea unirii Bisericilor. Pentru «pacea a toată lumea», «pentru bunăstarea sfințelor lui Dumnezeu Biserici și pentru unirea tuturor», Ortodoxia se roagă neîncetat la slujbele divine. Ea știe că unitatea bisericească este voia cea sfîntă a Domnului și că de unitatea aceasta depinde în mare măsură unitatea, înțelegerea și buna stare a lumii întregi. De aceea Ortodoxia nu rămîne neatentă la încercările de unire care se fac, la strigătele după unire care se aud, la necesitatea din ce în ce mai mare a unirii tuturor celor ce cred cu adevărat în Domnul și Mântuitorul Iisus Hristos. Ea știe, însă, că unirea aceasta nu se poate face oricum și că de dragul unei aparente uniri nu trebuie să renunțe la ceva din ceea ce constituie caracterul său ființial. Ortodoxia nu are în sine nimic de prisos, de care s-ar putea debarasa, la care ar putea renunța, căci la ceea ce a primit ea de la Domnul și de la Sfinții Apostoli nu a mai adogat nimic, de-a lungul celor aproape douăzeci de veacuri. Ea nu se poate uni, însă, cu nici o altă confesiune și cu nici un alt cult, decât cu condiția ca acelea să caute cu atenție să îndeparteze tot ceea ce nu este conform cu voia Domnului și, deci, cu credința de veacuri a Bisericii. Ea așteaptă ca toate celelalte confesiuni și culte să vină la ea; nu ca să-i arate supunere, nu ca să se unilească înaintea ei, nu ca ea să devină dictatoare peste toate, căci asemenea atitudini sînt cu totul străine de duhul ei, ci pentru ca să se realizeze unirea tuturor în Duhul cel adevărat al lui Hristos. Orice unire, în afară de Ortodoxie, ar însemna o abdicare de la ființa intimă a religiei creștine, ar însemna o trădare a lui Hristos. Și asemenea lucruri nu poate săvîrși nicidecum Ortodoxia.

Sînt pline de adînc înțeles cuvintele pe care Patriarhul ecumenic al Constantinopolului, Ieremia al II-lea le-a adresat teologilor protestanți de la Tübingen, către sfîrșitul secolului al XVI-lea, după o îndelungată corespondență în care nădejtile ortodocșilor că vor aduce la credința cea adevărată pe protestanți se încrușau cu nădejtile prozelitistice ale protestanților că vor aduce Biserica Ortodoxă

sub ascultarea lor și că în felul acesta vor putea lupta cu și mai mult succes împotriva papalității. Iată ce scria marele patriarh ortodox la sfârșitul celui de-al treilea răspuns pe care îl dădea teologilor protestanți: «Vă cerem ca mai departe să nu ne mai pricinuiți oboseală și nici să nu ne mai scriți și trimiteți ceva cu privire la aceste chestiuni, dacă folosiți de fiecare dată într-alt fel pe Luceferii și teologii Bisericii și dacă cinstind operele lor, sînteți totuși plini de mindrie nesocotind cuvintele lor și arătînd cu aceasta nefolositoare armele noastre, adică cuvintele lor cele sfînte și dumnezeiești, cu care am putea, scriindu-vă, să vă combatem. Deci, urmînd drumul vostru, nu ne mai scriți niciodată ceva despre dogme, ci, dacă voiți, numai din prietenie».

Aceasta este, prin urmare, adevărata atitudine a Ortodoxiei atît față de celelalte confesiuni și culte, cit și față de încercările de unire a Bisericilor, care se fac din ce în ce mai stăruitor. Ortodoxia nu are nimic comun cu nimeni. Ea își urmează calea ei bătătorită de veacuri, de la care nimic în lume nu o poate îndepărta. Ea primește cu fața deschisă toate ofensele care i s-ar putea aduce din partea adeptilor înnoirilor dogmatice și ai progresului în ceea ce privește dogmele. Poate să fie numită retrogradă, poate să fie arătată ca inchistată înir-un trecut de foarte multă vreme depășit. Ea știe, însă, că adevărul este de partea ei, că ea singură reprezintă cea mai imaculată față a credinței creștine, că ea singură este depozitara voii celei sfînte și nefalsificate a Domnului, că numai înlăuntrul ei și la sînul ei de mamă iubitoare se poate desfășura viața adevărată în Hristos, pînă la ajungerea deplină a staturii Lui, că numai înlăuntrul ei credincioșii se zidesc în lăcaș al lui Dumnezeu în Duhul și cresc spre templul sfînt al lui Dumnezeu.

Ce înseamnă toate celelalte confesiuni și culte neoprotestante față în față cu tezaurul cel neîmpuținat al învățaturii și al harului sfințitor pe care îl reprezintă Ortodoxia? Nici una dintre confesiunile creștine și nici unul dintre cultele neoprotestante nu se pot lăuda cu un trecut atît de măreț, ca acela al Ortodoxiei. Nimeni nu poate spune despre sine că se găsește cu o continuitate nănteruptă de aproape două mii de ani pe apa de plutare a voii celei nefalsificate a Domnului. Nimeni nu poate mărturisi despre sine, în teama lui Dumnezeu, că se găsește, așa ca Ortodoxia, de aproape două mii de ani în slujba omenirii suferinde, în slujba acestei omeniri, pentru care Mîntuitorul Hristos coborîndu-se din cer și-a dat viața. Biserica Ortodoxă este singura Biserică adevărată a lui Dumnezeu, construită pe stînca cea de granit a hotărîrii Domnului, strălucind ca un far puternic pe marea cea bîntuită de valuri a acestei vieți și luminînd tuturor calea către limanul cel lin al împărăției cerești.

Credincioșii tradiției noastre bimilenare, noi nu ne temem de nici o furtună. Iar încercările de prozelitism ale diferitelor confesiuni și culte neoprotestante nu ne îngrijorează, decît în măsura în care constatăm cît de lipsiți de înțelegere pentru opera Mîntuitorului Hristos sînt aceia care pretind că se găsesc în slujba ei.

Noi nu sîntem nici ai lui Pavel, nici ai lui Apollo, nici ai lui Chifa, ci sîntem ai lui Hristos iar faptele și devotamentul nostru pentru poporul credincios, pentru poporul acesta pentru care și-a vărsat prea scumpul Său Sînge Domnul și Mîntuitorul nostru Iisus Hristos sînt cea mai concludentă dovadă.

Pr. OVID CONSTANTINESCU

— 0 —

OPINII ȘI CONTROVERSE

Intr-o lucrare susținută de o vastă informație, Joseph Klausner, teolog dublat de o adîncă pregătire istorică și filologică, prezintă o sinteză interesantă a opiniilor și controverselor care au trezit atîtea pasiuni către sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul celui de al XX-lea, cu privire la personalitatea lui Iisus Hristos. Cum unii dintre acești scriitori, mai cu seamă germani, se întitulau creștini și voiau să germanizeze rolul mesianic al Mîntuitorului, mergînd pînă la a contesta legătura creștinismului cu mozaismul și creșterea Noului Testament din

Legământul cel Vechi, Klausner restabilește continuitatea în lucrarea sa asupra lui «Iisus din Nazaret», prezentându-L din punctul de vedere al teologiei și istoriografiei iudaice, aspect interesant, credem noi, prin unele note și comentarii inedite, pe care le smălțăm mai jos.

Dr. Joseph Klausner este un specialist ale cărui lucrări sînt de peste trei decenii cunoscute cercetătorilor izvoarelor rabinice ale perioadei Noului Testament, cu ale sale «Ideile mesianice în Israel», 3 vol., Ierusalim, 1923, și «Istoria Israelului», 4 vol., Ierusalim, 1924¹⁾.

Istoricul nostru se silește să desprindă din învălmășirea evenimentelor, realizările culturale și naționale ale poporului său, și a scoatit că este de a sa datorie să analizeze viața și învățătura lui Iisus în lumina cercetărilor noi asupra istoriei și literaturii ebraice, cît și a pregătirii sale în opera critică a predecesorilor. Dacă lucrarea nu este scrisă pentru creștini și nici pe gustul lor, aceștia află totuși într-însa un material bogat spre a înțelege mai bine mentalitatea și ambianța istorică în care și-a trăit Mintuitorul nostru viața Sa pămîntească.

Sinteza ce ne-o oferă este aceea a materialului ebraic al Evangheliilor și a surselor rabinice, care nu sînt la îndemînă întotdeauna, evitînd atitudini care l-ar face un apologet al religiei sale. Autorul precizează: «O astfel de atitudine scriitorul se străduiește să o mențină în toată cartea.

Dacă cititorii creștini m-ar suspecta de părtinire pe motivul că autorul este un evreu, care a scris cartea în ebraică, le-aș spune să-și scoată mai întîi birna din ochii lor, căci ei nu vād în Iisus decît pe creștin. Ei a căror credință le aduce bogăție și onoruri, ei, care întemeiază societăți misionare pentru convertirea nu numai a păgînilor, dar și a evreilor, ei pot fi suspectați de subiectivism în tot ce privește pe Iisus și creștinismul, mai mult decît noi evreii, noi care nu dorim și nici nu putem face operă de prozelitism printre creștini. Dar explicarea legăturilor lui Iisus cu iudaismul și cu religia evreilor nu este singurul scop al cărții. Mai presus de orice, autorul dorește să pună la îndemînă evreilor o carte în ebraică, în care aceștia să găsească istoria Fondatorului creștinismului sub o lumină critică, fără vreo relatare exagerată sau legendară, ca acele eale evangheliștilor sau ca acele relatări satirice și difamante cum sînt cărțile: *Tol'doth Ieșu*, sau *Ma'aseh Talui*.

Mă voi sili să dau cititorilor evrei o idee mai adevărată despre Iisus, din punct de vedere istoric, idee care să fie deopotrivă de departe de dogma creștină și de cea iudaică, care să fie însă cît mai științifică și obiectivă și care să facă expunerea critică a unei învățături atît de legată de iudaism și în unele privinți atît de îndepărtată de acesta. Precînt și unele lămuriri asupra mediului social, economic și spiritual al evreilor în perioada celui de al doilea templu (care cuprinde istoria evreilor de la întoarcerea din captivitate pînă la distrugerea templului de către romani, la 70 d. Hr., perioadă istorică despre care s-au ocupat aproape exclusiv numai scriitorii creștini).

Metoda adoptată de J. Klausner poate ridica critici, dar pornind cu cele mai bune intenții, lucrarea aduce o contribuție însemnată la cunoașterea concepțiilor unui cercetător modern din cetatea în care fiind printre «ai Săi, ai Săi nu L-au cunoscut», și încearcă să se apropie de El, dacă nu pe razele de aur ale credinței, cel puțin pe căile spinoase și ocolite ale cercetărilor istorice.

Principalele cărți ale literaturii rabinice studiate sînt următoarele:

1. *Mișna* cea mai veche parte a Talmudului, care cuprinde 63 de capitole, conținînd codificarea «legii nescrise», completată în veacul al III-lea de Iehuda ha-Nasi.
2. *Midraș*, interpretarea Scripturii, cu comentarii rabinice.
3. *Haggada*, o culegere de comentarii și scrieri exegetice, care utilizează unele credințe și legende folclorice.
4. *Gemara*, comentarii de dată mai recentă.
5. *Șema*, colecție de rugăciuni.
6. *Talmudul*, din Babilon și Ierusalim, care cuprinde comentarii, expuneri și controverse, ca în Gemara. Primul datează din secolul al patrulea, și cel de al doilea din secolul al cincilea d. Hr.

1. Joseph Klausner, *Jesus of Nazareth, His life, times and teaching, translated from the original Hebrew, by Herbert Danby, D.D.* London, George Allen, E. Unwin, Ltd. (Iisus din Nazaret, viața, timpul și învățătura Sa).

7. **Torah**, cu textul Pentateuhului și «tradițiile bătrânilor», în legătură cu cărțile lui Moise.

Autorul admite că primele izvoare asupra vieții lui Iisus sînt Evangheliile. Intrucît acestea sînt scrise însă de oameni care credeau în El ca într-o ființă supranaturală, informațiile ce ni le oferă Evangheliștii, trebuie cu grijă verificate prin alte surse obiective și anume prin surse laice, în special iudaice. Epistolele Apostolului Pavel ne furnizează importante informații, ca și cele ale primilor Părinți ai Bisericii, ca Papiia și Justin Martirul, ca și evangheliile apocriefe și pseudo-epigrafice. Intrucît Iisus a trăit și a murit între evrei, spune Klausner, izvoarele ebraice trebuie să primeze, iar Evangheliile canonice trebuie să vină în al doilea rînd. Aceste izvoare asupra vieții și învățaturii lui Iisus ar trebui enumerate în felul următor:

- a) sursele ebraice;
- b) sursele grecești și latinești;
- c) epistolele pauline;
- d) scrierile primilor Părinți ai Bisericii;
- e) evangheliile apocriefe și pseudo-epigrafice;
- f) Evangheliile canonice.

În introducerea Talmudului și a cărții Midraș, autorul discută valoarea diferitelor texte talmudice și midrașice, manuscrise sau publicate, indicînd textele critice publicate de Richard von der Alm.

Primele informații ar trebui să le luăm din Talmud, căci Iisus a trăit în același timp cu Hillel și Șamai, ale căror școli aveau o mare influență pe acea vreme în Iudeia și învățăturile lor au fost concretizate în Talmud. Nu este cazul însă să ne referim la această lucrare, care a fost fie cenzurată de mai multe ori în decursul timpului, fie că are inserate diverse interpolări de natură polemică și aceasta pentru două considerațiuni: întii pentru că Talmudul dă rare referințe asupra celui de al doilea templu, iar în al doilea rînd, apariția lui Iisus într-o perioadă de turburare și confuzie, ca aceea care domnea în Iudeea sub Irozi și procuratorii romani, a fost un eveniment fără o semnificație deosebită pentru teologia oficială de atunci.

Cînd însă creștinismul a devenit o sectă mare și puternică, originea lui era oarecum îndepărtată și nu prezenta pentru iudei o prea mare importanță. Faptele în legătură cu Mesia erau mai curînd luate în deridere, toate nobilele calități pe care discipolii le găseau în El erau luate drept defecte, iar minunile săvîrșite erau interpretate drept fără mare importanță.

Așa, de exemplu, cu privire la Nașterea imaculată a lui Iisus, din spirit polemic Talmudul spune că într-adevăr El nu a avut Tată, ci a ieșit dintr-o uniune naturală.

Tot astfel Evangheliile vorbesc de minunile săvîrșite prin intervenția Sfîntului Duh, Talmudul nu contestă aceste fapte, dar le atribuie magiei. Ațitudinea lui Iisus contra cărturarilor și fariseilor, ca și învățătura Lui, este menționată de Talmud ca fiind ale unui răfăcit întru Israel și ca o batjocură împotriva ovințelor Celui Înțelept. Toate acestea dovedesc că versiunea Nașterii miraculoase a lui Hristos, ca și relatarea minunilor săvîrșite de El în timpul vieții, erau de mare circulație în timpul primilor creștini și că Evangheliile n-au făcut decît să le transcrie. Relatările talmudice au totuși o mare importanță istorică, intrucît și ele confirmă faptele relatate de primele trei Evanghelii. O altă importanță istorică a acestor relatări ar fi și aceea că Talmudul exprimă ceea ce înțelepții lui Israel gîndeau despre originea și învățătura lui Iisus, circa 70 de ani după crucificarea Lui, iar în aceasta putem vedea și motivele care i-au îndepărtat pe aceștia de învățătura Lui.

Klausner combate cu multă competență afirmațiile lui Iosif Flavius (*Anti-chități*, XX, 8; *Războaiele*, II, 13), cum că un fals profet egiptean, Ben Stada, denumit astfel de alte izvoare, ar fi una și aceeași persoană cu Iisus. Falsul profet ar fi atras mii de adepți în pustie și afirma că la un semn al său se va dărîma templul și zidurile Ierusalimului vor cădea.

Ben Stada a fost urmărit de trupele procuratorului Felix (52-62), adepții lui fiind uciși sau capturați, dar el scăpînd.

Despre falși profeti se mai vorbește în cărțile: Tanaim, Mișna, Baratas, Midrașim, Amoraim și Gemara, dar numai Talmudul din Babilon, reproducînd părerile din Amoraim, pretinde că Ben Stada este aceeași persoană cu Iisus și că a fost spînzurat în ajunul Paștelui. Autorul mai discută și denumirea de Ben-Pan-

dera, pe care evreii o dăduseră lui Iisus, chestiune care a fost relatată de Celsus (178) și combătută de Origen în lucrarea sa «Contra lui Celsus».

Relatările talmudice, cu privire la Iisus, ar putea fi astfel sistematizate:

a) Relatările precise, care confirmă că numele lui Iisus a fost Ieșua din Nazaret; că El a practicat «vrăjitorii», adică a săvârșit minuni, cum mai săvârșeau și alții pe vremea Lui, fapte care au înșelat și rățâcit pe Israel; că El a răstălmăcit cuvintele (predania) Celui Înțelept; că El a aplicat Scripturile în același fel ca și fariseii; că a avut cinci ucenici (după cum spune cartea Baraita, pe Mattai, Nacai, Netser, Buni și Todah); că El a venit nu ca să stirbească Legea nici să-i adauge ceva; că El a fost spânzurat (crucificat), ca un fals învățător, în ajunul Paștelui, care a căzut într-o simbătă; că ucenicii Săi vindecau pe bolnavi în numele Său.

b) Se găsesc de asemenea în scrierile talmudice afirmațiuni tendențioase, sau cu caracter neverosimil, după care Iisus era bastardul unei adulterine și că tatăl Său real, a fost ostașul roman Pandera sau Pantera; că 40 de zile înaintea crucificării Sale, un crainic proclama pretutindeni acuzațiile contra Sa, că va fi condamnat la moarte și că oricine poate veni să-I ia apărarea, dar că nimeni nu a făcut aceasta; că fără îndoială Iisus nu va avea nici un rol în viața viitoare.

Unele din aceste afirmații sînt importante (în special cele cu privire la starea Sa de fiu nelegitim și la numele de Ben Pandera), întrucît sînt relatate și de Celsus, iar faptul că se află în Talmud, dovedesc caracterul lor de dată primitivă și lărga lor răspîndire, cel puțin în secolul al II-lea, în lumea păgînă.

Aceste relatări ale Talmudului au însă o valoare și mai mare; ele arată care a fost atitudinea față de Iisus și învățătura Lui, a primei generații de după distrugerea templului (70 d. Hr.), și care numără printre ei oameni foarte învățați, unii chiar pioși. Această atitudine nu desfășoară aceeași ostilitate pe care o aflăm mai tîrziu, cînd popoarele creștine, care li poartă numele și au dus departe numele lui Iisus Nazarineanul, au început să oprime și să persecute pe evrei.

De la început, în ochii înțelepților Israelului, pînă în timpul lui Traian și al lui Adrian, Iisus trecea drept un evreu adevărat, că El putea fi «un israelit care a păcătuit», dar rămîne totuși un israelit. El este ridicat la rangul superior profetilor gentiilor și nimeni nu îndrăznește să-I conteste un rol important în lume. Mai mult chiar: El este descris ca un scriitor și tanaim (care a explicat Scripturile), și a creat scrierile midrașice; atitudinea Sa însă față de Lege, pe care la început a declarat că a venit să o respecte, dar pe care ulterior o lasă de o parte și nu ia în seamă suveranitatea Celui Înțelept, l-au atras ura și condamnarea severă a autorităților talmudice.

Din această pricină, acestea au încercat să-I diminueze meritele, care în Evanghelie erau relatate ca demne de admirație (la sfîrșitul primului secol cîr-culînd oral), fiind transformate de autorii talmudici în scaderii sau chiar în greșeli grave.

Ei nu s-au îndoit niciodată că El a săvîrșit minuni, dar le-a privit ca acte de vrăjitorie, transformînd și Nașterea Sa din Duhul Sfînt ca o naștere nelegitimă. Mai mult, nu găsește nici o urmă despre aceasta în prima parte a Talmudului. Abia către sfîrșitul erei tanaitice, cam 200 de ani după crucificare, se găsește un «tana», (rabinul Eliejer ha-Kapai, un contemporan al rabinului Iehuda ha-Nasi, compilatorul cărții Mișna, care-L acuza pe Iisus că «s-a făcut pe Sine Dumnezeu».

Primii tanaimi nu știau nimica despre aceasta. Ei afirmau numai că ucenicii Săi vindecau pe bolnavi în numele Său și aceștia condamnau astfel de metode de vindecare: «un bolnav nu poate fi vindecat de o mină, chiar dacă este în pericol de moarte». Cu privire la Iisus însă, cel puțin pînă către sfîrșitul primului secol, nu se găsesc în scrierile talmudice astfel de aprecieri.

Cartea Tol Doth Ieșu, sau Ma-areh Talui, care a circulat în special în Rusia și Polonia, în idiș, a fost publicată și comentată de mai mulți autori, printre care I. Krauss, în «Das Leben Jesu nach Jüdischen Quellen», Berlin 1902. Cartea cuprinde legendele talmudice cu privire la Ben Stada, Pandera, Papus ben Iehuda, Miniam, Nesaia și Ieșu. Conținutul ei este următorul: un oarecare Iohanau, care era cunosător al Legii și cu frică de Dumnezeu, din casa lui David, s-a căsătorit la Betleem cu Miriam, care era o vrednică și umilă fecioară, fiica unui vecin văduv. Miriam însă a fost atrasă de un tînăr cu apucături rele numit Iosif Pandera, care a abuzat de ea, într-o seară de Sabat. Miriam crezuse că a fost soțul său adevărat, Iohanau și cînd acesta a venit acasă, ea și-a exprimat mirarea, încunostîințindu-l. Acesta îl bănuie pe Pandera, comunicînd supozițiile sale rabi-

nului Simion. Când Miriam s-a văzut însărcinată și Johanan a înțeles că nu era de la el, a fugit la Babilon, intrucit nu putea să dovedească pe vinovat. Miriam a născut un fiu pe care l-a numit Iosua, după numele fratelui mamei sale. Copilul învăță Tora de la un rabin cu multă știință, dar era un elev îndrăzneț, căci odată și-a făcut loc în fața celor bătrâni, cu capul descoperit, și a început să interpreteze după capul Lui pe Moise și pe profeți. Bătrînii s-au supărat și L-au apostrofat, ca pe un bastard.

Atunci Iisus a fugit la Ierusalim și aci a cunoscut în templu numele Celui Prea Înalt.

Dar oinii de aramă (leii lui Solomon), au lătrat la El ca să uite numele Celui Prea Înalt, dar Jesu a scris numele pe o bucată de piele pe care și-a cusut-o la olcăii. Apoi El și-a adunat în Betleem un grup de tineri evrei proclamându-se Mesia și Fiul lui Dumnezeu. Răspunzând celor care contestau afirmațiile Sale, El a vindecat pe un slăbănog și pe un leproș, cu puterea ce o avea de la numele Ce Prea Înalt, pe care îl știa. Iisus a mai înviat un om și apoi a plecat în Galileea, unde a mai săvârșit alte minuni, cistigind mereu noi aderenți. Înțelepții lui Israel, și-au dat seama atunci că este necesar ca unul dintre ei, Iuda Iscarioteanul (după unele versiuni rabinul Iuda cel pios), să învețe numele Celui Prea Înalt, așa cum a făcut Ieșu, pentru a avea un rival în facerea semnelor și minunilor. Iehuda și Ieșu au venit în fața reginei Elena (confuzie de nume cu Șelom-Zion, după Talmud a fost sora lui Simion Ben Setah). Ieșu a zburat în sus, dar Iehuda L-a întrecut și primul a căzut la pământ. Atunci regina L-a condamnat la moarte și L-a dat pe mina înțelepților lui Israel. Aceștia L-au luat la Tiberiada, unde L-au închis. Iisus însă convinsese pe ucenicii Săi că El este Mesia, Fiul lui Dumnezeu, că El există de la creațiune și că profeții s-au referit la El, Ucenicii lui Ieșu s-au luptat cu înțelepții Israelului. L-au eliberat și au fugit împreună la Antiohia. De la Antiohia, Iisus a plecat în Egipt, să caute leacuri și farmece, dar Iuda, care se amestecase printre ucenici, i-a sustras între timp numele Celui Prea Înalt, scris pe bucățica de piele cusută pe călcăi. Iisus merse pentru a doua oară la Ierusalim să afle numele Celui Prea Înalt, dar Iuda informă despre aceasta pe preoții templului. Preoții L-au identificat pe Iisus dintre ucenici, intrucit toți erau îmbrăcați în haine de aceeași culoare și toți se juraseră să nu-L trădeze.

Preoții L-au cunoscut în urma indicației lui Iuda și L-au arestat, spinzurându-L apoi în ajunul Paștelui, de un cocean de varză. Nici un alt lemn nu a vrut să-L susțină, căci Ieșu, în timpul vieții Sale, le-a poruncit în numele Celui Prea Înalt să nu-I susțină corpul dacă va fi spinzurat, dar uitase să poruncească și coceanului de varză, căci acesta nu era un pom. Corpul a fost coborât în ajunul Sabatului, după obicei, și apoi îngropat. Iuda Grădinarul l-a scos corpul din mormânt, ascunzându-L într-un șanț cu apă. Când ucenicii au venit la mormânt și nu i-au găsit trupul, ei au răspândit vestea că Ieșu a înviat. Regina auzind acestea a crezut și ea, condamnând la moarte pe înțelepții lui Israel, pentru că au pingărit pe Unsul Domnului. Toți evreii s-au tinguit și au plîns, postind din cauza acestei grele pedepse, dar în cele din urmă marele preot Tanhuma (care a trăit 400 de ani după Iisus), a găsit corpul lui Ieșu în grădină, datorită ajutorului Duhului Sfînt.

Învățații Israelului L-au scos din șanț, L-au legat de coada unui cal, tirindu-L în fața reginei, ca să o convingă de eroarea în care se găsea. Ni se relatează apoi cum ucenicii lui Ieșu au fugit pe la diverse popoare. Printre aceștia, s-au remarcat mai ales 12 bărbați, care au păgubit mult poporul evreu. Unul dintre înțelepții lui Israel, Simon Kefa, a început apoi să separe pe discipolii lui Ieșu de evrei, dîndu-le legi separate, astfel ca să nu mai aibă nici o legătură cu evreii. După aceasta, Petru (Kefa) s-a retras într-un turn (care se presupune a fi biserica Sf. Petru din Roma), și a compus acolo imnuri și psalmi plini de pietate, pe care le-a răspîndit în întreg Israelul, fiind și astăzi cîntate în sinagogi. (O confuzie evidentă între Simon Petru și îmnologul iudaic, marele rabin Simion).

Sînt de remarcat în această scriere mențiunile care se găsesc și la Celsus, Origen, Tertulian și mai tîrziu la Părinții Bisericii.

Este de subînțat de asemenea atitudinea scrierii față de relatările Evangheliilor, pe care nu le neagă, ci doar le intervertește pe cele bune în rău, iar pe cele rele în bune. Klausner presupune că aceste «noțiuni folcloristice» circulau printre evrei încă pe la începutul celui de al doilea secol după Hristos și unele compilații s'au ajuns mai tîrziu, în secolul al nouălea, în mîinile lui Agobard episcopul Lyonului, care a scris cartea «De iudaicis superstitionibus», ca și în mîinile

lui Hrabanus Maurus, arhiepiscopul Magentei, care a scris pe la 847 cartea «Contra Iudaeos».

În decursul timpurilor textele au fost modificate, simplificate sau extinse. Aceasta dovedește că atitudinea evreilor față de Iisus se modifică în funcție de creșterea aderenței gentililor la noua credință și la disprețul lor pentru iudaism. Atitudinea se înrăutățește cînd creștinii, chiar cei de origine evreiască, începeau să persecute pe evrei și «să arunce cu pietre în izvorul din care s-au adăpat».

Evreii din evul mediu nu au negat minunile lui Iisus, dar au afirmat că acestea erau magie, sau făcute servindu-se de numele Celui Prea Înalt. Ei nu au negat nici înălțimea morală a învățăturii lui Iisus, dar afirmau că aceasta a fost introdusă în noua religie de Simon Petru, — care s-a certat cu Pavel pentru respectarea vechiului ceremonial, — că tot ce era bun deriva din iudaism, căruia Apostolul i-a rămas credincios toată viața sa.

Dacă aceste relații ale cărții Toldot Ieșu nu au vreo valoare pentru cunoașterea evenimentelor istorice, cu privire la Iisus, sau la personalitatea și învățătura Sa, ele sînt totuși importante prin cunoașterea spiritului care domnea printre credincioșii mozaici în acele timpuri.

Izvoarele grecești și latine sînt cele pe care se sprijină mai toți scriitorii moderni asupra vieții lui Iisus. În primul rînd este Iosefus ben Matatiah Cohen sau Flavius Iosefus, cum este în deobște cunoscut autorul cărților «Antichități iudaice» și «Războaiele evreilor», care relatează, către sfîrșitul secolului I, evenimente din timpul lui Irod I, pînă la distrugerea templului. «Antichitățile» vorbesc de două ori de Iisus. Întîi în Cartea XVIII: «Pe vremea aceea, era om înțelept cu numele Iisus, dacă se cuvine să-L numim om. El era înzestrat cu daruri minunate, un învățător pentru cei care primesc adevărul cu plăcere. Acesta a stîns în jurul Său mulți evrei și păgîni. El era Mesia, și cînd Pilat, la cererea oelor fruntași dintre noi, L-a condamnat să fie crucificat, cei care îl iubeau n-au încetat să creadă în El, căci li s-a arătat după învierea de a treia zi, așa cum le-a profețit și alte mii de fapte minunate cu privire la El; așa că neamul creștinilor, cum se numesc ei de la El, nu s-a stîns pînă în ziua de azi». (Textul cursiv este privit de unii comentatori ca interpolat de copiii creștini în decursul timpului).

A doua mențiune (Antichități XX), spune că Ana, fiul lui Ana, marele preot de pe vremea procuratorului Festus (62 d. Hr.), a adus în fața Sanhedrinului pe Iacob, fratele lui Iisus, care a fost numit Mesia, și pe alții socotiți că strică Legea și i-a condamnat la lapidare. Unii susținători mal infocați ai Legii au protestat împotriva acestui act ilegal și l-au pîrit pe Ana în secret lui Albinus, noul procurator, și lui Agripa II, care trebuiau să confirme pe marele preot.

Agripa îndată l-a demis pe Ana, numindu-l în loc pe Iosua, fiul lui Darnenus». Cu toate controversese asupra autenticității textului, atît Origen cît și Hegesippus, cît și Eusebiu îl citează, adăugînd că îndată după executarea lui Iacob (aruncarea lui de pe acoperișul templului), a avut loc asediul Ierusalimului.

Klausner susține de asemenea că textul este autentic. Aceste referințe deși fragmentare spune el, «totuși ne confirmă existența Sa și a fratelui Său Iacob, a activității Sale, a săvîrșirii misiunii lor și a învățăturii Sale, cît și teribila Sa răstîgnere de către Pilat, la cererea mal-marilor evreilor».

B. Tacit, Suetoniu și Pliniu cel Tânăr ne dau și ei prețioase date cu privire la existența istorică a lui Iisus Hristos. Astfel, Tacit (Anale, XV, 44), scrie că pe la 115-117, creștinii au fost acuzați că au dat foc Romei, sub Nero, și că numele de creștin (Christiani) derivă de la «Chrestus», care a fost condamnat la moarte pe vremea domniei lui Tiberiu, de către procuratorul Pontius Pilat». Informația seacă din Tacit, este completată de Suetoniu, care — în același timp (65-135) cu Tacit, scrie că pe timpul lui Claudiu (41-54 d. Hr.), «evreii au fost expulzați din Roma, unde făceau mari turburări din cauza lui Chrestus», fapt care corespunde relatărilor din Fapte (XVIII, 2), «și găsînd pe un iudeu cu numele Acvlla, de neam din Pont, care de curînd venise din Italia cu femeia sa Priscila, pentru că Claudiu poruncise tuturor iudeilor să plece din Roma, a venit la dinșii». Unii comentatori au fost de părere că Chrestus nu este Hristos, ci doar un propagandist creștin, dar și în această ipoteză chiar, scrie J. Klausner, este important de reținut că, în anul 49 d. Hr., cînd Claudius a dat decretul său, nici zece ani după Răstîgnire, exista la Roma o comunitate creștină.

Pliniu cel Tânăr, în scrisoarea sa din anul 111, scrisă din Bitinia, în calitate de sa de procuror al provinciei, împăratului Traian, descrie creștinismul ca pe o mișcare devenită populară, unii fiind creștini de peste douăzeci de ani. Nici Pliniu nu dă alte știri cu privire la doctrina lor religioasă, dar spune că în cinstea lui Hristos, pe care îl venerau ca pe Dumnezeu, cântau imnuri sacre: «Carmen Christo quoad Deo dicere secum invicem» (Plinius Secundus, Epistolas, X, 96-97).

Este evident deci, că 80 de ani după Răstignire, la începutul secolului al doilea, Iisus era deificat de creștini. Aceste izvoare latine, grecești și ebraice nu spun mare lucru despre Iisus Hristos. Dacă nu am avea însă decât aceste date, am putea totuși conchide, pe baza lor, spune Klausner, că «în Iudeea a existat un evreu numit Iisus, care a fost numit Hristos, «cel uns»; că El a săvârșit mănuni și a învățat poporul; că a fost trimis la moarte de Pilat din Pont, la înstăgărea evrellor; că El a avut un frate cu numele de Iacob și că acesta a fost dat morții de arhiereul Ana, fiul lui Ana; că pe urma lui Iisus a rămas o sectă numită creștinii; că o comunitate a acestei secte exista la Roma, cincizeci de ani după Nașterea lui Iisus, și că din cauza acestei comunități, evreii au fost izgoniți din Roma; secta era în mare creștere și că aceasta îl privea pe Iisus ca Dumnezeu adevărat, după care au urmat grele persecuții».

Apostolul Pavel ne dă cele mai vechi știri creștine în epistolele sale, părți contestate, dar care constituie toate o închegare a metodelor din Hagada și Midraș, ale înțelepților lui Israel, cu metodele elenistice de gândire, așa cum acestea se dezvoltaseră în ultimele două decade înainte de distrugerea templului (50-70). Despre viața pămîntească a lui Iisus Hristos, Apostolul ne vorbește mai puțin, fiind preocupat în deosebi să facă din creștinism o religie de esență pur spirituală, care își are totuși o strînsă legătură cu Legea Veche și cu ceremonialul ei.

Primii Părinți ai Bisericii, pe care Klausner îi preferă, sînt Justin și Papia, intrucît aceștia au scris înainte ca Evangheliile canonice să devină modelul după care trebuia să se scrie viața și învățătura cea nouă. Justin a scris pe la 135 lucrarea sa «Dialog cu iudeul Trifon», în care se spune că Iisus, «fiul teslarului», făcuse în special juguri și pluguri. Papia a scris pe la 140 «Expunerile profețiilor Domnului», care ne-au parvenit fragmentar în Origen și Eusebiu. Aceste relatări cu privire la ideile mesianice ale lui Iisus Hristos, autorului i se par îndepărtate de la sensul lor material, căci de la Pavel încoace, Iisus devenind tot mai divin, forma idetilor Sale a fost, cu intenție sau fără, prezentată într-o formă greu de identificat.

Cercetînd evangheliile apocrife și necanonice, cum sînt «Evanghelia lui Petru», «Evanghelia egiptenilor» și în special «Evanghelia după evrei», în cele două versiuni ale sale, «Evanghelia ebionitilor» și «Evanghelia nazarenilor», scrise între anii 65-100, ca și unele adaosuri la Evangheliile canonice, publicate în Codex Bezae, care datează de pe la anul 140, autorul conchide că știrile acestor manuscrise nu aduc nimic nou față de sursele studiate mai sus. — ebraice, latine și grecești. Deși fragmentare, totuși scrierile apocrife confirmă și ele că Iisus a existat istoriceste, că personalitatea Sa a fost excepțională și că El a trăit și a murit în Iudeea în timpul ocupației romane. Aceste constatări sînt clare și de necombătut, așa că presupunerile unui Bruno Bauer, (în *Kritik der evangelischen Geschichte der Synoptiker*) și în «Chrestus und Cäsaren»), că Iisus Hristos a fost o ființă imaginară, o combinație a filozofului Seneca și a filozofului evreu Filon, sînt pure fantezii. Reluînd teza fantezistă a lui Bauer, Joseph Salvador, în lucrarea sa «Jésu-Christ et sa doctrine», utilizează unele dovezi pseudo-științifice și toți la un loc neagă cu seninătate o realitate istorică. J. J. Rousseau avea dreptate, constată de asemenea Klausner, cînd spunea în profesunea de credință a lui Emil, că dacă Iisus este o invenție a evangheliștilor, atunci «omul care L-a inventat trebuie să fi fost mai mare decît eroul său».

Evangheliile canonice și studiul vieții lui Iisus. După examinarea izvoarelor necanonice și a primilor Părinți ai Bisericii, autorul constată că sursa cea mai importantă și mai sigură de date asupra vieții și învățăturii lui Iisus Hristos rămîne tot în Evangheliile canonice. Dar două probleme i se pun de la început: pot aceste informații constitui o sursă istorică pentru o biografie științifică și au putut oare Evangheliștii să descrie evenimentele obiectiv, în termenii unei istorii obișnuite?

Autorul trece în revistă chestiunile indicate de critica sinopticilor, ce își au originea în istoricul Eusebiu, care spune în *Istoria sa* (III, 39, 15), că «Matei a scris cele spuse de Iisus în ebraică și flectare a tradus cum s-a priceput», «Marcu,

care a devenit talmaciul lui Petru, a scris exact, dar nu în ordine, tot ce Apostolul își amintea din cuvintele și faptele lui Hristos, pe care el, evanghelistul, nu-L cunoscuse. El n-a avut decât o singură grijă, să nu-l scape nimic din ce a auzit, ori să-i scape vreo afirmație inexactă, pe care să o aștearnă în scris.

După ce trece în revistă critica deiștilor, autorul se oprește asupra lui Herman Samuel Reimarus și la lucrarea sa «Vom Zwecke Jesu und seiner Jünger (1778), în care Evangheliile sînt studiate din punct de vedere raționalist, ca și de ceilalți scriitori de mai târziu, germani în special, ca Lessing, Griesbach, Koppe și Herder. Bahrdt și Venturini îl descriu pe Iisus Hristos ca fiind un esenian (după acești autori, esenienii erau o sectă cu practici secrete, ucenicii și Iosif din Arimateia făcînd și ei parte din ea). Mai importantă, ca istorie a vieții lui Iisus, decît lucrările care au făcut multă vilvă în jurul lor ale lui Ernest Renan (*La vie de Jésus*) și David Friederich Straus (*Das Leben Jesu, für das Deutsche Volk bearbeitet*), a fost lucrarea lui Theodor Keim, *Die Geschichte Jesu von Nazara (1867-1873)*. Acest autor cunoștea bine istoria și literatură ebraică în perioada cînd de al doilea templu și îl descrie pe Iisus ca pe un Mesia evreu.

În ceea ce privește «Impărăția Cerurilor», Keim crede a distinge, după sinoptici, trei etape în concepția lui Iisus Hristos. La începutul predicării Sale, o vedea ca ceva viitor, asemenea lui Ioan Botezătorul; mai târziu s-a recunoscut pe Sine a fi Mesia, idee care mai avea ceva din materialitatea concepției și formei iudaice. În Cezareea lui Filip, însă, Petru a recunoscut în Iisus pe Mesia, fără să fie contrazis, și tot ca un Mesia a intrat și în Ierusalim. Keim crede că mai târziu ideile mesianice au avut un caracter mai spiritual, iar în timpul procesului, Iisus a afirmat chiar că împărăția Sa nu este din lumea aceasta. Heinrich J. Holtzmann, în lucrarea sa «Die synoptischen Evangelien» (1986), găsește șapte momente în opera Mîntuitorului. În care timp «succesul» Său a început să scadă. Aceasta a determinat și plecarea Sa la Ierusalim. Nu a reușit să atragă poporul evreu, pentru că idelle Sale mesianice, nici nu satisfăceau speranțele politice ale evreilor și ca să-și consolideze opera, a plecat la Ierusalim și s-a dat morții.

În privința sinopticilor, Holtzmann susține prioritatea lui Marcu, de la care au luat narațiunile lor Matei și Luca.

Alți scriitori ca Houston Stuart Chamberlain, Ernst Häckel, Ernst Bosc și Paul Haupt, caută să justifice acceptarea de către o jumătate din omenire a creștinismului, prin originea jumătate ariană a lui Iisus și prin ideile eleniste care îi stau la bază, referindu-se la legenda iudaică a lui Pandera.

Ba, Otto Pfeiderer și Albert Kalthoff merg chiar pînă la negarea existenței istorice a lui Iisus. După acest ultim scriitor, originea creștinismului nu este deloc în iudaism și la Ierusalim, ci la Roma și în condițiile economico-sociale ale lumii din primul secol, în sclavia, dorințele de reformă și speranțele mesianice și apocaliptice ale proletariatului evreu, răspîdit în lumea greco-romană, după dărîmarea Ierusalimului și a templului de către Titus, în anul 70.

Concluziile autorului sînt că cele mai multe lucrări ale scriitorilor creștini, germani în special, de la sfîrșitul secolului al XIX-lea și începutul celui de al XX-lea, se situează pe o poziție de opoziție iudaismului și astfel nu rămîne în ele nimic aproape din esența însăși a creștinismului. Pe cînd toată literatura iudaică, care tratează despre istoria celui de al doilea templu, tratează cu toată seriozitatea despre natura și importanța învățaturii lui Iisus.

Printre autorii ervei, care scriind despre iudaism au tratat și despre creștinism, se remarcă în primul rînd A. Büchler, cu mai multe lucrări, în special «Condițiile economice din Iudeea, după distrugerea celui de al doilea templu (Londra, 1912). Vine apoi M. Gûdemann, cu «Apologetica Iudaică» (1906), J. Derenburg, M. Joel și alții. Ei au tratat despre mediul social și politic din care s-a ridicat Iisus, pe care și-a bazat învățătura Sa și căruia El i s-a adresat. Una din lucrările cele mai interesante este însă «Jesus et sa doctrine: histoire de la naissance de l'église, de son organisation et de ses progrès pendant le premier siècle», de J. Salvador. Acest autor susține că nici unul din preceptele morale ale lui Iisus nu este inedit, toate aflîndu-se în profeți și în înțelepții evrei contemporani. Astfel, după el, ideile din predica de pe munte se află toate în Ben Sira, dar învățătura lui Iisus are un ton special, aparte, față de iudaismul fariseic. Fariseismul se străduiește să asigure oamenilor fericirea din această viață, fără să știrbească viața lor spirituală. Porunca dumnezeiască servea ca să impună oamenilor reguli severe pentru o viață sobră, în sînul unei societăți, pe drumul propășirii. Ideile și morala predicată de Iisus se preocupă, dimpotrivă,—pretinde Salvador,— foarte

puțin, sau aproape deloc de viață pămîntească, socială, disprețuiește civilizația, în favoarea vieții viitoare, adoptă o atitudine negativă, recomandă ascetismul tuturor religiilor orientale și nu are nici o simpatie pentru lumea înconjurătoare.

Cît de superficial a înțeles Evangheliile și doctrina socială creștină Joseph Salvador, este inutil să mai relevăm. Dacă el prezintă unele sinteze istorice remarcabile în legătură cu iudaismul și cu condițiile istorice ale lumii primelor două veacuri, nu reușește în schimb nici pe departe să integreze creștinismul, nici ca doctrină religioasă și morală, nici ca fenomen de revoluție spirituală în epoca pe care o studiază.

O altă cauză, pretinde Salvador, pentru care evreii n-au îmbrățișat în masă creștinismul din primele timpuri, a fost aceea că Iisus a rupt-o cu iudaismul tradițional, dînd atenție în special vieții religioase și morale a individului, fără să observe regulile ceremoniale prescrise de Torah. Tema generală a cărții lui Salvador este că răspîndirea creștinismului a aruncat o punte între iudaism și păgînism. Pe cînd iudaismul se închidea în rigorismul său moral exclusivist, păgînii primeau creștinismul, spiritualizîndu-și astfel concepțiile de viață, devenind semi-păgîni.

Un alt scriitor, H. Graetz, în «Sinai et Golgotha», ou les origines du judaïsme et du christianisme» (1867), susține că datele istorice cu privire la viața lui Iisus sînt ipotetice și că singurul lucru sigur este că întreg creștinismul se naște din esenism, ba denumește chiar creștinismul ca «un esenism amestecat cu elemente străine».

Graetz își sprijină părerea sa pe faptul că Sf. Ioan Botezătorul era esenian în felul său de viață și că Iacob, fratele Domnului, primul episcop al Ierusalimului, ducea o viață de esenian și că prima comunitate creștină se comporta ca o comunitate eseniană, arătînd în special dragoste de sărăcie, cerînd comunitatea de bunuri, respingerea jurămîntului, fără să practice însă evitarea celor impuri și alte practici mărunte.

Vindecările miraculoase sînt însă ceva nou la Hristos, — recunoaște și Graetz. Iisus era un învățător cinstit în cercul Său, ca și Hilel. Învățătura Sa a fost însușită de discipolii Săi și transmisă generațiilor viitoare. Făcînd minuni și sîmbăta, Iisus era mai aproape de Hilel decît de Șamai și tot ca primul mare învățat a zis și El: «Ce nu-ți place ție să ți se facă, nu face nici tu aproapelui tău; în aceasta stă Legea și profeții».

În concluzie, după acești autori Iisus a fost un evreu autentic în toate privințele și în tot ce a spus, a respectat Legea și privea pe Dumnezeu ca pe Tatăl Său Cereșc., observînd regulile Sale morale. El n-a observat niciodată frumusețile naturii și n-a zîmbit. Tot ce a învățat a fost printre lacrimi, amenințări și reprimande. În două puncte de vedere esențiale diferă însă Iisus de profeții vechi și de caracteristicile evreului în general. El nu vorbește în numele Domnului, ci în numele Său propriu, ca Unul ce are putere să poruncească și să învețe și în al doilea rînd, în lipsa totală de sentimente patriotice. Lui i-au fost străine aspirațiile națiunii Sale, de a se elibera de sub jugul romanilor și în toată învățătura Sa și i-a privit pe conaționali ca oameni, nu ca evrei.

Sînt interesante aceste puncte de vedere ale scriitorilor citați, interesante mai ales prin opacitatea lor de a filtra obiectiv toată măreția și superioritatea doctrinei religioase și morale creștine.

Că Domnul n-a iubit natura și n-a zîmbit, ca să nu ne oprim decît la un exemplu din obiecțiile lor puerile, este suficient să amintim doar una, două, deși Evangheliile abundă, anume acea minunată metaforă: «Priviți crinii cîmpului cum cresc! Ei nu se ostenesc, nici nu torc, însă vă spun, nici Solomon în toată slava lui, nu s-a îmbrăcat ca unul din ei». Iar în privința zîmbetului, să amintim doar rugămîntea adresată ucenicilor: «Lăsați pe copii să vină la Mine!», frază care nu se poate spune fără zîmbetul buzelor și al ochilor, fără gestul blînd de mîngîiere al minii.

«Dacă s-ar fi scris însă toate cîte a făcut», ar fi aflat și preopinienții a căror observații le-am înregistrat mai sus, fugitiv, că în universal este implicit cuprins și particularul, că durerile și frumusețile lumii au încăput deopotrivă în inima Lui, alături de zîmbet și de lacrimă, împletite cu mustrarea care îndreaptă și cu mîngîierea care iartă și vindecă.

AL. A. B.

CUPRINSUL

Pagina

INDRUMARI PASTORALE

Pr. P. F. Alexandru, La Duminica XXV-a după Rusalii	595
Asist. Diac. I. Rămureanu, La Intrarea în Biserică a Maicii Domnului	599
Prof. Pr. Vl. Prelipcean, La Duminica XXX-a după Rusalii	603
Pr. Olimp N. Căciulă, La Duminica XVI-a după Rusalii	606
Pr. Prof. Ene Branîște, La Duminica XXVIII-a după Rusalii	612
Pr. Nicolae Lazăr, Indreptarea calendarului	616
Arhim. Benedict Ghiuș, Material omiletic	623
Prof. N. Chițescu, La prăznuirea Sfântului Intfiului Mucenic și Arhidiacon Ștefan	631
Vartolomeu Diaconul, La Duminica XXII-a după Rusalii	639

PENTRU APARAREA PACII

Redacția, Ziua Națiunilor Unite	646
---	-----

STUDII ȘI RECENZII

I. D. Ștefănescu, Problema picturii bisericești	652
Pr. Lăudatu Vasilescu, Profesorul de românească al lui Coșbuc	659
Pr. Ovid Constantinescu, Specificul Ortodoxiei în comparație cu celelalte confesiuni și culte creștine	662
Al. A. B., Opinii și controverse	668

BUCUREȘTI
TIPOGRAFIA INSTITUTULUI BIBLIC ȘI DE MIȘIUNE ORTODOXA
1956